ALEXANDRU MITRU

POVEȘTI DESPRE PĂCALĂ și TÎNDALĂ

POVEȘTI DESPRE

PĂCALĂ
și
TÎNDALĂ

Copertă şi ilustraţii de
DONE STAN

ALEXANDRU MITRU

POVEȘTI DESPRE PĂCALĂ și TÎNDALĂ

EDITURA ION CREANGĂ, BUCUREȘTI, 1975

FECIORUL-DE-TUFAN

Norocu-i după cum și-l face omul. Trece uneori pe lîngă tine. De nu-l poftești în casă, pleacă mai departe...

Se povestește ca ar fi fost odată un bătrîn, pe nume Albu.

Și pe bătrînul acesta îl trudeau boierul și logofătul moșiei, îl jecmănea ispravnicul, îl apăsau nevoile și sărăcia.

Bătrînul ar fi îndurat toate fără murmur, de-ar fi știut c-o să rămînă în urma lui fecior la casă, să-i poarte numele, să țină minte suferința ce-o pătimise el, să cugete și la răsplată. Atîta că nu avea fecior moș Albu și asta îl durea nespus.

„Pe unde-o fi și s-o călători Norocul? ofta ades moșneagul. Să-l văd și să-l întreb: de ce m-a oropsit? He, hei, să fi avut eu un fecior, cîte nu i-aș fi povestit și cîte nu l-aș fi învățat. Și, poate, s-ar mai fi schimbat

cîte ceva pe lume din cîte sînt cum nu trebuie sa fie."

C-apoi știa moș Albu o seamă de vorbe înțelepte și de glume. Fugeau răii de gura lui; că vorba lui îi șfichiuia pe mișei.

Da' numai, iacătă, într-o zi, zărește bătrînul, pe ulița satului, un om hazliu, cum încă nu-i mai fusese dat să vadă.

Era micuț, micuț de tot. Capul l-avea mai mare decît trupul. Rîdeau cu toții, în hohote, de el.

Atît că omulețul cel de-o șchioapă era atît de ostenit, c-abia se mai tîra. Și nimeni nu-l poftea în casă.

Cum să poftești asemeni arătare? O fi vreun vrăjitor, vreun osîndit, vreun blestemat! Mai bine îți vezi de treabă.

Numai moș Albu s-a îndurat. A strigat după el:

— Hei, omulețule! Unde te duci? Nu te cunosc. Nu ești din locurile acestea... Da' vină în casă și te hodinește, te văd prea ostenit. Să-ți dau o îmbucătură și-un strop de apă, ca să poți merge mai departe.

A intrat omulețul în casă. Și, după ce-a mîncat și-a băut apă, s-a așezat oleacă la hodină.

După un timp s-a ridicat, și-a luat toiagul și s-a gătit de drum.

— Vrei să stii cine sînt?... s-a întors el, înainte de plecare, către moș Albu. Eu sînt Norocul. Mulți văd Norocu-n drum, nu-l cheamă nici în tindă măcar. Tu m-ai poftit. Și vreau să-ți împlinesc dorința cea mai arzătoare. Vrei aur?

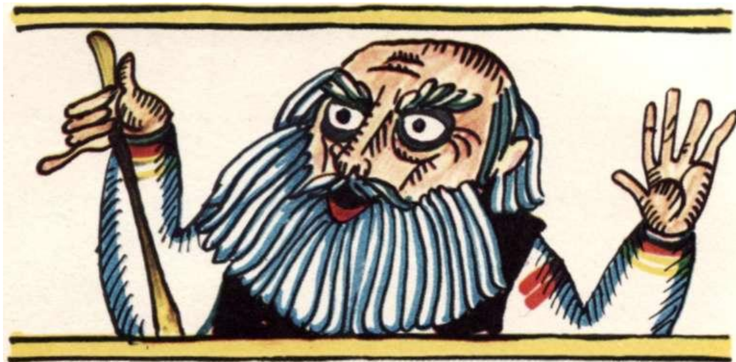
— Nu, i-a răspuns moș Albu. Aurul te-mpodobeste, însă nu te fericește...

— Atunci ce vrei? a stăruit omulețul.

— Stîlpii ajută uluca să nu cadă și pruncii te sprijină la bătrînețe. Aș vrea un stîlp, acu, la bătrînețe...

— Să se-mplinească dorința ta! Uite, du-te-n pădure. Taie-ți de-acolo un toiag de tufan. Și ce-o să fie pe urmă vei vedea...

Așa a rostit omulețul și-a pierit. Ciudat omuleț și Norocul acesta!

Moș Albu s-a dus în pădure, și-a tăiat un toiag de tufan. L-a netezit de coajă și, deodată, a auzit un glas:

— Strînge-mă la pieptul tău, tătucă!

S-a uitat moșul în jur. Nu era nimeni. Fără îndoială, toiagul grăise. A strîns bătrînul toiagul la piept. Și acesta s-a preschimbat într-un flăcău. Dar ce flăcău! Ce flăcău, dragii mei! Cu mijlocul mlădiu și cu mustața subțirică, cu ochi scăpărători, sprinten și plin de istețime.

S-a întors acasă moșul. L-a arătat și babii.

— Tătucă și mămucă, mi-e foame! a glăsuit flăcăul.

— Ți-o fi, dragul tatei. Atîta că în casă nu mai avem de mîncare nimic. Ce-a fost am dat unui drumeț. Dar mă voi duce la crîșmar, să-mi împrumute niște bucate; i-oi munci pentru ele...

— Mă iei și pe mine, tătucă?

— Te iau!

S-au dus amîndoi la crîșmar și l-a rugat moș Albu:

— Nu vrei să-mi împrumuți o donicioară cu bucate? Și fie că ți le-oi da-napoi cînd am să pot, fie că-ți voi munci, în schimb, la primăvară, pe ogor!

Crîșmarul, bălăbănindu-și fălcile, ce-i atîrnau pînă aproape de pîntec, s-a întors cu spatele:

— Cînd am avut, ți-am dat; acuma n-am...

Mos Albu i-a ieșit iar în față:

— Nu mi-ai dat, niciodată, nimic. Și cată, de data asta măcar, prin cuhnie, poate-i găsi vreo rămășiță, ceva. Că, uite, mi-a venit fecior la casă. Mi l-a adus Norocul.

Crîșmarul, bătîndu-se cu palma peste pîntec, s-a răsucit, din nou, spre partea cealaltă:

— Nici resturi prin cuhnie n-am. Le-or fi dat, nu știu, slugile la păsări ori la porci...
— Da' toporișca ai? s-a amestecat în vorbă feciorul.
Crîșmarul și-a încrețit fruntea:
— Ce legătură are una cu alta? Topor și toporișcă firește că am...
— Aș ști sa fac bucate din toporișca!
— Bucate din toporișca? He!... Crîșmarul a început să rîdă de-i săltau foalele. Aș vrea s-o văd și pe-asta!...
— O poți vedea dacă vrei, că mă pricep să pregătesc asemenea friptură din toporișcă, de-ai să-ți lingi degetele cînd vei gusta...
— Ce spui? s-a înviorat crîșmarul. Dacă-i așa, învață-mă să fac și eu. Să le dau slugilor mîncare, să nu mă coste nici un ban.
— Te-nvăț, cum nu! a rîs feciorul lui moș Albu. Numai că pentru asta am nevoie să-mi pui la îndemînă un purceluș grăsuț... Guiță prin ogradă destui. Îmi trebuie să fac cu el, cu toporișca și cuțitul acesta de la șerpar o vrajă. Să-mi dai vreo două verze și-o traistă de mălai. Și stai să vezi, pe urmă, crîșmarule, ce încă n-ai văzut nici la curtea domnească...

— Friptură de toporișca?...
— Friptură de toporișca!
Crîșmarul era curios să vadă, gîndindu-se că le va face de-atunci înainte și mușteriilor lui numai friptură din aceasta. Și-i lăsa gura apă.
Și, oricît era de gras, s-a învîrtejit ca gîndul prin întinsul ogrăzii. De-acolo în cămară. Și a adus toate cele cerute.
Feciorul a tăiat cu cuțitul de la șerpar purcelul, l-a opărit cu grijă și cu pricepere,

l-a așezat, frumos, pe varză și l-a vîrît, alăturea de toporișcă, în cuptor.
Cînd s-a copt bine, a scos purcelul, cu coaja aurită, din cuptor. L-a arătat crîșmarului, zicînd:
— Dacă nu tocmeam vraja, punînd alături de purcel toporișca, nu se făcea, în ruptul capului, o friptură atît de bună.
L-a poftit și pe tatăl său la masă. Au mîncat bine, s-au șters la gură, au pus și o bucată de friptură, mai rumenită, la o parte, s-o ducă acasă babei lui moș Albu. Apoi, feciorul i-a arătat crîșmarului maldărul de oscioare de pe masă:
— Așa se face friptura de toporișcă. Ai înțeles?
Numai că, atuncea cînd acesta s-a dumirit despre ce se întîmplase, moș Albu și feciorul său erau de mult plecați.
— M-ai întrecut, copilule, s-a bucurat moș Albu. Credeam că sînt isteț, dar tu ești și mai și...
Flăcăul l-a privit în ochi:
— Astfel întrec si ramurile trunchiul din care s-au născut. Numai că ramurile își trag hrana tot din copacul cel care le-a dat viață.
— Așa e. Ai dreptate. Un lucru însă mă tot frămîntă: ce nume ți-aș putea da? Să-ți fie cît mai pe măsură, cu firea care o ai...
Flăcăul a zîmbit, mîngîindu-și mustața subțirică:
— Numele cel mai potrivit mi se pare Păcală...
— Păcală, zici?... Păcală?... s-a minunat bătrînul.
— Păcală... Fiindcă aș vrea să-i păcălesc pe cei răi, și să-i azvîrl rîsului lumii...

— Păcală! Nimerit nume! Păcală am să te chem!

Cum urcau ei așa spre casă — deoarece coliba moșului era pe-o coastă — aud din depărtare o huruială. Privesc din locul unde ajunseseră și zăresc, jos, la cotitura drumului, o droșcă. Iar în droșcă, pe capră, un bărbat gras, cu părul roșu și cu nas borcănat, trăgînd de hățuri, biciuind calul.

— Omul acesta, s-a întristat moș Albu văzîndu-l, este logofătul moșiei. Nu cred că se mai află alt logofăt de moșie mai rău. Îi bate pe țărani, îi chinuiește și, cu toate astea, se laudă că nu se află om să trăiască mai cu frica lui Dumnezeu ca el. Ce spui, feciorule ?

— Păi ce pot spune alta decît că lauda de sine nu miroase a bine? Și că, de se laudă cu-așa ceva, așa ceva să-i dăm!...

— Nu te înțeleg!

— Să-l binecuvîntăm și să-l sfințim, tătucă!... a început să rîdă iarăși Păcală.

Și l-a învățat degrabă pe tătîne-său ce trebuia să facă. I-a pus întîi deasupra bărbii lui o altă barbă de cîlți, de l-a schimbat la chip. Și-a pus și lui o barbă. Și, fiindcă droșca se apropiase între timp, i-a făcut semn logofătului să oprească. Cînd acesta a oprit, i-a încredințat că ei amîndoi sînt niște schivnici care colindă drumurile cu o poruncă anume de a-i sfinți și a-i binecuvînta pe toți logofeții din lume.

— Nu cumva ești și domnia ta logofăt? l-a întrebat Păcală pe roșcovanul din droșcă.

— Ba da, sînt logofăt, s-a veselit acesta de norocul ce dase peste el de-a-i întîlni pe schivnici.

Și, bucuros cum nici că se mai poate, i-a poftit pe moș Albu și pe feciorul lui să se urce în droșcă, unul de-a dreapta și celălalt de-a stînga. Să-i ducă la conac.

Gonind ei spre conac, deodată moșul a început să mîngîie obrazul logofătului din partea unde se-așezase, zicînd că e obrazul lui Dumnezeu, și-l binecuvîntează.

Feciorul, auzind una ca asta, s-a întors și-a pălmuit obrazul mîngîiat de moș Albu, strigînd cu înverșunare:

— Nu-l mîngîia, că ăla-i obrazul dracului, ăsta din partea mea este obrazul lui Dumnezeu.

Moș Albu a început și el să țipe:

— Ba nu-i adevărat. Cellalt obraz i-al dracului! Și, harșt! o palmă și pe obrazul din partea în care sta feciorul.

— Ba ăla-i al dracului!

— Ba ăla!

Au început amîndoi să se certe, plesnind pe rînd obrajii logofătului, zgîriindu-l cu unghiile, smulgîndu-i barba, răcnind unul la altul:

— Tu nu bagi de seamă că ăla-i obrazul dracului ?

— Dar tu nu vezi același lucru la obrazul din partea-n care stai?

Și-atîta l-au bătut, l-au zgîriat și l-au smuls, pînă cînd logofătul n-a mai putut răbda. A oprit droșca, le-a căzut în genunchi și a început să-i roage:

— Lăsați-mă, sfinției schivnici, că mi-i destul cu atîta binecuvîntare.

Abia atunci a făcut semn Păcală lui tătîne-său de l-au lăsat în pace și-au plecat mai departe, rîzînd cu atîta poftă de se țineau cu mîinile de burtă.

— Ești năzdrăvan, feciorule! a recunoscut moșul.

— Am să fiu si mai si, dacă-mi vei da învățătură bătrînească! l-a încredințat tînărul.

— Învățătura bătrînească are rădăcinile amare!

— Dar roadele i-s dulci!

„Nu cumva ești și domnia ta logofăt?"

S-a minunat și mai mult moșul de istețimea aceluia pe care i-l adusese Norocul.
S-a apucat, după aceea, să-i dăruiască înțelepciunea pe care o adunase. I-a spus și vorbele cu tîlc ce le știa, i-a povestit și întîmplările cu haz ce le trăise, le văzuse și le auzise în lunga lui viață.
— Tu faci numai haz de necaz, tătucă! si-a dat seama băiatul.
— Hazul îl fac eu, da' necazul cel mare mi-l face boierul din satul nostru, a răspuns moșul. Că eu muncesc și el mănîncă. Eu pic de oboseală și el se hodinește. Mi-a luat, prin judecată nedreaptă, bucata de pămînt ce o aveam din moși-strămoși...
— Ehei, tătucă — a mai grăit Păcală — spune, dacă am să-l chem eu pe boier la judecată, și am să-l dovedesc, s-o îndulci oare, cît de puțin, amarul tău de-o viață întreagă?
— Aș zice c-am avut noroc cu carul, să-mi dobîndesc iar palma de pămînt. Numai că știu o vorbă, care sună: „Oșteanul să nu se laude la plecare, ci cînd se-ntoarce de la luptă!" Și cu boierii aflǎ că-i greu să bați război, sînt prea puternici!
— Ei au puterea, eu am mintea. Și mintea împărătește peste toate. Cu mintea voi încerca să răzbesc.
Așa a încheiat feciorul, i-a sărutat mîna bătrînului și a plecat.
L-a chemat pe boier la judecată.
Boierul a venit. N-avea încotro. Știa de nedreptatea pe care o săvîrșise. Cum a venit, i-a strecurat judecătorului o pungută cu galbeni și a început tot el să strige și să-l învinuiască pe flăcău, zicînd că l-a chemat fără pricină la judecată.
Păcală s-a apropiat de masa judecății și a șoptit:

— Acela care ține cu mine va dobîndi o piatră prețioasă!
Auzind vorbele «piatră prețioasă», împărțitorul de dreptate și-a căscat ochii. Și, fără a mai sta pe gînduri, a hotarît că boierul trebuie să-i înapoieze pămîntul lui moș Albu. A scris zapisul cuvenit și i l-a dat feciorului.
— Să-și stăpînească moș Albu pămîntul sănătos! a spus judecătorul. Iar tu, la vremea cuvenită, să-l moștenești!...
Boierul a plecat plin de mînie, izbind din treacăt ușa, jurînd să se răzbune. De cum a ieșit el, judecătorul i-a cerut feciorului să se apropie de masa judecății:
— Haide, dăruiește-mi repede piatra făgăduită !... Să nu ne prindă careva că ți-am vîndut dreptatea.
Păcală a fugit afară. S-a întors cu-o piatră colțuroasă, găsită în drum și a întins-o judecătorului :
— Poftește piatra prețioasă făgăduită!
— Ce face? a țipat judecătorul. Vrei să mă păcălești? Prin ce e prețioasă piatra asta?
— Cu ea poți să spargi capul tuturor boierilor hrăpăreți, tuturor judecătorilor necinstiți și la toți proștii...
Și a pornit să-i ducă vestea lui moș Albu că are iar în stăpînire bucata de pămînt. Și atunci abia s-a încredințat de-a binelea bătrînul că i-a intrat în casă norocul odată cu „Feciorul-de-tufan".

BIRUL-DE-SMÎNTÎNĂ

Cine s-aseamănă s-adună

Mai trec cîteva zile si, în satul Vai-de-ei (satul unde văzuse întîia oară lumina zilei Păcală), sosește un al doilea călător. Acesta se îndreaptă spre fîntînă — așa cum se îndreaptă, îndeobște, orice drumeț, cînd ajunge într-un sat. Acolo se spală, soarbe pe săturate apă şi se lungeşte, oleacă, pe iarbă. Dar, pentru că era sub seară, cîțiva oameni, care sfîrşiseră cu munca, s-au apropiat în preajmă.

— Drumețule, nu-ți fie cu bănat, i-a spus unul din ei, noi stăm aici, în Vai-de-ei, ca într-un bîrlog. Și nu aflăm nimic din cîte se petrec pe lume, nici măcar la vecini.

— Aşa e, a luat cuvînt şi altul. Şi tare ne-ar mai place să aflăm vești.

— Bune sau rele? a întrebat călătorul.
— Bune și rele, așa cum sînt în viață! a glăsuit din nou cel ce vorbise primul.
— Atunci, am să vă povestesc o întîmplare și rea și bună, a primit călătorul.
Cei ce erau de față s-au strîns în jurul lui. Acesta s-a ridicat din iarbă, s-a așezat pe ghizd și-a arătat cu mîna, departe, peste dealuri.
— Întîmplarea pe care vreau să v-o povestesc s-a petrecut în urmă cu cîteva zile, în satul Sărăcani.
În ceasul cînd am ajuns acolo, tocmai sosise în Sărăcani și un boier vistiernic. Iar slujitorii lui zoreau, poruncind oamenilor să se adune lîngă „copacul birului".
Cînd sătenii s-au adunat, vistiernicul s-a încruntat și le-a rostit astfel:
„Măria Sa, stăpînul țării, din marea Domniei Sale milă față de dregători, a așezat asupra voastră, a țăranilor, un nou și bine chibzuit bir..."
„Dar birurile grămădite asupra noastră sînt prea apăsătoare și-așa!"... au gemut oamenii.
„Tăcere!... s-a încruntat și mai tare vistiernicul. Acesta-i «birul-de-smîntînă»"...
„«Bir-de-smîntînă»?... Hă, hă, hă!"
Numai că rîsul izbucnit s-a stins la fel de repede cînd boierul vistiernic a grăit mai departe:
„Din orice sat mi-o veni poftă, de azi-nainte, așa cum a hotărît Domnul, am dreptul să vă cer vouă, țăranilor, cîte-un butoi plin cu smîntînă..."
„Cîte-un butoi plin cu smîntînă ? s-au îngrozit bieții țărani. Dar noi n-avem smîntînă

destulă nici pentru cei bolnavi, nici pentru copilași."
„Cîte-un butoi plin cu smîntînă, a repetat vistiernicul, cu glasul îngroșat. Iar butoiul acela, să știți! cel puțin în ce mă privește, trebuie să fie atît de-ncăpător, încît în el să se ridice smîntîna cît statul unui om."
„Cît statul unui om?..."
„Al unui om înalt!..."
„Vai de noi și de noi, boierule vistiernic, de unde am putea lua un astfel de butoi, de unde atîta mare de smîntînă?"
„Asta nu vreau s-o știu. Asta e treaba voastră! Mie să-mi faceți butoiul poruncit și să mi-l căptușiți cu smîntînă. Altminteri, ascultați, dați de dracu! Așa că nu mai pierdeți vremea, tocmindu-vă zadarnic, duceți-vă la treabă și împliniți-mi birul.
Și, înțelegînd Sărăcănenii, din vorbele și din purtarea vistiernicului, că nu puteau avea nici o nădejde să scape de beleaua care căzuse peste ei din senin, s-au apucat și-au încropit, cum au știut și cum s-au priceput, butoiul poruncit. Și-au început să strîngă din întreg satul smîntînă, storcînd-o, pînă la ultima picătură, din oale și ulcele. Numai că, oricît s-au străduit, n-au izbutit să umple butoiul decît pînă aproape de sfert.
Ce era de făcut? Au alergat, călări, în satele vecine. Unii la Năcăjiți, alții la Apăsați, iar alții tocmai sus, pe culmea dealului, în satul Oropsiți. Și oamenii de-acolo, auzind de ce-i vorba, au sărit să-i ajute. Au strîns și-aceștia, pînă la cea din urmă picătură, smîntînă din cîteșipatru satele și-au împlinit porunca.

Ți-era mai mare mila să stai și să privești atîta bunătate de smîntînă strînsă din patru sate pentru pîntecul cel destul de umflat și-așa al dregătorului, în vreme ce copiii plîngeau și se lihneau, lingîndu-și buzele.
Cînd totul a fost gata, vistiernicul s-a apropiat și el cu pasul apăsat.
„Ați umplut, măi, butoiul?"
„Precum ți-a fost porunca!" a răspuns un bătrîn.

Vistiernicul a dat ocol butoiului, privind ca pisica la o codiță de șoricel.

„Da' nu-i atît de-nalt cît statul unui om!"

„Ba e, boierule!... De vrei, tăiem un băț lung... cît înălțimea domniei tale... și măsurăm cu el smîntîna din butoi!"

„Să nu cumva să faceți una cu asta, s-a supărat vistiernicul, că vă găsiți beleaua. Întîi, că eu sînt scund, și-al doilea, să nu-mi spurcați smîntîna. Pe bețe se-așază păsările, umblă și gîzele... Și vistiernicesei mele i-e silă..."

„Ce-am mai mînca-o noi, măcar și-așa spurcată. Că n-am da ortul popii din asta. Mai degrabă pierim de-atîta cît flămînzim. Și mai cu seamă copiii și bătrînii. Ce-am putea face, oare, să ne păstrăm aici smîntîna, fie ea cum o fi?" murmurau oamenii.

„Să-ncercăm c-un curmei. Iată unul dintre curmeiele acestea, i-a rostit vistiernicului alt bătrîn. Au fost spălate-n rîu. Și, dacă-i legăm la cap o piatră, și-o lăsăm în smîntînă, ne putem, lesne, da seama cît are înălțimea."

„Cu nici un fel de lucru să nu-mi măsurați smîntîna, s-a zborșit iar vistiernicul. Ați înțeles au ba? Cu nici un fel de lucru, a repetat el tare. Ca să nu mi-o spurcați. Să-mi umpleți însă butoiul cît statul unui om, așa cum v-am cerut. Ori vreți să ne certăm?"

— Și-atuncea, ce să credeți, fîrtați din Vai-de-ei? a grăit călătorul. S-a ivit din mulțime, un flăcău cu pasul legănat, cu-o față mucalită și niște ochi lingavi!— Și-a ieșit înaintea ispravnicului...

Și, numai amintindu-și de flăcăul acela cu chipul mucalit, omul a prins să rîdă. Și rîzi, și rîzi, de nu se mai oprea. Cînd s-a mai potolit, a urmat:

Flăcăul și-a scos cușma. „Dec, boierule, i-a rostit, daca-ți dovedesc eu, acu, că smîntîna se află-n butoi pîn' aici?" Și și-a arătat claia de păr. „Cum poți să-mi dovedești?"

„Aceasta-i treaba mea! Da' dacă-ți dovedesc, ce zici, domnia ta?"

„Fără să mi-o masori cu nici un fel de lucru?"

„Cu nici un fel de lucru!" s-a hlizit mucalitul.

„Dacă-mi poți dovedi, iau butoiul și plec!"

„Și nu mai ceri nimic altceva celor din Sărăcani ?!"

„Nu le mai cer nimic!"

Cum a scăpat vistiernicul cuvintele acestea, vicleanul, din leneș cum părea, odată s-a iuțit. Și-a scos întîi surtucul, pe urmă, sub ochii holbați ai tuturor, și-a azvîrlit nădragii. S-a ridicat în mîini pe marginea butoiului și-a sărit în smîntînă.

„Ce faci, smintitule?" a început să urle vistiernicul.

„Dec, păi îți măsor smîntîna, boierule. Altminteri, cum puteam?... Vezi că-mi trece de umeri? Abia mă țin în ea..."

„Dar nu v-am spus, zevzecule, și nu v-am poruncit să nu-mi vîrîți nici un lucru în smîntînă?"

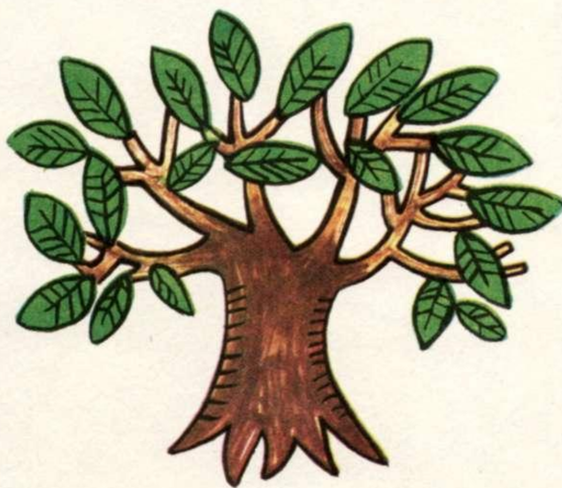
„Vai de mine și de mine, boierule, se strîmba mucalitul, unde zărești domnia ta vreun lucru, că nu sînt decît eu? Și eu, uite, îți jur și vezi-mă, nu-s lucru, sînt ființă omenească!

„Și pentru ce-mi hăpăi smîntîna și mi-o spurci tot mai rău?"

„Nu vreau să vă mai văd!..." urla vistiernicul.

„Înghit, ca să mai scadă, să nu mă-nec în ea!..."
— Hohoteau oamenii, fîrtaților, continuă călătorul, de se clătinau dealurile, cînd a sărit flăcăul înapoi din smîntînă, alb ca o arătare, și i-a grăit vistiernicului: „Și-abia de mă scăldasem în rîu și-mi pusesem și eu niște albituri noi. Dar, ca să-ți dovedesc, boierule, că n-ai fost înșelat, uite-o făcui și pe-asta..."
„Flăcău bătut în cap!... îl bruftuluia vistiernicul. Așa mi-o măsurași?..."
„Dar cum, boierule? se minuna băiatul. Trebuia să mă-nveți!"
„Nu vreau să vă mai văd!..." urla vistiernicul.
„Nici noi, boierule!" hohoteau oamenii, văzîndu-l cum se duce, se duce și se duce, lipsindu-se de bir.
— Și s-a dus, s-a tot dus, pîn'nu s-a mai zărit. Ce ziceți, oameni buni de-aici din Vai-de-ei, de-o astfel de întîmplare?
— Zicem, rîdeau cu poftă sătenii, că încă nu ne-ai spus cum se cheamă flăcăul, nici cine-i sînt părinții...
— Tîndală se numește. Și cei din Sărăcani povestesc că Tîndală — dar nu e de crezut! — s-ar fi născut în pădure, sub forma unei gogoși amare de tufan. De-acolo, sfătuit de Noroc, un omuleț ciudat, l-ar fi adus moș Negru...
— Întocmai ca moș Albu pe tine, Păcală !
— Mi-este deci frate de Noroc! s-a bucurat Păcală. Mi-ar place să-l cunosc!
— Ehei, îl vei cunoaște, n-ai teamă, l-a încredințat moș Albu. Cine s-aseamănă s-adună. Și poate c-o să faceți chiar unele isprăvi laolaltă, feciorule, că lumea toată este-nsetată de dreptate și de unii ca voi are întotdeauna nevoie...

SATUL APLECAT

Înțeleptul se cunoaște la supărare, prietenul la nevoie, și dragoste cu sila nu se poate.

La puțină vreme după aceea, se spune că, la îndemnul lui Moș Albu, ar fi plecat prin lume Păcală.

— Cine călătorește multe-întîlneste! l-a sfătuit bătrînul. Și nu e om întreg acela care nu cunoaște lumea, nu cată s-o înțeleagă. Și-nțelegînd-o, nu dorește s-o îndrepte.

Și-așa, umblînd pe drumuri, se povestește c-ar fi ajuns, odată, Păcală la un izvor.

Cum sta acolo, lîngă izvor, și sorbea apă să se răcorească, iată că trecu o nuntă.

Nuntașii chiuiau, se veseleau, numai mireasa hohotea de plîns de îi sălta cămașa din spinare.

Las-o să plîngă, zicea mirele, că s-a deprinde ea cu mine. Destul c-o iau săracă, îmi fac milă de tată-său, de mumă-sa, că altfel îi duceam la ocnă, nu mai vedeau lumina

zilei. Mi-erau datori vînduți pentru mălai. Ei, sărăcie, sărăcie, ce nevastă îmi dai mie!... Și bine zicea mirele, pentru că fata era frumoasă coz, ca trandafirul, iar el buhos, bătrîn — putea să-i fie tată — gros ca o bute și urît.

Însă bogat, bogat, de nu știa la pungă socoteala.

— Ia stați, măi oameni buni, a zis flăcăul, văzînd-o pe biata fată cum plîngea. Ce chiuiți atît de tare?

— Petrecem, a răspuns bogatul, eu și cu neamurile mele. Mi-am luat nevastă după plac, și-o duc acasă să nuntim. Tu cine ești, măi coate-goale?

— Eu? un băiat, un oropsit, a zis Păcală. Vin de pe deal. Am aflat lîngă un copac o groapă mare, încărcată numai cu galbeni, cu galbeni lucitori... Alerg să caut un sac mai larg, să mi-i adun, să-i duc în satul meu, la Vai-de-ei, să-i scap pe toți de sărăcie.

— Să-i pricopsești pe toți? Hă, hă!... Că prost mai ești și tont mai ești, a rostit mirele. Du-te și adă-ți sac, de-acasă, din Vai-de-ei... Da' unde-ai zis că e comoara?

— În vîrful dealului, unde-i stejarul acela rotat.

— Acolo e?

Și s-a făcut Păcală că pornește cu pas întins spre Vai-de-ei. Numai că n-a mers mult. A sărit pe-o latură de drum. Și s-a ascuns într-un tufiș.

Îndată mirele și nuntașii, lăsînd-o lîngă izvor pe mireasă, s-au repezit, ca niște cîini înfometați, în sus, pe deal.

Unii și-au rupt, din goană, cămășile, alții gheroacele, scurteicile, care ce-avea, să aibă în ce pune galbenii, să ia mai mulți.

Păcală, în timp ce ei fugeau, s-a întors iute lîngă mireasă.

Și ea plîngea, plîngea, să zici că-și da duhul, nu alta:

— Ce-am să mă fac lîngă urît, lîngă bătrîn?

Și era gata, gata, biata fată, să-și pună un curmei de gît, să se anine de o creangă, și să-și ia viața, de cît amar avea în suflet.

— Fetică, hăi, a oprit-o Păcală. Moartea vine lesne. Viața o capeți mai greu. Nu te pripi. Vrei să te scap eu de buhos?

— Cum să nu vreau, flăcăule? plîngea mireasa. Dar cum? Că nu mai este cu putință! Nu mă mai scapă decît moartea!

— Stai binișor! a mîngîiat-o Păcală, și i-a șters lacrimile de pe chip. Uite, du-te acolo în desiș, leapădă-ți straiul de mireasă, îmbracă-te cu schimburile astea ale mele, ia și trăistuța cu bucate și fugi unde-oi vedea cu ochii. Ai unde să te duci?

Fata a lăsat ochii, rușinată.

— Am... un flăcău, pe nume Ion. Mi-i drag. Și... noi jurasem să ne luăm... Atîta că-i sărac. Și a venit bogatul cu urgia... M-a luat din casa părintească... Acuma fug. Mă schimb numaidecît. Dar... stai, s-a întors copila spre Păcală. Tu ce-ai să faci?

— Mă fac mireasă-n locul tău...

— Mireasă?... Tu?... a început să rîdă fata. Cum să se facă un flăcău mireasă?... Și-apoi, dacă te află buhosul, te spînzură, flăcăule. E rău și n-are milă de nimeni.

— Lasă, n-ai grijă tu de mine! Du-te și schimbă-te. Lasă acolo straiele, marama, și fugi că se-ntorc! Auzi-i că și vin!

Și fata n-a mai stat pe gînduri. S-a dus și s-a schimbat. Păcală i-a luat hainele. S-a îmbrăcat cu ele. Și-a pus pe cap marama și și-a lăsat-o peste chip. Pe urmă, s-a așezat lîngă izvor, făcîndu-se că plînge și suspină. Tocmai soseau nuntașii. Erau toți rupți și nădușiți.

— Ne-a păcălit! strigau. Ne-a stricat nunta, păcăliciul.

Și mirele răcnea mai tare decît ceilalți:

— Dacă îl prind, îi sucesc gîtul!... Haide, mireasă, hai acasă...

Şi îl trăgea de mînă pe Păcală.

L-a dus acasă, şi-acolo a început nunta. S-a adus vin, bucate bune. Păcală se făcea că plînge.

— Ia dă-ţi, mireasă, vălul de pe faţă, o îndemna bogatul.

— Nu pot, că prea-s înlăcrămată, îi răspundea Păcală de sub maramă, cu glasul subţiat. Lasă-mă să-mi mai treacă.

Iară lăutarii zdrăngăneau pe dible şi mirele cînta cu glasul ca o bute veche, dată de-a rostogolul pe un deal:

— Taci, mireasă, nu mai plînge,
Că la mă-ta eu te-oi duce,
Cînd o face plopul pere
Si răchita micşunele.

— Ia hai, mireasă, să jucăm, zicea din nou buhosul spre mireasă.

— Lasă, mai către dimineaţă, atunci e mare veselia, îi răspundea încet Păcală.

Şi toţi nuntaşii rîdeau, rîdeau cu hohote, privindu-i.

— Cine rîde la urmă rîde mai bine, şoptea Păcală de sub maramă.

— Ce-ai spus, mireasă? întreba buhosul. Ai vreo dorinţă? Că numai astăzi îţi voi împlini toate voile. De mîine ai să-mi fii supusă...

— Am, glăsuia Păcală, iarăşi, subţire, prefăcîndu-şi vocea, de sub maramă. Vreau să mă duc oleacă afară şi să mă răcoresc. Să-mi şterg şi lacrimile de pe chip. E timpul să-nceapă veselia.

— Nu. C-ai să fugi! rînjea buhosul. Nu sînt eu prost. Au mai fugit mirese-n noaptea nunţii.

— Cum am să fug? şoptea Păcală. Dezleagă-ţi brîul de pe mijloc. Leagă-mă de picior c-un cap al brîului şi ţine tu în mînă celălalt cap. Cînd îmi faci semn, mă-ntorc îndată.

— Aşa?... Aşa mai merge! Stai să te leg. Şi a legat-o pe mireasă de un picior. Iară celălalt cap l-a înfăşurat în jurul încheieturii mîinii, să nu-i alunece cumva.

Păcală a ieşit afară. Şi mirele a prins s-aştepte. A aşteptat, a aşteptat, a sorbit el ulcele, a tot sorbit.

— Unde-i mireasa? se mirau nuntaşii.

— Afară, să se răcorească. Să-şi şteargă lacrimile de pe chip. A spus că-i timpul să-nceapă veselia, hîrîia mirele trufaş, cu glasul răguşit de băutură.

— Aşa a spus ? Atunci să vie şi să ne veselim! ţipau nuntaşii.

— Vină, mireasă, vrem să ne veselim cu toţii! a răcnit mirele, poruncitor ca un stăpîn, spre tinda unde i se afla mireasa.

Nu i-a venit nici un răspuns.

— Poate încă mai plînge! au zis nuntaşii.

— Mireasă, vină! a urlat stăpînul. Hai să ne veselim!

Şi-a tras încet de brîu. Brîul şedea pe loc. A tras mai tare. Brîul tot se ţinea. S-a săltat în picioare mirele şi-a tras, încordîndu-şi puterile. Şi-a tras, şi-a tras. Iară de-afară s-a auzit un muget şi-un sunet de talangă.

— Ce este?... Ce s-aude?... au sărit toţi nuntaşii de pe laviţe.

Şi mirele a tras, a tras. Şi, ce să credeţi, dragii mei? Pe uşă a intrat o vacă, cu-o

talangă de gît și cu marama miresii peste coarne, mugind către nuntași. Brîul era legat de gîtul vacii. Și pe talangă atîrna un răvaș:
„Asta-i mireasa care-ți trebuie ție. Nu o copilă ca un trandafir. Dragostea nu este de vînzare ca o vacă, buhos afurisit. Află de la mine, feciorul ce mă chem Păcală."
Nu vă mai spun ce rîs a fost pe urmă. Nuntașii, de, ca rude și ca oaspeți, rîdeau mai acru. Da' se-adunase satul pe la ferestre. Și toți rîdeau atît de tare, că s-auzea la șapte poștii.

— Bună mireasă i-a găsit Păcală bogatului, rîdeau sătenii. E cumpărată, cum îi place lui.

Și șapte zile, șapte nopți, ba poate și mai bine, au tot rîs de buhos, care se tăvălea pe jos de ciudă, jurîndu-se c-o să-l ucidă pe Păcală. Atît au rîs, că satul s-a cutremurat și s-a lăsat în jos, pe-o rînă.

De-atunci îi zice Satul aplecat.

LACUL POPII

Nu e om cine-și spune, ci e om cine se poartă.
Și cine sapă groapa altuia cade el întîi în ea.

Trecea cîndva Păcală, voios, pe-o cale, nu se mai ține minte pe unde, privind cerul senin și zborul păsărelelor.

„Și totuși viața e frumoasă! își spunea el, și fluiera mai vesel decît oricînd, luîndu-se la întrecere cu cintezoii și rîndunelele ce săgetau văzduhul deasupra lui. De ce n-or fi toți oamenii de treabă? De ce sînt unii hrăpăreți și lacomi? Pămîntul ne-ndestulează și loc pe lumea asta este destul. Dar hai să nu mă mai gîndesc astăzi la rău și la necazuri!... Să-mi satur mai bine ochii de lumină, pieptul de aerul acesta proaspăt și sufletul de liniște!"

Așa gîndea flăcăul, cînd, dintr-o lature, s-au auzit niște blesteme, și vaete, și țipete.

Flăcăul, săritor, s-a și grăbit spre locul unde se auzeau acele țipete. Și, lîngă un copac, ședeau trei oameni mai mult goi decît îmbrăcați. Pentru că nu s-ar fi putut numi veșminte țoalele flenduroase ce spînzurau pe trupurile lor.

Oamenii erau slabi, hămesiți de foame, bătuți și aveau nasurile tăiate chiar de la rădăcină. Erau, precum se spune în popor, cîrni.

— Ce e cu voi, în starea asta? i-a întrebat flăcăul. Cine v-a oropsit atît de tare?

— Popa! s-au văietat ei tustrei. E peste deal, aici în sat, un popă. Îl cheamă State. Om rău cum nu se mai găsește.

— Ei, ei, și ce s-a-ntîmplat?

— Păi, i-am slujit trei ani, a rostit unul dintre cîrni.

— Ne-am înțeles să ne plătească așa cum o vrea el, a grăit celălalt.

— De ce-ați primit o astfel de-nvoială?

— Era o foamete și-o lipsă, așa că n-am avut încotro! a spus și cel de-al treilea.

— Însă, au luat iarăși cuvînt tustrei, State ne-a pus să-i iscălim un zapis precum că, de ne-am supăra pe el vreodată, să aibă drept să ne reteze nasurile.

— Ei, și de ce v-ați supărat?

— Da' cum, păcatele, să nu ne supărăm, a luat cuvînt din nou întîiul cîrn, cînd i-am muncit trei ani fără hodină, fără destulă mîncare sau vreo haină mai călduroasă-n timpul iernii? Iar cînd s-a împlinit sorocul, n-a vrut să ne dea nici un ban.

— Nici o trăistuță de mălai, s-a plîns și cel de-al doilea.

— Voi nu știți, măi, a glăsuit feciorul, că mîna stîngă a popii (aia cu care ia) e verde, și-n schimb, cea dreaptă (aia cu care ar trebui să dea) este uscată?

— Acuma am văzut, a rostit cel de-al treilea. Ba încă, fiindcă stăruiam, ne-a și bătut cu reteveiul. Atunci ne-am cam ieșit din fire... Ne-am supărat...

— Și popa v-a scurtat de nasuri?

— Întocmai, flăcăule, cum spui. Ne-a rete-

zat de nasuri, blestematul. Și nu știm cine l-o pedepsi, că nimeni nu se mai tocmește, în veci, la un asemenea stăpîn. Ba încă am mai aflat că la nu se știe cîți alții le-a retezat și mai-nainte nasurile. Nici dracul nu-i hain ca el! O, doamne, doamne, măiculiță, ce ne-a fost dat să pătimim!...

Și se jeleau sărmanii oameni, ridicîndu-și pumnii spre cer.

— Cine l-o pedepsi pe popa? Cine?

Flăcăul îi privea cum se zbăteau, îndurerați. Strigau, se zbuciumau, dar nu aveau nici o putere.

— Lăsați, măi oameni buni, mă tocmesc eu. Și om vedea care pe care...

— Te tocmești tu? Flăcăule, să nu faci una ca asta. Păcat de tinerețea ta, ziceau tustrei. Cu popa nu e de glumit. Rămîi ca noi, fără nas.

Atît că flăcăul, pînă să se dezmeticească bieții cîrni, o și pornise spre deal. Mergea întins. Urcă pe culme. Și-apoi se coborî în sat.

— Unde e casa popii State? întrebă el pe o femeie, care mîna niște boboci galbeni de rață către baltă.

— State? Valeu, făcu femeia, punîndu-și palma la gura, înfricoșată. Că n-oi vrea să te tocmești la el?

— Ba, cum de nu! Asta gîndesc.

— Uite, unde se vede casa aia arătoasă, cu coperiș de țiglă. Da' nu te duce, măiculiță. Stăi, stăi, n-auzi?

Flăcăul însă și plecase. Bătu în poartă și strigă:

— Părinte State! Ieși afară!

Ieşi popa, înalt, voinic, cu mînecile suflecate la anteriu, bărbos şi cu privirea-ntunecată.

— Ce baţi la poartă, măi drumeţ?

— Bat, pentru că gîndeam, părinte, n-ăi fi avînd cumva nevoie de-un argat?

— Argat la mine? Intră iute. Cît ceri simbrie?

— Cît mi-oi da.

— Tain?

— La fel.

— Veşminte?

— Am.

— De e aşa, află, băiete, că te tocmesc. Te-adăpostesc în şură. Îmi împlineşti poruncile fără crîcnire. Şi una trebuie să ştii. Eu sînt omul lui Dumnezeu. Mie nu-mi place supărarea. Cine se supără îşi pierde nasul.

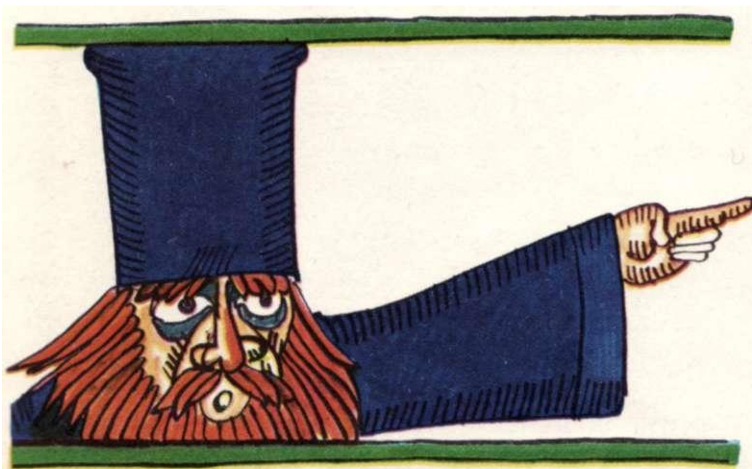
— Bine, părinte, eu la fel. Sînt vesel. Nu vreau supărare. Care din noi s-o supăra pe celălalt să-şi piardă nasul.

— Dar trecem asta în zapis.

— Trecem, părinte, cum de nu! Şi pînă cînd avem tocmeala?

— Pîn-o cînta cucu-n ogradă. Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles.

- Fugi, deci, la treabă. Mulge vaca, retează lemne, fă şi focul, taie-un pogon de varză din grădină, scoate şi apă din fîntînă... Şi, cît oi sta să te-odihneşti, oi vedea eu ce să-ţi mai dau, să nu pierzi timpul de pomană.

— Mă duc, părinte, pe poruncă. Socot că pentru aceea ţi se şi zice sfinţiei tale State, că în ograda dumitale sluga nu are timp de stat nici să răsufle!

— Te-ai supărat?

— Ba, nicidecum.

— Ai isprăvit?

— Pe dată-ncep!

Şi a plecat flăcăul la pădure. A tăiat lemne, a făcut focul. A cules un pogon de varză. S-a dus la staul si a muls vaca. A scos si apă din fîntînă. A mai făcut şi alte treburi. Seara, State i-a înfăţişat zapisul, unde se arăta că acela dintre ei care s-o supăra pe celălalt, din orice pricină, îşi pierde nasul.

— Pecetluit de staroste ?

— De el.

— Atunci e bine.

Şi-a început să fluiere băiatul de răsuna toată ograda, ba s-auzea şi-n sat, de ai fi zis că nu făcuse alta nimic decît şezuse întreaga ziuă.

Oamenii clătinau din cap. Femeia cu bobocii le spusese că are State argat nou.

— Un băieţel, un chipeşel, să nu-i faci rău nici cu o floare. Şi ce-o să-l mai sluţească State!

— Bietul băiat, suspinau oamenii. Cum de s-a prins să intre argat ?

— Şi, auzi-l cum fluieră, sărmanul. Habar nu are ce-l aşteaptă.

A doua zi de dimineaţă popa îl chemă pe flăcău.

— Te duci la arie. Sînt douăzeci de clăi cu grîne. Le treieri. Şi nu te-ntorci acasă pînă nu termini. Mîncare o să-ţi trimită preoteasa.

— Bine, părinte, s-a făcut.

Se duce feciorul la arie. Acolo, se-nălţau, nu clăi, ci munţi de grîne. Avea bucate State, nu glumă. Şi se apucă băiatul să treiere. Munceşte şi munceşte, şi munceşte. S-apropie prînzişorul. Vine amiaza. Trece şi ea. Şi demîncare nicidecum.

„Apăi, este întocmai cum mi-am închipuit", îşi spune-n sine băiatul. Şi ia doi saci cu grîne, merge în capul satului, îi dă unei

femei și-o roagă să-i gătească. Iar ea îi pregătește, cît ai clipi, niște merinde să se ducă vestea.

Seara face la fel. Mai treieră puțin și pe la miezul nopții se-ntoarce acasă cu lucrul gata isprăvit. Mergea și fluiera, cum i-era obiceiul. Intră-n ogradă. Și popa State, cum îl simte, apare la fereastră.

— Ai făcut lucrul, măi?

— L-am făcut, părințele.

— Da' mi se pare că a uitat cucoana să-ți trimită demîncare, la prînz. Te-ai supărat? Că uite, am în mînă o custură, să-ți retez nasul.

— Nicidecum, părințele.

— Parcă nici pentru cină nu ți-a trimis bucate.

— Nu-i nimic, părințele.

— Te-ai supărat?

— Deloc.

— Dacă-i cu supărare, uite cuțitul...

— Pentru ce să mă supăr? Nu sînt bucate, nu-s. Am luat și eu, părinte, patru-cinci saci cu grîne și i-am dat pe merinde unei femei sărmane. Am făcut și-o pomană.

Popa holbase ochii. Îi venea să urle, să bată din picioare, să dea-n argat cu pumnii.

— Ai făcut și-o pomană?

— Iară femeia de care-ți spun mi-a gătit o găină.

— Ți-a gătit o găină?

— Friptură de găină, părinte, rumenită-n cuptor, unsă cu untișor, cu coajă aurie. Mi-a mers la inimă. Și asta mai cu seamă că mi-a mai dat și-o bărdăcuță cu vin din ăla rubiniu.

State înghițea în sec.

— Din ăla rubiniu?

— Eh! Nu e rău, părinte, dacă nu vine sau nu trimite cucoana preoteasă demîncare. Mă descurc eu mai bine singur.

— Și cît zici, măi, c-ai dat pentru găina aia, patru-cinci saci cu grîne? Văleu și vai de mine! își bate State gura cu palma. Cum măi? Cît zici? Si se îneacă de necaz mai, mai să si plesnească.

— Te-ai supărat, părinte?

— Eu?... Nu... Aoleo!

Și închide fereastra, izbind-o cu putere.

— Ei, lasă, lasă, începe el să tune, cînd se vede înăuntru. Din ăștia mi-esti? O să te-nvăț eu minte, cum să te porți cu mine! Și n-a dormit, aproape întreaga noapte, popa, de supărare.

În ziua următoare, State îl cheamă iară:

— Te duci azi la pădure! Tai trei sute de trunchi. Și, ca să nu mai fie poveste cu coana preoteasă, iată, îți dau un burdușel

cu brînză și-o pîine. Să nu cumva să dai vreun trunchi pe demîncare. Ai înțeles?

— Am înțeles, cum nu!

— Tu mănînci pîinea, burdușelul; te saturi bine și, cînd te-ntorci acasă, la noapte, mi le aduci întregi, înapoi, așa precum se văd. Ți-a intrat bine-n cap?

— Socot că da!

— Ori te-oi fi supărat? Că, de te-ai supărat, privește custura.

— Cum să mă supăr, părinte? Porunca e poruncă și nu-i cu supărare.

Pornește, din nou, flăcăul la muncă. Retează trunchii. Și, cînd termină, se hodinește, cîteva clipe, pe iarbă. Face un dop la burdusel si scoate dinăuntru brînza. Altul la pîine și-i scoate miezul. Le umple pe unul și pe cealaltă cu pămînt. Le potrivește la loc dopurile și se întoarce acasă.

State, nerăbdător, îi ieșise, la portiță, înainte.

— Ai mîncat, măi?

— Mîncat, părinte.

— Și le-ai adus toate-napoi?

— Adus, părinte.

Și-i dă în mînă burdușelul și pîinea.

State le ia în mînă. Erau grele.
— Ce-ai mîncat, mai? rînjeşte el.
— Am mîncat miezul, părinţele, şi-ncolo le-am lăsat întregi, după porunca dumitale. Ba încă le-am umplut la loc cu ce mi-a fost la îndemînă. Te-ai supărat, cumva, părinte?
— Eu? O! Bătute-ar cerul! Şi începe să izbească de pămînt cu ce-i ieşea în cale. M-ai păcălit, a doua oară, vicleanule! Mîine, te-nhami singur la car şi te duci în „pădurea fiarelor". Păstrez acolo-n munte o cireadă de boi juncani. Prinzi doi mai buni, îi pui la jug şi mi-i aduci.
— Bine, părinte. Cum ţi-i voia. Da' nu eşti supărat?
— Eu să fiu supărat? Cum? Vai de mine! Îşi muşcă State limba să nu răcnească şi se întoarce, repede, în cerdac, să nu apuce să-l lovească pe cel care-l scosese din sărite şi să-şi arate astfel supărarea, să-şi piardă nasul. Intră în casă şi-i povesteşte preotesei ce se întîmplase:
— De astă dată, încheie el, s-a terminat. L-am trimis în pădurea fiarelor. Acolo mişună lupii şi urşii. Cît o fi de voinic, tot îl răpun.
— Dă acatist să nu se-ntoarcă, se saltă preoteasa din aşternut.
— Mă şi duc la biserică să dau!
A doua zi, de dimineaţă, popa şi preoteasa se-ascund după perdele şi privesc cum trage Păcală carul spre munte.
— S-a dus şi nu se mai întoarce, se bucură amîndoi şi încep să salte prin încăperi şi prin ogradă. Au să-l sfîşie fiarele.
Şi trece ziua, trece seara. State mănîncă, bea, se veseleşte. Apoi se culcă liniştit. Îşi face cruce şi-i spune preotesei:
— S-a zis cu fosta noastră slugă, Păcală. L-au mîncat fiarele. Bine-au făcut. De mîine, vezi tu, preoteasă, să aflăm alt slujitor.
— Bine, părinte, am să văd.
Dar nu-şi sfîrşeşte preoteasa vorba şi ce să credeţi, dragii mei? Începe parcă să ardă satul. S-aude, dinspre munte, o hărmălaie nemaipomenită. Cîinii lătrau, oamenii strigau, copiii chiţcăiau, însă, mai tare decît orice, s-auzeau nişte răgete, nişte mormăituri de fiare, şi un glas de flăcău care îndemna:
— Haideţi, juncanilor, la popa State, să vă dea demîncare. Ori să-- mîncaţi în astănoapte. Haideţi, juncanilor!
State aprinde o făclie şi-aleargă lîngă gard.

Şi ce să vadă? Să-i vină rău, să cadă, să nu se mai ridice. Flăcăul nostru sta în faţa porţii, bătea cu codirişca să-i deschidă. Iară la car îşi înhămase doi urşi cît nişte case şi doi lupi fioroşi, cu ochii arzători, flămînzi si răi.
Cum îi prinsese, cine poate şti? Poate cunoştea el vreun meşteşug de la tătîne-său, poate-i prinsese în groapă de pămînt, sau, poate îi biruise singur în luptă. Era voinic. Şi-asta se poate. Dar cum anume, eu nu ştiu. Şi nu cred nici să ştie altul. Destul că îi prinsese, îi înjugase. Şi-atît.
— M-am gîndit — spune el stăpînului — ce s-aduc doi juncani? Să-ţi aduc patru. Să nu mă mai trimiţi şi mîine după alţii. Ori nu cumva te-ai supărat?
Iar oamenii care erau de faţă rîdeau. Rîdeau, fiindcă-l vedeau pe State, omul cel rău şi nemilos, galben la faţă cum e ceara, strigînd cît îl ţineau băierile:
— Nu. Nu m-am supărat. Cum să mă supăr? Ce tot spui? Dar ia-ţi de-aicea fiarele şi du-te. Că nu-mi mai trebuie nimic. Îţi dau simbrie cîtă vrei, numai şi numai să te duci unde-oi pofti, unde-oi vedea cu ochii.
— Nu pot, părinte, îi răspundea băiatul. Mi-ai poruncit s-aduc juncanii, din pădu-

Prinde în mînă o scurtătură și o aruncă-n dud.

rea fiarelor, și să-i închid în staul. Ți i-am adus după poruncă și-n staul rămîn cît ți-oi sluji. Pe urmă le dau drumul, iar de plecat nu plec decît cînd o cînta cucu-n ogradă, așa cum ne-am tocmit cînd am sosit. Stai, de nu vrei, desfac eu poarta.

Și s-apucă băiatul de desfăcu poarta. Bagă caru-n ogradă. Dejugă fiarele și le închise în staul, legate bine în ștreanguri. Și ele mormăiau, urlau și se zbăteau, însă se vedea bine că știau de frica flăcăiașului. Iar popa se urcase, tremurînd, într-un dud, ce era chiar în mijlocul ogrăzii, în timp ce preoteasa fugise în cămări și s-ascunsese într-o ladă.

Au stat în dud și în ladă toată noaptea. De dimineață, ce se socotește State? Să cînte ca un cuc. Sluga va crede c-a venit sorocul. Și o putea scăpa de el. Văzuse State cel hain că își aflase nasul.

Și începu sa-și prefacă glasul:

— Cu-cu!... Cu-cu!...

Flăcăul iese afară și înțelege șiretlicul. Prinde în mînă o scurtătură și o aruncă-n dud:

— Hîș!... Hîș!... Că îmi trezești stăpînul prea devreme!

Izbit de scurtătură, popa se clatină, și zdup! prin crengi, cade la poalele copacului.

— Ucigașule! îi strigă. Mi-am zdrobit oasele.

— Te-ai supărat? rîde Păcală. Că am și eu custură, ca și sfinția ta.

— Nu. Nu m-am supărat, icnește popa, luîndu-și îndată seama, deși fierbea ca într-un cazan. L-ar fi făcut fărîme pe flăcău, de nu l-ar fi știut voinic, de n-ar fi fost și fiarele în șură.

Și-o ia la fugă către casă.

— Nu mai e chip, se plînge preotesei, trăgînd-o afar' din lada unde se-ascunsese. Rîd oamenii pe ulițe de noi. Nu mai îmi știe nimeni de frică. Mie, care-am tăiat atîtea nasuri. Strînge toate odoarele, comorile, aurăria, gălbenașii și scumpătățile, în doi saci mari! Noaptea asta ne mutăm la oraș. Așa scăpăm de slugă. Pe urmă, ne-om întoarce, cînd ne-o fi la-ndemînă.

Și scoate doi saci largi. Iar preoteasa îngrămădește-n ei pungi mari cu galbeni, scumpătățuri, podoabe și aurării. Numai la gura sacilor pune vreo două evanghelii, să nu se vadă că-s averi.

Nu terminaseră ei cu făcutul sacilor și iacătă Păcală la fereastră:

— Ce? Pleci, părinte, și mă lași?

— Mă duc pînă prin apropiere, fiule, doar peste deal, rostește popa, înmuindu-și glasul, făcîndu-și-l dulce ca mierea. Am de slujit, degrabă, o molifță.

— Și ce-s cu sacii aceia, părințele?

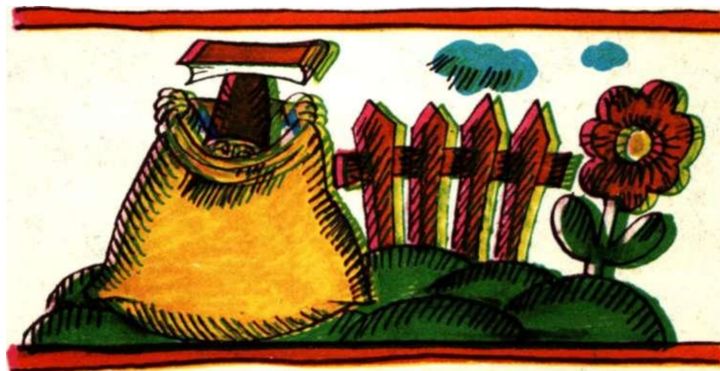
— Ei, evanghelii, fiule, psaltiri și alte cărți bisericești. Nu știi cum e la noi cu slujba?

— Atît de multe, părintele?

— Păi am o slujbă lungă, taică, slujbă lungă...

Și îi închide în nas fereastra lui Păcală, să nu mai vadă și să nu mai audă. Termină preoteasa de umplut sacii și State îi poruncește argatului să-i pregătească doi cai buni, să-i lege cu căpăstrul de-un stîlp.

Leagă Păcală caii și, furișîndu-se, tiptil, pătrunde în odaie. Scoate dintr-un sac aurul. Așază aurul într-un dulap. Se vîră el în sac.

Își pune pe căciulă o evanghelie și stă așa. State vine-n odaie, leagă sacii la gură și-i aburcă pe-un cal, lăsîndu-i să atîrne de-o parte și de alta. Încalecă și el pe cal. Pe calul celălalt se urcă preoteasa. Și, repede, pe-aici ți-e drumul.

— Hă, hă, rîde popa pe cale. L-am păcălit pînă la urmă. Rămîne prostul cu fiarele. Și-o să trimit eu, din tîrg, ispravnicul să-i ceară socoteală și să-l învinuiască. Să spună că m-a omorît. Să-l dea pe mîna judecății.

Să-l trimită la ocnă. S-a isprăvit cu el. S-a isprăvit...

Rîde și preoteasa. Rîd cu poftă. Și, tot rîzînd, ajung, pe înserate, la țărmul unui rîu.

— Nu ocolim, trecem prin vad, grăiește popa, nu-i apa prea adîncă. Mai mergem apoi pînă dăm de-un lac. Acolo înnoptăm. Cum trec cu caii prin vad, sacii, cam lungi, cam grei, ajungeau pînă-n apă. Și ce-i vine in cap flăcăului? Șoptește-n sus, spre popa, punînd gura în dreptul unei găurici, ce și-o făcuse anume în pînza sacului, să aibe pe unde răsufla:

— Saltă, părinte State, sacii, că se cam udă cărticelele!

Popii i-a înghețat în piept sufletul.

— Care ești, măi? răcnește.

— Saltă, părinte, în sus, sacii, că se cam udă cărticelele! mai spune o dată Păcală, de rîndul acesta cu glas tare.

Cum au ajuns pe malul lacului, State și-a desfăcut sacii. Și-ntr-unul dintre ei, în loc de aur, l-a găsit, cum știți prea bine, pe Păcală. Să cadă popa jos, nu alta.

— Puteam eu să te las, părinte, să fugi numai cu coana preoteasa, ca slugă credincioasă ce-ți sînt? Te-am însoțit. Ori, poate că te-ai supărat? îl întreabă Păcală pe popa.

— Deloc, deloc, îngaimă State, însă e vînăt la obraz. O ia apoi pe preoteasă deoparte și-i șoptește: Vrusesem la început numai să-i tai nasul și ăstuia, pe urma să-l bag la ocnă. Acuma îl omor. Măi, strigă tare spre flăcău. Mîncare n-am să-ți dau. Da' hai să ne culcăm, că s-a-nnoptat. Tu culcă-te pe țărm, unde se vede apa mai adîncă. Pui sacul ăsta lîngă tine, eu mă culc lîngă sac și preoteasa lîngă mine. În taină, îi mai șoptește preotesei: Cam pe la miezul nopții îți fac semn. Tu te-mpingi în mine, eu în sac și sacu-n argat. Așa o să se prăvălească Păcală-n lac și-o să piară.

— Bine, încuviințează preoteasa.

Și-așa se culcară tustrei pe țărmul lacului. La miezul nopții, tocmai cînd luna s-ascunsese într-un desiș de nori, State îi face

nevestei semn. Se scoală preoteasa și-l împinge. State împinge-n sac. (Așa crezuse el că-i sacul!... Deoarece nu simțise cînd Păcală se strecurase binișor în locul sacului, împingînd sacu-n locul lui.)

Așa că State îl împinge prin întuneric pe Păcală. Iară Păcală împingea în sacul plin cu aurării și scumpătăți.

Și buf, se prăvălește sacul în lac.

— S-a dus! sare în sus popa, l-am înecat...

— S-a dus! țipă și preoteasa.

— Păcat, părinte, se ridică și Păcală de la locul lui. Păcat de-atîta aur să-l prăpădești. Cîți slujitori i-ai chinuit sfinția ta, ca să aduni aurul ăsta? Și să-l azvîrli, așa, în apă...

— Cum? strigă State, zărindu-l, în lumina lunii, pe Păcală. N-ai fost tu? N-ai murit? O, doamne sfinte, mi-a scăpat ticălosul de argat!

— Nu cumva te-oi fi supărat, părinte?

— M-am supărat, m-am supărat... Aurul meu... Aurul meu...

— Dacă-i pe-așa, spune Păcală, avem un zapis și-o vorbă. Cine se supără își pierde nasul. Ia vino-ncoa, să ți-l crestez, să simți și tu gustul cu care-ai încercat pe alții.

— Nu-mi pasă nici de nas, nici de crestat, țipă iar State. Aurul meu... aurul meu... S-a dus... s-a dus aurul meu...

Și, ca nebunul, State se-azvîrle-n lac să-și caute sacul. L-a tot căutat. L-a tot căutat. Nu știm ce-o fi găsit pe-acolo, prin fundul lacului, că nu s-a mai întors. Singur și-a căutat sfîrșitul. Lacomul după bani moare mai bine decît să piardă un gălbenaș.

Lacul, de-atunci, se cheamă Lacul popii.

TÎLHARUL BOIERIT

Lupul își schimbă părul, dar năravul ba...
Că năravul din fire n-are lecuire!

Un tîlhar mare făcuse ce făcuse, nu știm unde, dar ajunsese mai mare într-un sat, staroste sau, cum s-ar spune astăzi, primar. Putea astfel să fure mai în voie. Și gîndul lui, întreaga zi, doar la furat, ca al bețivului la crîșmă.

Ba, ca să-i meargă mai din plin, tocmește și o slugă.

Pe cine să-l tocmească? Pe Tîndală, care plecase și el prin lume să-l caute pe Păcală. Încheie cu el zapis, cum se obișnuia pe vremurile acelea. Zapis pe-un an, să-i împlinească orice poruncă fără cîrteală.

Cheamă apoi stăpînul sluga și-i spune cu glas aspru:

— Mergem deseară să căutăm o vacă, pe

care am pierdut-o mai de mult. Mi-a găsit-o cutare, dar nu mi-a mai dat-o-napoi.
— Mergem, stăpîne.
Ce putea să spună sluga? Că zapisul e zapis. Pricepe însă Tîndală la ce stăpîn e slugă. Şi hoţ şi mincinos.
— Eu am s-o iau, hotărăşte stăpînul; dar tu să stai şi să pîndeşti, să nu-mi vie vreo primejdie de cine ştie unde.
Spre seară — seară înnourată de toamnă, cu burniţă — pornesc amîndoi, cu fereală, prin sat.
Intră tîlharul în staulul unui om. Îi fură vaca. Vine cu ea afară şi o ascunde într-un aluniş, dintr-o pădure, ce-o avea nu prea departe de satul unde se găseau.
O leagă de-un copac şi o lasă-acolo, cu gîndul că-n ziua următoare s-o taie şi s-o vîndă cu preţ bun, la tîrg.
A doua zi, ţăranul păgubaş umbla prin sat. Avea nouă copii, sărmanul. Cu laptele de la vacă îi ţinea. Se căina. Îşi smulgea părul de amar:
— Vai mie şi vai mie!
Tîndală, ce să facă? Auzea omul cum se jeluia. Iese afară din ograda unde trebăluia. Iese afară şi face pe prostul:
— Dec, măi ţărane, că n-oi vrea să spui că ţi-a furat stăpînul nostru vaca, şi c-a ascuns-o în alunişul din pădure! Dec, măi ţărane!
Si-i face omului un semn cu ochiul.
Pricepe omul vorba lui Tîndală, fuge-n pădure, găseşte vaca-n aluniş şi şi-o aduce acasă.
Se-ncruntă hoţul la Tîndală:
— Netot ce eşti! Bătut în cap... M-ai dat

de gol cu neghiobia ta.
— Dec, măi stăpîne! îi răspunde Tîndală, cum avea obiceiul. De ce nu mă înveţi cînd să grăiesc şi cînd să tac? Vorbesc şi eu precum mă taie capul. Da' m-oi sili să mă deştept pe lîngă dumneatale.
— Să ştii, mai glăsuieşte încruntat stăpînul că, de se întîmplă încă o dată, eu te omor. Şi te-arunc în fîntînă.
— Să nu faci una ca asta, bre stăpîne! se roagă umilit Tîndală. Că te-oi sluji după poruncă!
— Am să te văd. Şi să te pregăteşti. La noapte ne ducem la tîrlă, unde îşi ţin sătenii oile. Cerul e tot înnourat. Înseamnă că ne merge bine.
— Stăpîne, da' la tîrlă-i un cîine rău! încearcă sluga să-l sperie pe hoţul de stăpîn.
— Nu-ţi fie teamă! îi răspunde acesta. L-am omorît eu azi de-amiază. I-am dat drăcariţă în pîine.
Vine şi noaptea. Noapte-ntunecată şi fără lună, fără de nici o stea.
Iată-i pe amîndoi în drum spre tîrlă.
Ajung acolo.
Tîrla fară cîine.
Şi că era fără de cîine tîrla o simţise si-un lup.

Intrase lupul în mijlocul tîrlei. Rupsese nişte miei. Se pregătea să-i sfîşie pe alţii. Era întuneric beznă.
Tîndală are însă nişte ochi ca de pisică. Şi vede lupul. Cum îl vede, îi şopteşte stăpînului:
— Asculţi?
— Ce s-ascult, măi?
Tîndală, în gîndul lui, îşi spune:

„A venit vremea să-i fac de petrecanie tîlharului!"
Da' cu glas tare îi rostește:
— Stăpîne, lasă-le, zău, păcatului de oi. Văz un mînz colo-n fundul tîrlei. Să-l prindem. Are preț bun.
— Să-l prindem! se bucură tîlharul.
— Eu mă duc mai la deal — vorbește încetișor Tîndală — și gonesc mînzul. Iar dumneata să-i ieși în cale, gata să-l prinzi în brațe. Și să-l luăm.
— Așa fac, măi!
Zis și făcut.
Se suie grabnic sluga pe-un deal. Și începe să dea cu bota în trunchiuri de copaci, să țipe:
— Huo!... Huo!... Huo!... Huo!...
Lupul se sperie și-o ia la goană.
Stăpînul îl așteaptă.
Cînd se repede lupul, acesta: țușt, în față. Îl prinde drept în brațe.
Pe urmă... Cred că nu mai e nevoie să povestesc ce s-a întîmplat cu primarul și lupul...
Care pe care s-a mîncat.
Vă dați și voi cu socoteala!
Atîta vă pot încredința că: din noaptea aceea, satul a scăpat de tîlhar...

PUPĂZA ȘI CIOCÎRLANUL

Viclenii și-ntre ei se viclenesc, hoții și-ntre ei se fură. Iară vicleanul, ca și hoțul, cînd este prins, zice c-a glumit. Cum o fi gluma asta?

Avea odată un negustător o fată. Fată de măritat. Da' n-o lua nimeni de nevastă, pentru că era rea, bătăușă și lacomă, întocmai ca și tată-său. Și, pe deasupra, după ce că era împodobită cu atîtea cusururi, mai avea și vederea scurtă. Nu vedea fata ca lumea nici la un lat de palmă.

Ședea negustătorul și se gîndea: pe cine să-l înșele si să i-o dea de nevastă?! Care fiu de negustător mai prostănac o vrea s-o ia? (Numai că orice sac, se știe, își află, pînă la urmă, petecul.)

Mai era și-alt negustător, tot pe măsura celui dintîi. Acesta avea, la rîndu-i, un băiat. Băiatul purta alte metehne. Întîi, o viclenie fără seamăn, apoi dorința aprigă de

a-i înşela pe alţii (la fel ca şi tătîne-său) şi, ca să fie pe de-a-ntregul precum nu trebuie, un nas gros ca urciorul şi lung pînă-n bărbie.

Altminteri, bun de însurat băiatul. Căuta şi el mireasă. O tot căuta şi n-o găsea. Că toate fetele fugeau, cum îl vedeau, rîdeau de el şi îi ziceau „Năsosul".

Şi se întîlnesc neguţătorii, nu ştiu cum. Se bucură în sine fiecare. Tatăl băiatului e vesel că fata nu prea vede — şi n-o vedea nici nasul cel burduhos al lui fecioru-său. Iar tatăl fetei, fiindcă peţitorul este atît de pocit, încît n-o cere o zestre atît de mare, cum cereau alţii. S-o mulţumi cu-o casă şi-un săculeţ cu galbeni.

Şi pun la cale, laolaltă, o mare ospeţie. Să se cunoască tinerii mai bine. Să se-ndrăgească. În vreme ce bătrînii s-or tocmi despre zestre.

Ajuns cu povestirea aici, se cuvine să spun că la neguţătorul cu fata era argat Păcală. Şi, cum avea el jurămînt să-i păcălească pe toţi cei care, în lume, sînt fără de obraz, de ruşine sau cinste, văzînd ce se petrece, şi-a spus:

„Vreţi să vă trageţi pe sfoară unii pe ceilalţi? Ei, dacă e pe-aceea, hai să vă fac eu una, ca să vă meargă buhul."

Neguţătorul, tatăl fetei, nu voia totuşi ca peţitorul, măcar pînă la nuntă, să-şi dea seama prea bine că scumpa lui odraslă zărea doar ca prin sită. Şi-atunci, la ospeţie, pe cînd şedeau la masă, pune, într-un şervet, un ac — ca ea să se prefacă, deodată, că-l găseşte. Şi astfel să-l încredinţeze pe ginere că vede binişor.

Păcală însă, cînd aduce bucatele la masă, trage uşor şervetul în care era acul. Şi pune în loc altul, în care înfăşurase, cu grijă, un rac mare, cu cleştele tăioase.

Pe cînd mănîncă, fata se face, dintr-o dată, că şi-a pierdut un bumb de la rochia ei scumpă, pregătită anume, din stofă de mătase.

— Văleu! Unde-o fi acul? Că mi-am pierdut un bumb. Şi îşi întinde mîna către şervet. Aha! Uite-l! Ce acuşor drăguţ! Cînd colo, în loc de ac, găseşte în şervet racul.

Racul o strînge, fata ţipa, dă speriată din mînă — şi racul cade drept pe nasul ginerelui. I-l prinde strîns în cleşte.

Flăcăul dă să scape, suflă cumplit, facînd să-i izbucnească din nas un zgomot ca de tobe, de trîmbiţi şi tromboane.

Fata se îngrozeşte de un asemenea zgomot. Şi, cum nu vedea racul prins de nasul băiatului, nu ştie ce se întîmplă şi începe să răcnească:

— Mămucă şi tătucă! Săriţi că arde casa! Săriţi şi mă scăpaţi!

Cu mare, mare greutate, se potoleşte zarva. Ca să se dreagă treaba, părinţii fetei pun la-ndemînă, pe fereastră, o pisică. Fata s-o zărească şi s-o gonească. Să creadă ginerică despre mireasa lui c-a fost numai o întîmplare „cu acul şi cu racul" şi că, în realitate, fata tot zăreşte ceva.

Păcală, care tocmai în acea zi fusese certat şi oropsit de fată şi de părinţii ei, îi dă un brînci pisicii. Şi pune în locul ei un caş mare de vacă, aşezat pe un taler.

Fata se duce de-a dreptul la fereastră, unde, după spusele tatii, ştia că e pisica. Şi zbiară măgăreşte:

— Huşşş, mîţă blestemată! Aici te priponişi ?

Şi dă în caş cu pumnul.

Caşul se prăvăleşte.

Flăcăul, ca s-arate că e frumos crescut, se-apleacă să-l ridice. Fata, zărindu-i nasul, crede că este mîţa care s-a întors în casă.

Și, ca să-i dovedească pețitorului său cît e de văzătoare, îi trîntește un pumn, mai să-l dea peste cap.

Flăcăul, cînd primește în față lovitura, își suflă iarăși nasul.

Se iscă un alt zgomot și mai cumplit ca-n-tîiul.

Fata se îngrozește mai rău ca înainte. Crede că e cutremur și se dărîmă casa. De frică, se-azvîrle pe fereastră.

Flăcăul, mîniat, și ca s-o pedepsească fiindcă i-a zdrobit nasul, s-aruncă după ea.

Și se iau la bătaie.

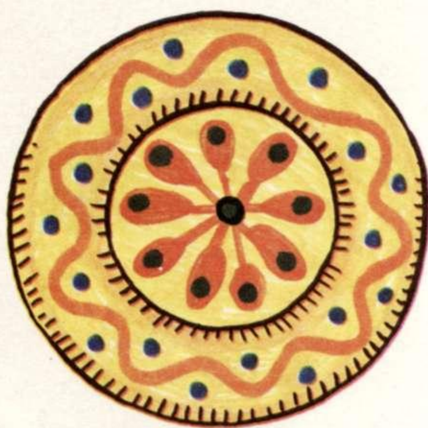
Păcală, în vremea asta, ședea în cerdăcel:

— Se bate pupăza cu ciocîrlanul! Se bate ciocîrlanul cu pupăza! zicea.

Și s-au bătut băiatul și fata, mireasa și ginerele, pînă n-au mai putut și pînă i-au despărțit părinții și rudele.

S-au împăcat însă, de bună seamă, pînă la urmă. Și-au pornit degrabă, nunta, să nu apuce să se răzgîndească vreunul. Că doară nu făceau ei nuntă. Se cununau cu pungile de galbeni. Nu în zadar spuneau cei vechi, că-n casele celor avuți miile măritau momîile si sutele cununau slutele.

Iară Păcală a pornit, mai departe, pe drumuri, sa afle și alți oameni fără obraz și rușine, să-i facă de ocara lumii, rîzînd în hohote de ei.

RÎD-DE-PROȘTI

Omul hapsîn știe numai să amărască, nu și să-ndulcească, să ia și niciodată să dea.

Și se mai spune că, tot în acea vreme, ar fi trăit în țară un ispravnic, pe nume Suflet-acru. Și trecea Suflet-acru pe drumuri. Se oprea ici, se oprea colo, se oțăra la oameni ori îi bătea, sau le cerea cîte se află-n lună și-n stele, și-n văzduhuri. Și tare îi mai plăcea să facă pe deșteptul.

Așa sosește odată și-n satul Oropsiți. Face conac în sat. Țăranii, cum află de venirea lui, încep să fugă, care încotro, unii către pădure și alții către bălți, să-și ducă pruncii, femeile și bruma de avut prin locurile cele mai ferite.

La toți le era drag ispravnicul, ca sarea-n ochi.

Numai că Suflet-acru le dă poruncă sluji-

torilor să facă tot ce-or face și să pună mîna cel puțin pe-un țăran. Și, de n-or izbuti, să dea foc satului, și-astfel să-i pedepsească pe toți că n-au vrut să dea față cu omul stăpînirii.
Acu, nu știu dacă l-au prins sau a venit el singur, Păcală — care era în trecere pe-acolo — să dea ochii cu Suflet-acru, să scape satul de năpastă.
Se uită chiorîș ispravnicul și întreabă:
— Măi, cum te cheamă?
— Rîd-de-proști!
— Așa te cheamă?
— Așa, mărite.
— Măi, Rîd-de-proști, să-mi spui tu, mie: cîți stropi de apă se găsesc în rîul care curge pe lîngă sat? De nu știi să-mi faci însă așa cum se cuvine socoteala, află că slujitorii mei au să te spînzure de ramura aceea groasă, a fagului de colo. O vezi?
— Cum să n-o văd? Că bucuria trece pe lîngă omul sărman ca apa peste piatră. Numai necazul îi sare-n ochi, ca lupul flămînd, noaptea.
— Hai, încetează cu vorba goală și-ncepe socotitul!
— Încep, boierule!
Slugile pregătesc frînghia și-o azvîrl peste ramură, fiind siguri c-o să-l spînzure. Îi înnoadă si-un laț.
Păcală se așază pe-o piatră. Își pune deoparte căciula, sumanul și toiagul. Și-ncepe să socotească, în liniște, pe degete.
Numără degetele de la o mînă. Pe urmă, de la cealaltă. Le adună pe toate. Și-o ia de la-nceput. Și tot așa mereu...
Așteaptă ispravnicul. Așteaptă. Pînă la sfîrșit se înfurie.
— Hai, măi, mai repede, că am și alte treburi, răcnește. Vreau să plec și-n alt sat. Ca să aduc și-acolo cuvîntul stăpînirii.
— Stai binișor, boierule ispravnic, îi răspunde Păcală. Ce te zorești? Ca s-adun stropii laolaltă, precum ai poruncit, îmi trebuie și mie o lecuță de timp. Nu vezi că rîul aduce întruna alți și alți stropi?

Vrei să nu-i pun la socoteală? Pot eu să nu-i adaug? Mai am însă cel mult cîteva zile, cîteva luni sau, poate, cîțiva ani și sînt, îndată, gata. Să-ți dau o socoteală cumsecade. Nu vreau să-ți fac greșeală nici atîtica...
— Ce? Ai înnebunit? răcnește ispravnicul, care se plictisise de-atîta așteptare. S-o lăsăm dar pe asta! Să te-ntreb altceva!
— Întreabă-mă, boierule, se saltă Păcală de pe piatră, întreabă-mă orice.
— Să-mi spui — dar asta fără alte socoteli — să-mi spui cîte fire de praf se află pe drumul ce vă străbate satul? Că, după cîte fire de praf se află-aici, vreau să vă statornicesc birul, cîți galbeni să plătiți. Să văd, știi ori nu stii?
— Știu, cum să nu știu, boierule. Da' ca să-mi pot face mai iute socoteala, să nu te țin ca adineauri, spune-mi, întîi, domnia ta, cîte fire de praf se află numai acolea, sub piciorul domniei tale. Domnia ta ești înțelept și trebuie că le știi pe toate, devreme ce mă întrebi pe mine, biet flăcău neajuns. Și cum mi-oi da răspunsul domnia ta, gata oi fi și eu, după cîteva clipe. Rostește, luminăția ta, te-ascult.
Grăiește și rîde păcăliciul, rîde de Suflet-acru, care se-ncurcă, se învinețește, tușește din băieri, holbează ochii și-i strigă lui Păcală:
— Uite ce, Rîd-de-proști, să lăsăm gluma. Voi, satul ăsta, va trebui să-mi dați pînă la toamnă zece juncani. Însă, ascultă, măi, să fie mari și grei cît dealurile ce se văd în zare. Ai auzit, ori pun să te lovească la spate cu gîrbaciul, ca să-nțelegi mai bine ce spun?

— Am înțeles, boierule, se pleacă Păcală, cu căciula-n mînă. Numai că noi am vrea să nu-ți dăm lipsă la greutate, cu nici o picătură. Du-te dară domnia ta și cîntărește, mai înainte, dealurile. Spune-mi, fără greș, cîtă greutate au. Să-ți dăm și noi juncanii pe măsură.

S-a încurcat în propria lui urzeală ispravnicul:

— Ce zice? Ce zice ăsta... cum îl cheamă? a țipat ascuțit.

— Rîd... Rîd-de-proști, măria ta, s-a aplecat mai adînc Păcală, tot umilit si cu căciula-n mînă. Așa mă cheamă: Rîd-de-proști.

— Cine mi-a sos nebunul ăsta-n cale? Eh, Rîd-de-proști, lasă că am să-ți dau răspunsul altădată. Acuma mi-i degrabă.

— Păi, dacă ți-i degrabă, boierule, se schimbă socoteala.

Nu-i meșter acela ce gătește, ci acel ce pune sarea. Iar cine seamănă scaieți n-aștepte să mănînce mere.

SOCOTEALA PE RĂBOJ

Cine sapă groapa altuia se prăbușește el întîi în ea!

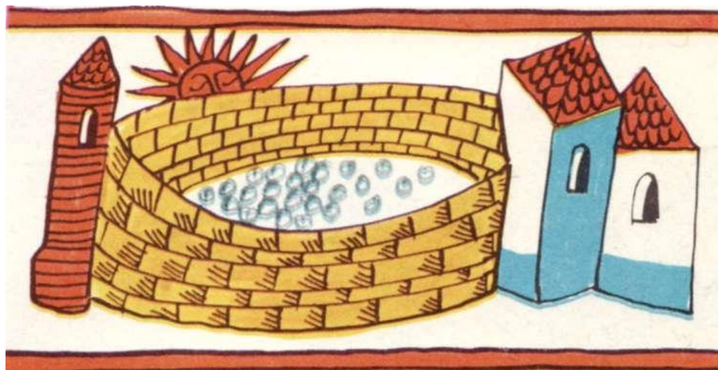
Se spune că-ntr-o vreme Tîndală ar fi ajuns și el argat la nu știu care mînăstire.
Starețul l-a poftit la sine pe noul său argat și i-a cerut să are c-un plug de lemn toată moșia mînăstirii.
— Noi nu plătim cu bani slugile, i-a grăit starețul, trecîndu-și printre degetele groase șiragul de mătănii. Sîntem săraci, săraci lipiți. Abia avem ce să mîncăm. În schimb, îți dăm în fiecare zi un pumn de mălăieș. De la noi mai puțin și de la Dumnezeu mai mult. Cine muncește pentru mînăstire ajunge-n rai. Tu te gospodărești, precum ți-o place, din mălăieșul tău: mănînci, te-mbraci, te speli, iar restul poți să ți-l pui deoparte. Eu nu îți pun nici o oprelițte.

— Și cît e de muncit pentru pumnul de mălăieş pe zi?
— Din răsărit, în asfinţit. Atîta tot. Şi iei pumnul de mălăieș. Noi îți plătim cinstit.
— Dar de dormit unde-am să dorm?
Stareţul a zîmbit către Tîndală, cu niște ochi subţiri, subţiri de tot:
— De dormit, taică, e mai greu. Că sînt o mulţime de treburi. Nu prea avem timp de dormit. Noi ne rugăm şi tu munceşti. Dar, în sfîrşit, o să vedem ce vom mai face. Du-te şi ară-ntîi ogorul. Pe urmă om mai sta de vorbă.
Se duce Tîndală pe ogor. Ară întreaga zi şi seara merge la stareţ, să-și ia tainul.
Bate la poarta mînăstirii şi nu răspunde nimeni. Se saltă atunci peste gard. Cată-n chilii, pe ici, pe colo. Peste tot, peste tot dormeau. Călugării dormeau şi sforăiau. Cel mai puternic sforăia însuşi stareţul, răsturnat pe un divan lat, cu fața unsuroasă, iară pe masă se zăreau bunătăţi fel de fel: friptură de purcel, plăcintă, pere zemoase, struguri dulci, bucate, de, ca la mînăstire. Şi, mai presus de-orice, o cană plină cu vin negru ce-i rămăsese de la cină.
Tîndală cerceta cu ochii prin ferestruică şi-i lăsa gura apă doar privind.
— Părinte stareţ, striga el. Scoală-te. Ţi-a venit argatul. Să-i dai tainul de mălai.
Şi bătea tare în ferestruică.

- Ce? Cum? Care argat? Tîndală? se trezeşte stareţul. Ai venit, bată-te pustia de prostovan, că nu mă laşi nici să mă rog... şi deschidea oleacă uşa, rotind mătăniile-ntre degete, ca şi cum s-ar fi tot rugat şi pîn-atunci. Ce-ai venit, măi, aşa cu graba? Ai gătit munca?

— N-am gătit-o, c-are moşie mare mînăstirea. Mai e şi mîine timp. Dar dă-mi tainul, precum ne-am înţeles, pentru că iată asfinţitul! Soarele nu mai e pe cer.
Stareţul a cătat spre boltă.
— Soarele nu mai e, vezi bine, a grăit el. Dar luna nu e sora soarelui? Ba este cum îţi spun, a zis tot el. E soră bună, e-n familie. Şi luna, iacă, n-a asfinţit. Munceşte pîn-o asfinţi şi sora soarelui, c-aşa e bine. Şi-atunci abia vino după tain. Iară pe mine lasă-mă, lasă-mă, fiule, la rugăciune!

Aşa i-a răspuns stareţul argatului. I-a închis uşa-n nas şi s-a lungit pe divan, să doarmă mai departe.
Tîndală a rămas afară. Cît era el de lăsător, că nu era aşa de ager, întotdeauna, ca Păcală, s-a mîniat în sinea lui.
„Astfel ţi-e vorba, taică stareţ? Ştiam eu că popa are mînă de luat, nu de dat, dar nici aşa... Ei, lasă că mai vorbim noi. O să-ţi fac una ca Păcală! Să mă ţii minte cîte zile-oi trăi!"
Şi s-a întors la munca lui.
În zorii zilei, asfinţind şi luna, s-a întors Tîndală în mînăstire. Şi a bătut la stareţ:
— A asfinţit şi luna! Deschide, să-mi dai tainul.
Stareţul s-a trezit, din nou, din somn. Şi-a pus tîrlicii în picioare. Şi luînd un pumn de mălăieş mucegăit, pe care îl păstra pe fundul unei lăzi, numai pentru argaţi, a crăpat doar oleacă uşa. Prin crăpătură a întins mîna. Tîndală a primit mălaiul, dar cu genunchiul a împins uşa şi a deschis-o bine.
Pe masă mai erau întinse bucatele rămase de cu seară, din ce mîncase stareţul. Flăcăul

și-a luat întîi friptura. A pus-o în traistă.

— Ce faci? Mă furi?

— Deloc, părinte; dar sora mălăieșului este friptura și ai uitat sfinția ta s-o dai. O altă soră e plăcinta. Vinul i-un frate bun plăcinții. Iar strugurii și perele fac parte din familie. Cum poți sfinția ta să rupi frații unul de altul? Nu se poate. Eu n-am muncit întreaga ziuă pentru soare și toată noaptea pentru lună?...

Le-a luat pe toate și-a plecat. A mîncat bine și s-a săturat. S-a tolănit în iarba moale. S-a odihnit după cuviință.

Deodată, starețul s-a dus în locul unde se odihnea argatul și l-a lovit cu o botină între coaste.

— Scoală-te, leneșule! Ia sacul ăsta cu grăunțe și hai la tîrg. Să-l vindem, să luăm lumînări.

Tîndală s-a sculat din iarbă și a luat sacul cu grăunțe, pe care i-l arăta starețul. Era un sac mare și greu.

— Îl iau, părinte, cum de nu! Nu-ți sînt slugă? Dar de ce-mi dai cu botina între coaste, cu-atîta dușmănie, că ești față bisericească și-i rușine?!

— N-am dat eu. Sfinții care mă ocrotesc te-au lovit. Eu i-am rugat numai să te trezească. Dar tu nu-i poți vedea pe sfinți fiindcă ești prost și păcătos!

— Bine, sfinția ta, se face Tîndală că-l crede. O fi cum spui.

Și o pornește în urma starețului.

Iar starețul mergea-nainte, călare, bălăbănindu-se pe șalele unui măgar.

Ca să-și mai bată joc de slugă, starețul l-a tot ocolit, l-a tot purtat pe niște drumuri neumblate.

„Am să te fac, băiete, gîndea starețul, să-ți dea pe nas bucatele ce le-ai mîncat!"'

La drept vorbind, nici nu voia să meargă starețul cu grînele la tîrg, ci numai să-l trudească pe Tîndală, să-l pedepsească, să-l omoare.

De la o vreme, starețul se plictisește de mers pe drum. Mînă măgarul într-o poiana și-i spune lui Tîndală:

— Aici e tîrgul. Tu-l vezi?

— Nu-l văd! zice Tîndală liniștit.

— Cum o să-l vezi? grăiește starețul. Aici e tîrgul sfinților. Ochii de prost nu pot să vadă, nici s-audă. Numai ochii de sfînt, cum sînt ai mei. Dar tîrgul este. Uite colea ce forfotă și ce vînzare! Știi ce, Tîndală? Mergi înapoia mea cu sacul și strigă tare: „Grîne mînăstirești am de vînzare!" Însă să strigi cu nădejde, băiete, ca să găsim cumpărători!

— Bine, părinte! Cum ți-i voia.

Și o ia starețu-nainte și se preumblă prin poiană, iară Tîndală, după el, strigă din răsputeri:

— Grîne mînăstirești am de vînzare!

Starețul rîde-n sine, hoțește: „Aha, Tîndală, ți-o plătesc!" Și, dintr-o dată se oprește lîngă un fag și glăsuiește, tot ca să-și bată joc de slugă, făcîndu-se că îi răspunde unui cumpărător:

— Cum vindem grînele? Destul de ieftin. Vrei să le vezi? Stai o clipită să ți le-arate sluga...

Și-i poruncește lui Tîndală să lase sacul jos, s-arate grînele copacului alăturea de care se opriseră.

Tîndală înțelege totul. Face însă pe prostul mai departe. Arată grînele copacului:

— Le cumperi? Bine. Foarte bine. Dă-i banii starețului.

— Cu cine vorbești, măi, întreabă acesta.

— Cumpărătorului îi răspund, spuse Tîndală. Sfinția ta nu-l mai auzi?

— Nu îl aud! se miră starețul, uitînd minciuna spusă mai-nainte.

— Atunci ești prost și păcătos! Pentru că

numai proştii nu-i aud şi nu-i văd pe sfinţi. N-ai spus chiar adineauri sfinţia ta lucrul acesta? Ori ai minţit? Eu oi fi sfînt, pentru c-am început să-i văd şi să-i aud!

Stareţul schimbă feţe-feţe. Cum putea el să spună c-a minţit? Iară Tîndală se apropie cu capul lîngă fag şi scoţîndu-şi căciula, se face ca-l ascultă pe cumpărătorul nevăzut, cum îi vorbeşte.

— De vreme ce grînele au ajuns ale dumitale, am să-ţi ascult porunca, îi rosteşte copacului.

Şi, prinzînd sacu-n braţe, după ce-l desface la gură, începe s-alerge prin poiană, împrăştiind tot grîul prin iarbă.

— Ce faci acolo, blestematule? răcneşte stareţul, cînd îşi zăreşte grîul risipit prin iarbă.

— Mi-a poruncit cumpărătorul să-l semăn! Zice că a arat el locul acesta mai deunăzi şi-acuma vrea să semene de toamnă. Puteam să nu-l ascult pe-un sfînt?

Şi-aruncă tot ce mai rămăsese pe fundul sacului în iarba verde. Apoi se duce lîngă stareţ, se dă în dosul lui şi-i dă un ghiont.

— Cine-a dat, măi, întreabă stareţul şi-aşa destul de cătrănit.

— Eu ştiu, sfinţia ta? Parcă, în lumea asta care mişună prin tîrg, poţi să-l zăreşti pe-acela care-ţi dă un ghiont? E tot la fel ca şi cu sfinţii care m-au izbit pe mine, cu botina-ntre coaste, astăzi de dimineaţă, în curtea mînăstirii. Nu poţi să-i vezi, nu-i vezi şi gata...

— Aşa e, înghite stareţul. Aşa e. Haide acasă, nătărăule!

Şi o pornesc spre mînăstire. Cum merg ei prin pădure, rătăcesc drumul. Se-afundă. Ajung în nişte locuri rar umblate.

Şi dau de o colibă unde sălăşluiau nişte tîlhari. Tîlharii însă nu erau acasă. Intră Tîndală în colibă. Pătrunde, după el, mai cu fereală, şi stareţul. Şi, într-o ladă, găseşte Tîndală un purcoi de galbeni.

Stareţul se repede asupra lăzii şi o acoperă cu anteriul:

— Asta-i colibă de tîlhari! Iar banii sînt furaţi. Să nu mai spun despre colibă că se

găseşte în pădurea mînăstirii. Deci am să iau aceşti bani, îmi trebuie pentru binefaceri.

— De e aşa, am să vestesc chiar astăzi oamenii din sat, face Tîndală pe nevinovatul, să vină la sfinţia ta, că vrei să-i ajuţi pe nevoiaşi.

— Nu, asta să n-o faci! se sperie stareţul. Şi, ca să taci, am să-mpart galbenii cu tine, parte şi parte.

— Bine, sfinţia ta, cum hotărăşti! Fie şi-aşa, deşi eu singur i-am găsit. De drept, ar fi numai ai mei...

Şi-ncepe stareţul să facă socoteala pe o hîrtie, cum trebuia să fie împărţiţi galbenii. Se face el că socoteşte. Socoteşte şi, pînă la urmă, îi dă argatului numai un galben şi el ia restul:

— Aşa e socoteala pe hîrtie! Tu nu poţi s-o-nţelegi, fiindcă eşti greu de cap. Ia-ţi galbenul şi du-te! Nu mai îmi trebuie slugă. Eu mă întorc la mînăstire, cu restul de comoară.

— Nu prea-nţeleg, ce-i drept, cum merge pe hîrtie socoteala, zice la rîndul lui Tîndală, că sînt om prost, cum spui sfinţia ta. Dar ştiu o altă socoteală: pe răboj, de la bunicu, Dumnezeu să-l ierte, pe unde-o fi, că m-a învăţat, cînd încă mai trăia, cum să

Și-aruncă tot ce mai rămăsese pe fundul sacului în iarbă verde.

plătesc celor ce-ar vrea să mă înșele. Nu vrei să ți-o arăt?

Și ia Tîndală două bețe. Unul mai lung și gros, altul mai scurt.

— Uite cum este socoteala pe răboj! Iau cîte-un galben și crestez pe răboj un semn. Pun galbenul alături pentru mine, și un băț, pe spinare, cu toiagul cel gros, sfinției tale. Iar la sfîrșit, să ia toți galbenii acela dintre noi care o fi în stare să se mai țină pe picioare. E bine?

— Nu e bine! Hai, poți să iei comoara. E-adevărat ce spui că ai găsit-o singur. Dar te călugăresc.

Și, fără să aștepte răspunsul lui Tîndală, stareţul face asupră-i semnul crucii.

— Te vei numi Grigorie, călugărul Grigorie, începe el să cînte, ca sfîntul ce ocrotește mînăstirea. Și, fiind în monahie, călugăre Grigorie, ai datoria să te supui sfîntului stareț. Și eu îți poruncesc să-mi dăruiești, îndată, galbenii tăi, să ți-i gospodăresc. Ce-a legat starețul nu poate să dezlege nimeni. Altfel te pedepsește Dumnezeu și te aruncă-n iad.

— O fi cum spui, sfinția ta, răspunde șugubățul, dar eu iau gălbenașii, îi pun colea în traistă, îmi iau și rămas-bun de la călugărul Grigorie, pentru că eu, Tîndală, plec din nou în lume. Am o-ntîlnire cu Păcală, să mai venim de hac unor înșelători. Așa, sfinția ta, rămîi cu bine!

Și-a luat pe umăr traista, și-a plecat fluierînd. Și ce-a făcut cu banii, cum i-a împărțit la nevoiași, la văduve și la bătrîni, am să vă spun eu altă dată, că-i o poveste lungă, lungă, și-acum, așa pe grabă, n-am vreme să v-o-nșir.

Starețul a rămas jelind, rupîndu-și hainele, zvîrlindu-și comănacul, atîta îi părea de rău de galbeni.

De-atunci a și rămas, se pare, vorba că: «Cine sapă groapa altuia se prăbușește el întîi în ea!»

CARE PE CARE

Soarele n-are nevoie de soare, nici luna de lună; dar omul de om, da. Că omul sfințește locul și cine nu are măcar un prieten încercat nu merită să trăiască.

Păcală îl căuta pe Tîndală. Tîndală, de-asemenea, pe Păcală. Numai că era parcă mereu un făcut. Uneori, din locul unde ajungea Tîndală, de-abia plecase Păcală. Iar, alteori, Păcală intra printr-o parte a satului, în vreme ce Tîndală ieșea prin cealaltă.

— Dacă-l vedeți cumva pe Păcală, lăsa vorbă Tîndală, să-i spuneți că îl caut să rîdem laolaltă.

— Astfel a spus Tîndală? se veselea Păcală, cînd îi sosea la ureche vestea. Și eu abia aștept să dau ochii cu el și să vedem care pe care...

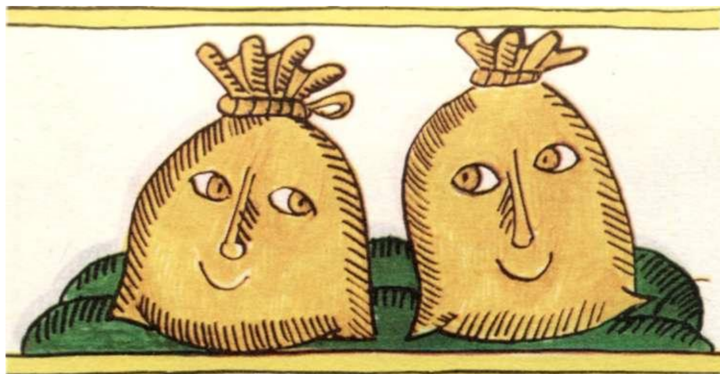
— Care pe care! rostise și Tîndală. O să vină ea și clipa aceea și-o să vedem care pe care...

Și iată că acea clipă mult așteptată a sosit! Tîndală tocmai trecea printr-o pădure care

despărțea între ele două ținuturi, cînd l-a zărit în cale pe-un flăcău cilibiu.
Dintr-o dată a simțit, prin nu știu ce anume, deoarece nu avusese încă niciodată pînă atunci prilejul să-l vadă, că flăcăul acela care-i ieșise în cale era însuși Păcală.
La drept vorbind, după ce-l cunoscuse? Cine-ar putea să spună? Poate după felul în care Păcală-și ținea lăsată pe-o parte căciula. Sau poate după umblet (avea un mers săltat). Sau, cel mai mult îmi vine să cred, după felul cum istețul zîmbea (c-avea un soi de zîmbet șăgalnic și ghiduș, de te făcea să rîzi numai cît îl vedeai).
Oricum, un lucru este limpede, că Tîndală l-a cunoscut numaidecît pe Păcală. La fel ca și Păcală, care, cît ai clipi, și-a dat seama că-n fața lui se găsește Tîndală.
Dar, cum erau de șugubeți, s-au prefăcut amîndoi că nici habar n-aveau pe cine-au întîlnit.
— Să vedem noi acuma, și-a murmurat printre buze Păcală, cine e mai poznaș și cine-l păcălește pe celălalt mai strașnic.
— Am să te-cerc îndată! și-a șoptit și Tîndală. Și i-a grăit lui Păcală tare: Bună vremea, drumețule. De nu ți-e cu bănat, cutez să te întreb: dincotro vii și cu ce fel de treburi?
Păcală s-a oprit. L-a privit pe Tîndală, zîmbind:
— Mă mir că nu mă știi!
Tîndală s-a hlizit și, dîndu-și jos, din spinare, sacul destul de mare și plin, pe care și-l purta, i-a răspuns:
— Uite că nu te știu!
— Toată lumea mă știe, a continuat Păcală, că eu sînt slujitorul marelui dregător al domniei, al cărui meșteșug este strîngerea lînii.
— Auzi, ce potriveală, a izbucnit Tîndală. Iar eu sînt slujitorul marelui dregător care se ocupă cu strîngerea nucilor.
— Eu trec din sat în sat si iau de ici o fărîmă de lînă, de colo alta, ca să cunoaștem unde-i mai mătăsoasă, mai bună, mai țigaie.
— Eu fac același lucru cu nucile. Din fiecare livadă adun cîte una, ca să-și dea seama stăpînul unde sînt mai de soi.
— Sacul ți-e plin cu nuci?
— Dec, așa precum ghicişi. Și-al tău e plin cu lînă?
— Întocmai, frățioare!
— Ia să ședem colea!
— Să stăm dacă mă-mbii...
— Știi ce mă socotesc?
— De unde-i vrea să știu ?
— Ce-ar fi să schimbăm sacii-ntre noi?
— Și să-i lăsăm pe stăpînii noștri mofluzi?
— Prea i-am slujit destul!
Flăcăii se privesc pe sub sprîncene: „Acum! Care pe care?..."
— Asta-i adevărat...
— Eu duc acasă lîna și tu duci nucile...
— Însă, să ne-nțelegem. Nici unul dintre noi nu va desface sacul pînă nu vom ajunge la o poștă de-aici!
— Să fie precum spui!
— Haide, să batem palma!

Și, după ce bat palma, își schimbă între ei sacii.
— Să ne vedem cu bine!
— Calea cu norocire!
Și pornesc fiecare pe drumul dimpotrivă, cale cam de o poștă. Acolo își desfac sacii.
„L-am păcălit — gîndește Tîndală — pe Păcală. Prea mi se socotea «dumnealui» că-i de nepăcălit. I-am luat un sac cu lînă, dîndu-i în schimb un sac în care nu strînsesem, decît așa ca să mă aflu-n treabă, doar gogoși de tufan..."
„O să priceapă, îndată, Tîndală pe cine l-a întîlnit! cugetă și Păcală. S-a pricopsit

c-un sac în care n-adunasem decît mușchi de copac!..."

Dar, cînd își desfac sacii, întîi rămîn încremeniți. Unul pe altul se păcăliseră. Apoi, rîzînd cu hohote, fac calea-ntoarsă.

— Din aceștia-mi fuseși ? Bată-te să te bată!...

— Așa mă păcăliși ?

— Ne-ncercăm puterea, în glumă, pe-ai noștri, ca să lovim mai bine în cine ni-i neprieten!...

— Bună vorba grăiși!

— Atîta că, deodată, nu izbutirăm nici unul dintre noi să-l dovedim pe cellalt...

— Ne silim mai departe ?

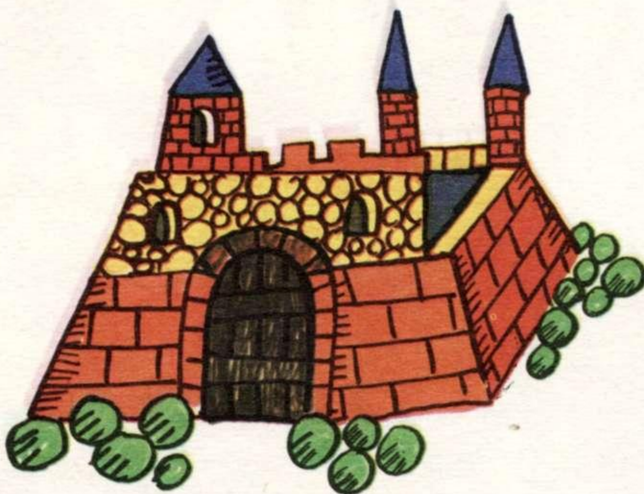
— De ce nu, frățioare ?

— Să mergem împreună?

— Și încotro s-o luăm?

— Încotro bate vîntul!

Și, glumind și rîzînd, ținîndu-se ca frații amîndoi de mijloc, au pornit, laolaltă, Păcală și Tîndală, către alte isprăvi...

GALBENUL FĂRĂ SOȚ

Curajul e o piatră scumpă, nu se găsește-n drum. Că, vorba ceea, de s-ar afla-n țărînă sau dac-ar crește-n pom, ca merele n-ar mai fi nimeni fricos.

Păcală și Tîndală au mers împreună prin lume o bună bucată de timp. Și, iacătă, într-o noapte, după ce străbătuseră un drum plin de hîrtoape, pe cînd erau sfîrșiți de oboseală, au ajuns într-un sat. În sat, oamenii se culcaseră. Nici o luminiță nu mai sclipea pe la ferestre.

— Am ajuns prea tîrziu! s-a oprit locului Păcală.

— Ca să mai supărăm pe cineva la ceasul acesta ar însemna să ne facem un mare păcat, și-a dat cu părerea Tîndală.

— Mai bine, știi ce mă gîndesc? Sa dormim în biserică.

— Așa e. Bine zici. Tot nu e nimeni, acolo, acum, în miezul nopții.

— Ne odihnim, pe cinste, pe una dintre rogojinile din biserică.

— Şi, dis-de-dimineaţă, pornim mai departe.
— Dar unde-o fi biserica?
— Uite-o pe culmea dealului, chiar lîngă cimitir...
— Să nu-i trezim pe morţi!
— Să nu-i trezim pe oameni, c-or fi trudiţi de muncă.
Şi urcă ei, amîndoi, ca nişte umbre, pe deal. Ajung în cimitir. Străbat pe o potecă, printre morminte, dar cînd să păşească în biserică, răsună o voce groasă:
— Să împărţim sacul cu galbeni în zece!
Vocea venea, neîndoios, dinăuntru.
— Dec, tu ce zici, Păcală, c-o fi? şuşoteşte, mirat, Tîndală.
— Zic că se petrece aici un lucru tare ciudat.
— Să ne dăm mai aproape şi s-ascultăm temeinic.
S-apropie ei, uşor, şi în lumina ferită sub obroc a unei făclii, prin crăpătura uşii, zăresc mai mulţi bărbaţi. Unul din ei rostea:
— De ce să-mpărţim galbenii-n zece, cînd noi toţi sîntem nouă?
— Sîntem nouă, e drept, glăsuia iar acela care avea vocea groasă, însă cum este îndeobşte legea la noi tîlharii, căpitanului bandei i se cuvin nu una, ci două părţi din pradă!
— I-o bandă de tîlhari! mai şopteşte Păcală. Au săvîrşit un jaf şi-şi împart galbenii. Numai că socoteala de-acasă nu se prea potriveşte cu cea din tîrg...
Şi îl învaţă, îndată, pe Tîndală ce trebuie să facă. Şi, fiindcă, în tindă, sub masă, se aflau nişte giulgiuri, îşi iau de-acolo două şi se învelesc în ele.
Pe urmă, Tîndală, cu glasul înfundat, începe să rostească:
— De ce ieşirăţi, măi, voi, morţii, din morminte?
— Păi cum să nu ieşim? îi răspunde Păcală, la fel de înfundat, că noi, cît am trăit, am fost lipsiţi de bunătăţile lumii. Şi-acu am auzit, ne-a spus un spiriduş, că s-ar găsi în

biserică nişte tîlhari stăpîni pe-un sac cu galbeni jefuiţi de la oameni...
— Şi voi ce doriţi? Cîte-un galben?
— Da, dorim fiecare din noi cîte-un galben. Şi pe cei nouă hoţi am pofti să-i avem alături în mormînturi, acoperiţi cu ţărînă de vii, ca să se-nveţe minte să nu mai jefuiască pe nimeni.
Tîlharii din biserică, cînd a început să grăiască înfundat Tîndală, împietriseră. Dar cînd l-au auzit şi pe Păcală că ei, cei răposaţi, ar pofti să-i aducă pe hoţi alăturea, în morminte, şi să-i îngroape de vii, au început să ţipe:
— S-a isprăvit cu noi! Pe unde să fugim?
Şi care mai de care s-au năpustit pe uşa din dosul căreia Tîndală, la ieşire, le da cîte-un picior în spate, ca să-i ajute să se prăvălească pe povîrniş mai lesne...
Cînd au rămas numai ei singuri, Păcală şi Tîndală au intrat în biserică, rîzînd, de se ţineau cu mîinile de pîntece.
Năstruşnici răposaţi şi plini de voie bună erau!
— Ce facem cu bănetul? l-a întrebat Tîndală pe Păcală.
— Eu cred că-ntîi se cade sa-l numărăm. Apoi să-l împărţim. Şi fiecare să-şi cheltuiască aurul asa cum i-o fi cheful.
— Haide, dacă-i aşa, să-i numărăm pe loc!
Şi-au început, cu multă chibzuinţă, să numere galbenii din sac; dar, cînd, la socoteală, s-a dovedit că banii nu le ieşeau cu soţ.
— Rămîne unul dintre noi c-un galben mai puţin! s-a dumirit Tîndală. Şi paguba, se ştie, n-o poţi preface-n cîştig.

— Cîştigul şi paguba sînt fraţi de-o mamă, a glăsuit Păcală. Nu trebuie să rămînă însă nici unul dintre noi în pagubă. Şi asta pentru că acela care va cîştiga galbenul fără sot, chitesc că îi va da tovarăşului de împărţeală un lucru oarecare din veşmintele lui, precum e datina.

În vremea cît Păcală şi Tîndală se sfătuiau astfel, hoţii, care fugiseră de-a valma, se ascunseseră într-un tufiş si vorbeau înde ei:

— Oare să fi fost chiar adevărat ceea ce-am auzit şi păţit?

— Unde s-a pomenit s-alerge spiriduşii şi să-i vestească pe răposaţi de ce se-ntîmplă sus pe pămînt? Iar aceştia să sară, buluc, cu zarvă mare, să-şi dobîndească aur?

— Este adevărat că una ca asta nu s-a mai auzit, le-a grăit căpitanul; dar fiecare dintre noi a primit, la ieşire, cîte-un picior în spate.

— Si cine să fi dat cu-atîta însetare în nişte bieţi tîlhari, cînd foarte bine ştim că oamenii din sat dormeau cu toţii duşi?

— Da? Cine să fi dat? se întrebau tîlharii. Cel mai bun lucru ar fi să se întoarcă unul din noi, cel ce-i mai curajos, pîn' la biserică. Şi să se-ncredinteze, cu ochii şi urechile sale, de e aşa sau altfel.

Uşor e de dat sfatul, dar greu de înfăptuit. Nici unul dintre ei nu se înghesuia să făptuiască treaba. Curajul e o piatră scumpă, nu se găseşte-n drum. Că, vorba ceea, de s-ar afla-n ţărînă sau dac-ar creşte-n pom, ca merele, n-ar mai fi nimeni fricos. Cine să meargă, cine?

Unii că ăla, alţii că ălălalt; pînă cînd s-au unit tîlharii într-un glas:

— Să plece căpitanul! Cînd a fost la-mpărţeală, îl boscorodeau ei, ai cerut două părţi. Şi-astfel ţi se cuvine, de-asemenea, să-nfrunţi primejdii de două ori mai mari.

Şi-aşa, cu inima îndoită, a fost silit căpitanul să plece, mergînd mai mult pe brînci, furiş, prin buruieni şi pe după copaci, către biserică. Nuiaua îl învaţă pe copil şi nevoia pe om. Aşa şi căpitanul.

A ajuns lîngă ferestruică. Şi-acolo, dîrdîind de frică, şi-a vîrît uşor capul.

Păcală si Tîndală tocmai sfîrsiseră de împărţit gălbenaşii. Ultimul dintre galbeni fusese tras la sorţi şi, cum a vrut Norocul, i-a căzut lui Păcală.

Însă, în clipa aceea, Păcală se întoarce. Zăreşte căpăţîna tîlharului vîrîtă-n ferestruică.

Şi, fără a mai sta pe gînduri, îi smuceşte căciula, i-o întinde lui Tîndală si îi rosteşte aşa:

— Iată, pentru galbenul lipsă, primeşte o căciulă!

— Văleu, urlă tîlharul, trăgîndu-şi iute capul, şi nici nu mai aleargă, ci se rostogoleşte pînă lîngă tufiş. Văleu! geme iar el.

— Ce este? Ce se întîmplă? îl impresoară tîlharii.

Dîrdîind ca varga, căpitanul se bîlbîie:

— Morţii... atît de mulţi îs... încît... deşi şi-au împărţit toţi galbenii din sac... nu s-au ajuns cu unul... Şi ...căpitanul lor... cînd m-a zărit în ferestruică... mi-a smuls din cap căciula... ca s-o dea celui ce era păgubaş... Văleu şi iar văleu!...

— Văleu şi iar văleu! s-au stîrnit la fugă tîlharii, ca nebunii. De nu ne-ar urmări, să ne vîre-n morminte... şi să ne-ngroape de vii...

Şi cît ai zice „ah", n-a mai rămas acolo nici umbră de tîlhar.

În schimb, cei doi fîrtaţi, după ce şi-au umplut fiecare pînă la jumătate sacii cu galbeni, s-au culcat în biserică. Au dormit liniştiţi pînă spre dimineaţă, cînd i-au trezit cocoşii, şi-au plecat mai departe.

PĂCAT DE MĂRGĂRITAR!

Trei lucruri pe lume vădesc adevărata fire a omului : beția, prostia și vremea

După ce Păcală și Tîndală au trecut pe-acasă, prin Vai-de-ei și Sărăcani, ca să-și vadă părinții și să-i ajute — ajutîndu-i în drum și pe alți nevoiași, amărîți, chinuiți și loviți de soartă — au săvîrșit laolaltă și-alte isprăvi, fără a izbuti să se dovedească vreodată unul pe celălalt și să se afle care pe care... Atunci au hotărît să se despartă iarăși pe-un timp. Tîndală a luat-o spre răsărit și Păcală în partea dimpotrivă.

— Ce-ai de gînd acum? l-a întrebat Tîndală pe fîrtatul Păcală, pe cînd se despărțeau.

— M-am hotărît să intru-n conacul unuia dintre marii boieri dregători ai țării.

— Abia aștept sa ne-ntîlnim din nou, a rîs

dinainte Tindală, şi să-mi povesteşti tot ce s-a petrecut.

— Bine, am să-ţi povestesc.

Făcuse apoi rost Păcală de veşminte alese, podoabe lucitoare şi împrăştiase vorba c-ar fi un prinţ de prin alte meleaguri.

De cum aude unul dintre cei mai mari boieri dregători ai ţării că a venit un asemenea prinţ, trimite un curtean să-l poftească la el în ospeţie.

Pornesc ei spre conac, unde şi aşteptau mesele întinse. Pe mese se aflau bucate şi băuturi cît lumea. Tarafurile cîntau.

Boierii se pleacă în faţa lui Păcală (erau aici, la masă, unii dintre boierii cei mai mari şi mai bogaţi din ţară). Iar gazda îl pofteşte să s-aşeze la unul din capetele mesei, pe care şi-l alege. La celălalt cap urmînd să stea ea.

Păcală însă nu primeşte:

— Eu ştiu o vorbă de la tata, glumeşte. Să te aşezi la colţ de ţară (acolo sînt primejdii mai puţine) şi la mijloc de masă (unde se pun bucatele grămadă)!

Şi se aşază la mijloc de masă. Rîde gazda boierilor, rîd şi boierii.

— Se vede viţa, neam străin, nu dintr-ai noştri, mocofani! grăieşte marele boier gazdă.

— Da, da, aşa e! adaugă oaspeţii. Se vede că-i un om ales prinţul din altă ţară.

— Ce nume poartă, înălţimea ta? îl întreabă gazda pe Păcală. Şi din ce ţară ai poposit la noi?

— Mă cheamă prinţul Rîd-de-proşti — spune Păcală — şi vin dintr-o ţară care se află la răsărit de ţara ce se-nvecineşte-n asfinţit cu ţara voastră.

Boierii se uită prostiţi unul la altul. Doar gazda se preface că-nţelege:

— Aşa?... Ce nume!... Tare frumos!... Parc-am mai auzit eu cîndva numele acesta... Şi ţara... cunosc şi acea ţară! urmează.

Se ploconesc cu toţii (aşa se ploconesc boierii în faţa celor care vin din ţări străine), începe masa. Păcală pune mîna pe lingură.

Mănîncă bine. Se satură. După aceea începe să arunce cu lingura mîncare şi pe haine.

— Ce faceţi, înălţimea voastră? Ce faceţi? întreabă oaspeţii şi gazda.

— Le satur şi pe ele, săracele, răspunde prinţul Rîd-de-proşti. De n-ar fi fost ele, nu m-aţi fi primit, poate, cu-atîta cinste... Aci-n conacele boierilor numai haina-l face pe om.

— Se poate, înălţimea ta? sare de colo gazda. Să fi venit şi-n zdrenţe şi noi te cunoşteam că eşti prinţ. îţi clădeam, oricum, toată cinstea.

— Aşa ar trebui să fie, glăsuieşte Păcală, pentru că pe-un cap bun stă bine şi-o căciulă spartă.

— Ha, ha, ha, ha!... rîd oaspeţii şi gazda. Da'n ei se minunează. Şi un boier şopteşte către altul:

— Ce tot o vrea să spună prinţul Rîd-de-proşti?

Păcală aude şi răspunde tare:

— Spun că:

Glumele sînt, frate,
ca sarea-n bucate,
Iar faptele-mi toate
sînt bine măsurate!

Boierii, rîzi şi rîzi... Rîdeau să-i facă plăcere prinţului Rîd-de-proşti, deoarece, la drept vorbind, nu prea ştiau de ce se veselesc.

— Să nu vă-nece rîsul, a zis Păcală. Veselia prea mare aduce după sine necaz. Cel puţin astfel socoteşte poporul.

— Eh, poporul e nevolnic şi prost! spun oaspeţii într-un glas şi rîd mai departe, mănîncă mai departe şi beau. Mai ales beau. Se veselesc, se ameţesc. Se fudulesc în faţa lui Păcală cu lucrurile şi veşmintele lor.

I-aduc și lui veșminte noi, în locul celor pătate cu ciorbe și sosuri din bucate. Iar gazda, ca să nu rămînă mai prejos, i-arată un mărgăritar, o piatră rară, cumpărată de la negutătorii din partea de răsărit a lumii.

Păcală o privește. Murmură printre dinți:
— Păcat de mărgăritar că e la gît de măgar!
— Ce-ai spus? se mohorăște gazda.
— Am spus că masa a fost tare bună! Cum se numesc bucatele ce le-am mîncat și băuturile ce le-am băut?
— Se cheamă talmeș-balmeș, c-au fost de toate amestecate! glumește gazda, mulțumită că i-au plăcut mîncărurile și băuturile prințului Rîd-de-proști.
— Cuvîntul ăsta n-am să-l uit, zice Păcală. Doresc să-l iau cu mine.
— Să-l iei, se încîntă și mai tare gazda, dar, dintr-o dată, te poftesc să mergem, să-ți arăt grădinile.
Pleacă boierii și gazda prin grădină. Se plimbă. Tăifăsuiesc. Gazda și ceilalți i se plîng oaspetelui că poporul e sărac, că merge greu cu dăjdiile și de-aia nu se prea ajung boierii-n țara asta cum trebuie.
— Mulți se plîng de bani, nici unul de minte!... rîde Păcală.
— Ce vrei să spui? se cam încruntă gazda.
— Vreau să spun că sînt trei lucruri pe lume care vădesc adevărata fire a omului, mai ales a bogatului.
— Care sînt? vor să știe oaspeții.
— Beția — am băut destul; prostia — cîtă prostie e pe lume, să fiu eu sănătos, și vremea — vremea trece, trece pe-aicea prin grădină.
— Nu prea pricep! mărturisește gazda.
— Nici noi! spun oaspeții.
— O să-nțelegeți pe dată!
Tocmai treceau pe-un pod. Sub pod era o gîrlă noroioasă.
Păcală se oprește pe pod și strigă:
— Văleu!
— Ce este? sar boierii.
— Am pierdut!... le răspunse Păcală, facînd pe speriatul.
— Ce-ai pierdut?... Ce?... Ce?...
— Am pierdut... ceva... mai mult decît o pungă cu galbeni!
— Mai mult decît o pungă cu galbeni?...
Să-i fi văzut pe boieri! Fiecare ar fi vrut să afle el comoara pe care-o pierduse prințul și s-o ascundă, s-o folosească singur. Au sărit dar în gîrlă. Au răscolit nămolul pe de-a rîndul. S-au făcut totuna pe haine și pe față, mă rog, mai rău ca rîmătorii.

Pînă la urmă au fost nevoiți să iasă afară si gazda a rostit:
— Am făcut, înălțate prinț, noroiul talmeș-balmeș și n-am găsit punga cu galbeni.
— Nici nu căutam vreo pungă, a dat răspunsul Păcală. Cînd am trecut însă pe punte, am pierdut vorba asta din minte: „Talmeș-balmeș". Îmi pare nespus de bine c-am găsit-o. Că vorba asta pentru mine face mai mult decît o pungă cu galbeni. V-am spus că vreau s-o duc cu mine, ca amintire despre dumneavoastră, boierii din această țară. Si-acum vă las cu bine...
— Acesta n-o fi fost Păcală? și-a izbit fruntea gazda, după ce Păcală plecase.
— Să știți că el a fost!... s-au dumirit și oaspeții. Și-a bătut joc poznașul de tagma boierească... Să știți că el a fost!...

MĂTRĂGUNA

Fudulul e frate cu prostul și cel care se încrede prea mult în istețimea pe care n-o are li-i amîndurora văr.

Un alt mare boier, pe nume Mătrăgună, spaima țăranilor, se lăuda pretutindeni că nu s-a găsit încă omul să-l păcălească pe el.
— Voi pleca, se lăuda mai departe, îl voi căuta pe Păcală, îl voi găsi și-i voi arăta eu că unde i-a mers cu alții nu-i va merge cu mine.
Se urcă în caleașcă, alături de cucoană, care voia numai să vadă cu ochii ei cum o s-o pățească Păcală. Își ia cu sine și-un vătăjel de credință (acela de care se slujea cînd îi asuprea pe țărani). Și pornesc tustrei: vătăjelul pe capră, iar Mătrăgună și cucoana pe perne.
Pe drum, Mătrăgună se fudulea:
— Să vezi, nevastă, ce n-ai văzut! După ce-am să-l găsesc pe Păcală, am să-i cer să mă păcălească. Și, fiindcă n-o să poată,

am să-i poruncesc vătăjelului să-i tragă o bătaie, ca să mă țină minte. Pe urmă-l voi pune pe vătăjel să-l lege de-un copac.

— Eu am să-l ung pe chip cu miere din ulcior. Uitați-vă, ulcioru-i acilea! adaugă vătăjelul.

— Ca să-l bîzîie musca! se bucură cucoana.

— Și, deasupra capului său, voi înfige, în copac, un răvaș „Acesta e Păcală! Nu v-atingeți de el. Lăsați-l să putrezească! Noi i-am venit de hac, boierul Mătrăgună, cucoana și vătăjelul lui..."

— Sa scrieți, neapărat, boierule, „și vătăjelul lui", se ruga vătăjelul.

— Ți-am spus, măi, c-o să scriu, se necăjea boierul, ce mă mai bați la cap?

Caleașca duruia. Boierul, cucoana și vătăjelul rîdeau și-și gustau dinainte mulțumirea isprăvii, cînd, iată, la o cotitură de

drum, pe buza unui deal, zăresc un flăcău subțiratec, cu-o pălărie de pai pe-o parte, care ținea în brațe, ridicate în sus, trei trunchiuri, cojite, de tufan.

— Oprește, vătăjel! poruncește boierul. Și hohotind de rîs, îi grăiește nevestei: Ia uită-te acolo! Ce mare nătîntol! Ține trei trunchiuri, deodată, în brațe, ridicate în sus.

— Bună ziua, boierule! îi grăiește flăcăul.

— Ziua mi-i bună și-așa, îi răspunde acesta, fără să-mi urezi tu. Mie să-mi spui: „Săru' tălpile, mare boier Mătrăgună!" Auzi?

— Aud, boierule!

— Și ce căști gura la mine, ca Nătăfleață, cu trunchii ăia-n brațe?

— Nu casc gura, boierule, fără cît, pe buza asta de deal mi-a lăsat un bunic de-al meu moștenire un loc. Și pe locul acesta, chitesc să-mi fac o casă. Numai că, în diată, bunicul scrie: „La fiecare colț al casei, cînd ți-oi vei ridica-o, neapărat, să bați nu cîte unul, ci tot cîte trei stîlpi", și nu știu cum să fac... Ca nu pot înfige, deodată, trei în pămînt.

— Pai, dacă ești netot! Lasă-i jos doi dintre stîlpi și bate doar unul cîte unul.

— Nu pot, boierule!

— De ce, măi, mocofane?

— Nu vezi prăpastia? Cum îi voi lăsa jos doi dintre ei, se dau de-a rotogolul. Cad în prăpastie. Și prăpastia asta este a unui ispravnic. Se cheamă Suflet-acru și pas să mi-i mai dea... Rămîn pe veci ai lui.

— Așa e! Suflet-acru nu cred să ți-i mai dea! recunoaște boierul. Si tu cum te numești?

— Eu, își strînge flăcăul, la piept, mai bine, stîlpii, mă numesc, după voia tătîne-meu, Păcală.

Boierul cască ochii. Tot așa si nevasta. Si la fel vătăjelul.

— Cum, măi, tu ești, Păcală? dă un chiot cucoana.

— Cu-adevărat, Păcală? se miră vătăjelul.

— Cel care-a păcălit pe nu știu cîți boieri, neguțători, crîșmari, ispravnici, popi, și, mai pe scurt, pe mulți? întreabă Mătrăgună.

Păcală dă din cap:

— Vai de nevoia mea! Ce să mai păcălesc? Și pe cine-aș putea, cînd eu mă lupt cu stîlpii, să-mi ridic o căsuță, cum stă scris în diată.

— Nu, că nu merge-așa! se înfurie boierul. Ți s-a dus vestea-n lume. Ai speriat oamenii.

— Numai pe cîțiva răi, și s-au speriat degeaba.

— Nu s-au speriat degeaba. Nu-ncerca să mă minți. Îți dau poruncă aspră să ne păcălești și pe noi. Și, ține socoteală, dacă nu izbutești, și n-ai să izbutești, îți vei găsi beleaua!

— Îți vei găsi beleaua! chicotește cucoana.

— Îți vei găsi beleaua! răcnește vătăjelul.

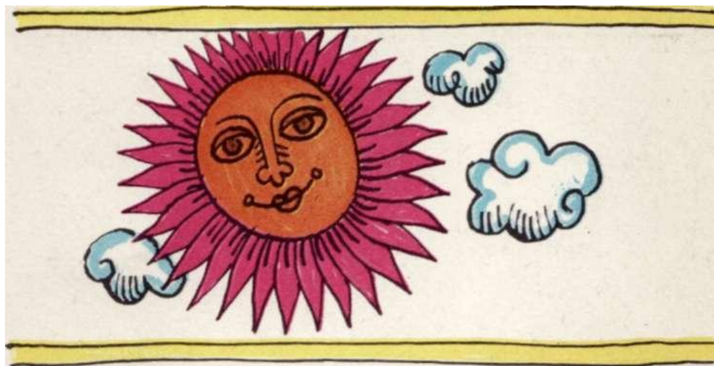
— Bine, boierule! Fără cît nu pot face nici o mișcare cît timp țin stîlpii ăștia în brațe. Poftește și-mi ajută! Simt c-o să-mi meargă rău... rău... cu domnia ta...

— Să vezi c-ai s-o pățești! se îngîmfă Mă-

trăgună. Și ia în brațe un stîlp. Cu mine dai de dracu'! Cu mine n-o să-ți meargă!
— Să vină și cucoana!
Aceasta, uluită de vorba lui Păcală, fără să se gîndească, ia în brațe alt stîlp.

— Oliu, ce-am ostenit! Haide, măi, vătăjelule! poruncește Păcală. Îți vezi bine stăpînii cum se trudesc cu stîlpii și asudă din plin. Și nu vii să-i ajuți? Na tu pe-al treilea! Vătăjelul cuprinde și el cel de-al treilea stîlp.
— Începe păcăleala! Precum ți-am poruncit! răcnește Mătrăgună. Și să văd ce poți! Ai să-ți găsești beleaua!
Păcală se scutură pe haine. Se pleacă într-un tufiș. Ia în mînă o botă plină cu apă rece. Bea și se împrospătează. Se clătește pe chip.
— Zici ca mi-ai dat poruncă să vă păcălesc?
— Dacă te simți în stare! mai se umflă boierul, în timp ce nădușeala îi curge în pîraie pe obraz și pe trup.
— Și, dacă izbutesc?
— Pai, n-ai să izbutești, că am să bag de seamă... și... cu mine nu-ți merge...
— Dar, dacă, totuși, printr-o minune, cît ești domnia ta de isteț și de ager, eu tot oi izbuti, așa... măcar oleacă, cu ce mă răsplătești?
Boierul se proptește în stîlp, cu-atîta deznădejde, de parcă ținea-n brațe bolțile cerului. Și sluga lui de-asemeni. Cucoana, ce mai vorbă, abia că mai răsuflă.
— Îți dau... îți dau... ce vrei!
— Dar îți păstrezi cuvîntul? Îmi iau eu singur din avutul domniei tale ce vreau?
Mătrăgună icnește:
— Începe păcăleala, că nu mai pot răbda! Și-mi țin făgăduiala. Dar n-ai să izbutești. Și te voi pedepsi. Am să te bat cu biciul...
— Te vom unge cu miere, răsuflă și cucoana.
— Să putrezești de viu! murmură vătăjelul.
— Bine, dacă-i pe-aceea, le răspunde Păcală, urcîndu-se în caleașcă. Eu dau numai o fugă să-mi iau pacalele de unde le-am ascuns și să vă păcălesc. Numai că-n vremea asta sprijiniți bine stîlpii, să nu mi se prăvale, să mi-i ia Suflet-acru, să rămîn fără ei. Și cu ce-mi mai fac casa?
— Să vii cît mai degrabă! se văietă boierul.
— Aoleo, ce mă fac! se clatină cucoana.
— Oh! Ce-o să te mai bat! scrîsneste vătăjelui.
Păcală însă, cu hățurile în mîini și plesnind din biciușcă, pornise cu caii în galop.
— Rămîneți și-așteptați!
Era o zi de vară si soarele ardea. Muștele

bîzîiau și-i ciupeau pe cei trei. Și orele treceau.
— Aoleo!... Aoleo!...
— Vai de noi și de noi!...
— Ce nu s-o mai întoarce cu pacalele lui?...
Tocmai în acest timp, iată că se ivește pe cale un drumeț.
Îi vede pe tustrei, uzi leoarcă de sudoare și cu limbile scoase, cum sprijineau pe umeri stîlpii aceia grei. Și se șterge la ochi, că nu-i vine să creadă!
— Boierul Mătrăgună și cu cucoana sa, ba și cu vătăjelul? Da' ce v-a apucat, luminăția voastră, de stați așa, în soare, și vă luptați cu trunchii? Și unde vi-i caleașca?
— S-a dus... cu ea... Păcală, suspină vătăjelul, să-și aducă pacalele și să ne păcălească...
— Da'... cu mine... nu-i merge. Și... n-o

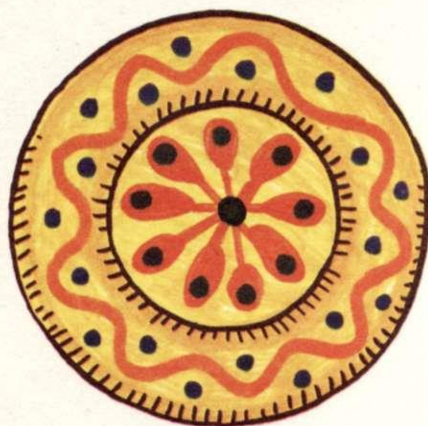

— Începe păcăleala! Precum ți-am poruncit! răcnește Mătrăgună.

să izbutească, se îndîrjeşte boierul. Că de-aia l-am căutat. Ca să-i venim de hac!
— Şi ce bătaie o să-i tragem la urmă! se bucură cucoana, după atîta trudă. S-o ţină minte o viaţă!
— Şi dacă izbuteşte, că Păcală-i dibaci, mai întreabă drumeţul (care, numai în taină pot să v-o spun, era Tîndală) ce răsplată primeşte ?
— Am spus că-i dau ce-o vrea! Ce-o pofti să-şi ia singur...
— Păi, boieri dumneavoastră, de nu-i cu supărare, eu v-aş destăinui că aţi fost păcăliţi. Păcală v-a lăsat cu trunchii aceştia în spate, de rîsul oamenilor. Şi şi-a luat şi răsplata, caleaşca dumneavoastră. O să plecaţi pe jos.
— Să ştii c-aşa o fi! strigară într-un glas tustrei. Şi-a făcut rîs de noi!
Dau drumul stîlpilor, strigînd şi jelind:
— Ne-a păcălit tîlharul!
— Şi ne-a luat şi caleaşca!
— Drumeţule, aleargă în satul de pe vale şi vesteşte-i pe oameni că boier Mătrăgună, înşelat de Păcală, aşteaptă ajutor!
„S-aştepte mult şi bine! rîde în el Tîndală. Pe om trebuie să-l laude faptele, nu gura.

Mîţa cu clopoţei nu prinde şoareci. Nici găina care cotcodăceşte mult nu face ouă. Şi cine-şi caută beleaua cu lumînarea sigur că şi-o găseşte!"
Şi-a plecat mai departe, pe urma lui Păcală, că-i era dor de el...

TODOR, MĂRGĂRINT ȘI OSMAN

Fala mare traistă n-are... Cine-l caută pe dracu' pînă la urmă-l găsește...

După această întîmplare, se povestește că incă un boier pe nume Mînă-lungă, s-a crezut mai grozav decît cei dinainte.
L-a căutat pe Păcală. Și i-a grăit:
— Am auzit că ți-ai rîs de boier Mătrăgună și vreau să-ți dovedesc că nu sînt toți săraci cu duhul ca el.
— Prostul adevărat este acela care-i crede pe alții mai proști decît pe sine, mustăcește Păcală.
— Nu știu ce vrei să spui, dar țin să afli că eu sînt dregător al lui vodă. Sînt mare dregător.
— Eh, mare e și boul, boierule. Cu toate astea, cîteodată, și un copil îi poate pune funia-n coarne.

— Iarăşi nu te-nţeleg. Şi, fiind eu ca mare dregător al lui vodă — hai să vorbim pe şleau! mă pricep la furat...

— Hoţii cei mici, spunea tata, se află-n păduri, iar cei mari în palate. O fi aşa, n-o fi...

— Asta e iarăşi o vorbă neghioabă de-a ta; da' nu ţi-o iau în seama. Doresc numai să afli că-n toată lumea asta n-ai să-ntîlneşti pe nimeni care să poată să mă fure sau să mă păcălească.

— O fi, boierule!... Laudă-te gură, că de-aia-ţi dau friptură...

— Şi, tocmai pentru aceea vreau să te-ncerc şi eu, ca boier Mătrăgună, însă într-un alt chip.

— Şi în ce chip anume?

— Să-ţi arăţi dibăcia, păcălindu-mi slujbaşii, şi luîndu-mi-1 pe Todor!

— Cine e acest Todor?

— Todor? Boul meu cel mai gras, din soi de Şviţera... Mi l-a dăruit vodă că l-am slujit pe plac...

— Uliu, ce boulean! Ce alb şi lat în spate. Şi bine ghiftuit, leit domnia ta, parc-ar fi dregător...

— Hm!... Hm!... se întunecă boierul. Vorbeşti cam fără socoteală, însă te iert că eşti netot. Ce zici? Ne-am înţeles?

— Şi daca ţi-oi lua boul?

— Boul va fi al tău!

— Dar daca nu izbutesc să-ţi păcălesc slujbaşii?

— Înseamnă că toată faima ţi-a fost o vorbă goală. Şi-am să te dau legat, să te spînzure vodă.

— Pentru că n-am izbutit să fur?

— He, pricini sînt destule, după cîte-ai făcut şi precum te-ai purtat...

— Eu ştiu o altă vorbă bătrînească, boierule, şi-anume că omul se strică din trufie, ca fierul din rugină. De-aceea nici nu cutez să mă sumeţesc. Atîta îţi pot spune, că mă voi strădui să nu ies de ruşine. Încerc şi-atîta tot...

— Nu da-napoi; de vreme ce te-ai prins... Te-ai prins ori nu te-ai prins?

— M-am prins, boierule!

— De vreme ce te-ai prins să faci isprava asta, îţi spun eu dinainte, se strîmbă Mînălungă, frînghia te aşteaptă.

— Ce spui, boierule?

Şi porunceşte boierul ca Todor, de-atunci încolo, să plece la păşune în mijlocul cirezii şi cu pază întreită:

— Un slujitor, cu o sîneaţă în mîini, să meargă înainte şi alţii doi, cu săbiile scoase, să-1 vegheze din spate.

În ziua următoare, după ce se porneşte cireada spre păşune, se strecoară Păcală spre curtea păsărilor. Înşfacă din coteţe vreo opt sau nouă pui. Îi dă printr-un ulei moale. Pe urmă îi tăvăleşte în pulbere de-aramă, încît arătau puii de parcă erau făcuţi din aur strecurat. Şi şi-i vîră în sîn.

Se furişează, apoi, prin marginea pădurii, pînă lîngă cireadă.

Todor, mare şi alb, şi cu coarne bogate, vegheat cu străşnicie de cei trei slujitori, răsărea din cireadă ca muntele între dealuri. Uşor ca nevăstuica, pe cînd trecea cireada printr-o vîlcea îngustă, Păcală scoate puii de unde-i ascunsese şi-i zvîrle, binişor, chiar înaintea celor trei paznici.

Slujitorul cu sîneaţa tresare.

— Minune! strigă el. Minune, fraţilor!

— Pui din aur curat! bagă de seamă altul, dintre cei doi cu săbii.

— Au ieşit din pădure! ţipă şi-al treilea. Este plină, de bună seamă, toată pădurea.

— Voi rămîneţi aici, porunceşte iar întîiul celor doi soţi ai săi, eu alerg să-i culeg... Şi începe să gonească, zănatec, prin pădure.

— Ce face? S-o crezi tu! îi răspund cei cu săbiile. Vrem şi noi pui de aur...

Puii, înfricoșați, se zoresc spre pădure și pas de-i mai găsește, se risipesc prin ierburi și se ascund prin tufe. Doar piuitul lor răsună ici și colo, însă tot mai departe.

Cei trei străjeri aleargă și se înghiontesc unul pe altul cu ură:

— Te-am văzut eu preabine, ai prins, adineauri, un puișor!

— Ba tu ai prins vreo doi! Crezi că nu te-am zărit? Si vrei să te ferești!

— Taci! Unde i-ai ascuns? Spune repede sau...

— N-am prins. Vă spun cinstit!

— Înșelătorule! Te voi cotonogi!... Am să-ți rup oasele!...

— Vrei să te-mbogățești singur, fără de noi?...

— Ești tîlhar mincinos!...

Și-așa, din vorbă în vorbă, se iau la păruială, fără nici o cruțare. Își dau pumni în obraz, își rup veșmintele și nu se potolesc decît după vreun ceas, cînd cad lați la pămînt. În acest timp, Păcală se-avîntă lîngă Todor. Îi taie un sfîrc din coadă și i-l vîră pe gîtul altui bou din cireada, nelăsîndu-i afară decît un smoc de păr.

Îl apucă pe Todor de coarne și-l trage în afundul pădurii, unde-l ascunde bine într-un desiș de fagi.

Cînd paznicii se întorc și îl cată pe Todor, mai ia-l de unde nu-i. Îi găsesc numai smocul de păr, din coadă, în botul altui bou.

Slujitorul cu sîneață își strigă soții:

— Priviți ce s-a-ntîmplat! Boul acesta, lacom și rău, l-a sfîșiat pe Todor!

— Așa e! se jeluiesc și ceilalți, înmărmuriți de spaimă. Ni l-a mîncat pe Todor. I-a rămas numai coada neînghițită, iată!...

Boierul, cînd își vede pe cei trei paznici întorcîndu-se acasă fară Todor, aproape înnebunește:

— Ce mi-ați făcut cu Todor? Era darul lui vodă, bou fară de pereche.

Iar paznicii se-apucă de-i povestesc cum niște pui de aur nemaivăzuți s-au ivit din pădure, și cum ei s-au gîndit să-i prindă, ca să-i aducă-acasă, să-i dea stăpînului. Dar un bou din cireadă, cît au lipsit ei numai cîteva clipe, l-a sfîșiat pe Todor. Dovadă, uite coada. I-au aflat-o în gîtul boului celui lacom. Ar trebui tăiat...

— Ce tot pălăvrăgești? s-a înfuriat Mînă-lungă. Unde s-a pomenit vreun bou, pe lumea asta, să-l sfîșie pe altul? Vi l-a furat Păcală!...

— Asta-i adevărat! s-a ivit și Păcală, cu cușma pe-o sprînceană. Ce zici, boierule? Am cîștigat prinsoarea? Și l-am răpit pe Todor?

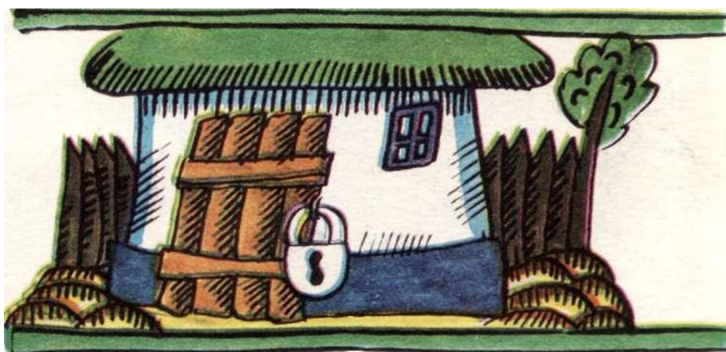
Boierul a scrîșnit.

— Mi l-ai răpit. Dar am și-un armăsar, tot un dar de-al lui vodă, se cheamă Mărgărint. Cu el urmăm prinsoarea. Și, dacă izbutești să-i păcălești din nou pe paznici, să-l iei pe Mărgărint, al tău o să rămînă. De nu, îmi dai și pe Todor-napoi, și-ai să vezi și frînghia în chip de „gît-legău".

Necăjit, Mînă-lungă cheamă, de astă-dată, cinci slugi și hotărăște:

— Încuiați bine grajdul. Mărgărint nu mai iese pe viitor la păscut. Îl veți hrăni cu fîn. Voi doi, cei mai zdrahoni, cu săbiile-n mîini, rămîneți lîngă ușă. Tu, înarmat cu-o furcă, ții calul de căpăstru, și tu, cellalt, de coadă. Iar tu, cel cu sîneață, ai să rămîi călare.

Slugile se reped să împlinească porunca.

— Să vă plătiți greșeala, mai strigă Mînă-lungă, păzindu-mi armăsarul ca pe ochii din cap. Și pe cine s-apropie de grajduri, în afară de mine, să nici nu vă uitați și să-l loviți la mir, să-l lăsați mort pe loc!
— Bine, boierule! îi răspund ei tuscinci.
— Și-acuma să te văd, ce-ai să mai faci, Păcală, ce va ieși de-aici? Armăsarul sau ștreangul ?
Păcală își pleacă fruntea:
— Mă tem, boierule.
Dar zîmbeste șiret.
Către lăsatul serii, o babă cocîrjată, sprijinită în toiag, se apropia, domol, de curtea boierească și ciocănea la poartă:
— Auzi, boierule, îndură-te de mine. Sînt o biată bătrînă, cu un picior în groapă. Zăresc doar ca prin sită și-abia de mai aud. Încai, în timpul nopții, este vai și prăpăd, că mă sfîșie cîinii. Lasă-mă, hai, să intru-n ogradă și să m-adăpostesc după gard, pe-un mănunchiaș de paie. Că nu cer demîncare...
Boierul, la început, a gonit-o să plece, însă văzînd că bătrîna, cu glasul său pițigăiat, nu înceta să-l roage, sfredelindu-i urechea, și fiindcă nu cerea demîncare, ca să scape de ea, a lăsat-o să intre.
Tremurînd pe picioare și clănțănind din dinți, aceasta s-a lungit pe-un așternut de paie, nu prea departe de grajd. S-a hrănit, pe-ndelete, c-un boț de mămăligă numai bună de dat la cîini. Și, la sfîrșit, a scos, din desagă, un urcior, din care a prins să soarbă. A sorbit îndelung și-a oftat de plăcere, mîngîindu-și gîtlejul cu mulțumire rară. Și iar a sorbit lung.
— Ce ai acolo, babo, de sugi așa cu sete? a întrebat-o unul din paznici, lingîndu-se pe

buze, cînd a simțit mirosul venit dinspre urcior.
— Ce să am, măiculiță, un urcioraș cu țuică, dată mie de-un stareț.
— Un urcioraș cu țuică? Aoleo! Aoleo! Ce-am mai sorbi și noi, da' nu ne lasă slujba.
— Cum nu vă lasă slujba?
— Păzim un armăsar să nu ni-l ia Păcală. Și ni s-a dat poruncă să nici n-adulmecăm, cumva, vreo băutură, înc-ales țuiculiță. Numai că eu aș vrea atîta, s-o miros mai de-aproape, și ți-o dau înapoi.
— Atîta? S-o miroși puțintel mai de-aproape? Bine, măicuță, bine! Asta nu-i pagubă.
Paznicul ia urciorul. S-apucă să miroasă cît putea mai de-aproape ce era înăuntru. Da' pînă să ia seama, îi lunecă pe gît un strop de băutură. Îi lunecă și altul. Pe urmă: gîl, gîl, gîl!
— Dă-mi, măi, și mie, o leacă! șoptește celalt paznic. Nu fi așa hapsîn!
Și, din nou, gîl, gîl, gîl!
Numai că, de la grajduri, prind și ceilalți de veste.
Și, gîl, gîl, gîl, se golește urciorul.
Baba mai scoate unul.
Și, din nou, gîl, gîl, gîl! se golește și-acesta. Dar ce-o fi pus Păcală în țuică? (Căci el era, Păcală, cred c-ați și bănuit!)
Și-acesta își azvîrle în paie țoalele zdrențuite, și smulge și cornetul ascuțit de pe nas și-i privește pe paznici.
Paznicii de la ușă, cu săbiile în mîini, răzimați de ostrețe, adormiseră tun, de parcă erau morți.
Flăcăul intră-n grajdul unde dormeau și ceilalți, unul ținînd căpăstrul, altul trăgînd de coadă armăsarul lui vodă și-al treilea călare, cu sîneața pe umăr. Păcală taie în două și căpăstrul și coada, așa ca paznicilor să le rămînă, la fiecare, cîte o bucată din ce țineau în mîni. Taie curelele de la șa și îl agață pe paznicul care stătea călare (lăsîndu-l tot în șa) de-o grindă din tavan.
Se azvîrle pe cal și, aplecîndu-și capul puțin,

ca să nu se lovească, țîșnește afar' din grajd. Cînd aude boierul ce s-a mai întîmplat, vă dați voi singuri seama ce-a fost pe capul lui. Păcală tropotea cu calul pe uliță. Se întorcea-n ogradă și se oprea la scări:

— Boierule, ce zici?

— Ce-ași putea să mai zic? M-ai păcălit din nou și mi-ai luat bunătate de cal, după ce mi-ai smuls boul.

— Mă mulțumesc cu ei și plec în lumea largă!

— Ce spui? Nu merge-așa! Mai ne prindem o dată.

— Ne mai prindem o dată?

Boierul spumegă:

— Și dacă mă răzbești pentru a treia oară, îți las boul, și calul, și ce-oi mai dobîndi. De nu, le iau-napoi și cer învoire lui vodă să te ridic în ștreang.

— Mă-nfricoșezi de moarte!

— Poți să te-nfricoșezi, fiindcă, de data asta, nu mă mai las pe mîna unor slujbași netoți. Am să veghez eu însumi, amenință boierul.

— Și ce trebuie să-ți iau?

— Iată inelul ăsta! Și dregătorul îi arată lui Păcală, în deget, un inel gros de aur, cu un diamant rar, ce scînteie-n lumina albă a dimineții în mii și mii de ape. Mi l-a dăruit vodă în urmă cu un an, ca să mă răsplătească, pentru c-am născocit un bir nou peste țară, și-am umplut visieria, istovită, cu galbeni sultanini. Se numește Osman!

— Inelul se numește Osman?

— Așa cum auzisi. Inelul se numește Osman, după numele aceluia ce l-a stăpînit întîia oară. Este neprețuit.

— Și dorești să ți-l iau?

— Îți dau răgaz trei zile!

— Puțin, boierule!

— Ce socoteai că-ți merge așa la nesfîrșit? Ai s-o pățești, Păcală. Și cînd te-oi legăna cu lațul pe grumaz, ce-o să cînt și-o să joc!

— Bine, boierule! Mă silești, n-am ce face!

— Te silesc, te silesc, că vreau să-ți vin de hac...

Și călcînd greu, boierul se-ntoarce mulțu-

mit de cele ticluite și intră în odăi. Îi spune boieroaicei, ce stătea tologită pe un pat larg și moale, cu saltele de puf:

— I-am copt-o lui Păcală. Va plăti pentru toate cîte le-a făptuit. S-alerge slujitorii și să-mi întindă masa. Am o foame de lup. Mi-e poftă să și beau... Haide, vină și tu. nevastă, să mîncăm și să bem!

Mănîncă și beau boierul și boieroaica, pînă cînd trece ziua și-ncep să se coboare umbrele înserării. Cînd, osteniți de-atîta mîncare și băutură, hotărăsc să se culce.

Păcală e-n ogradă. Le vede, le aude și le știe pe toate. Mai așteaptă 0 vreme pînă se liniștește și curtea. Slugile își iau cina și. toropite de muncă, se ascund prin hogeaguri, pentru hodina nopții.

Noaptea împresoară apoi firea în vălu-i albăstrui. Cerul se acoperă însă, curînd, de nori. Oamenii au adormit. Unul singur mai umblă, cu pasul furișat, ușor ca o pisică, de-a lungul zidurilor.

Acesta se apropie de-o căpiță mare de fin aflată-n dosul casei. Își scapără amnarul. Și aprinde căpița.

Apoi tot el răcnește:

— Sculați, oameni buni, sculați. Ard acareturile marelui dregător...

Căpița, aprinzîndu-se înalță către slavă limbi roșii, lacome. Cerul se-mpurpură.

Slugile se trezesc. Țîșnesc din așternuturi. Toți fug înnebuniți.

— Ard acareturile! Săriți! Aduceți apă!

Marele dregător, cu toate că era umflat de-atîta îmbuibare și amețit de vin, se trezește, la rîndu-i, din somn.

— Ard acareturile...

Își azvîrle anteriul pe umeri și vrea să iasă afară. Deodată își amintește că-l are, în inelarul stîng, pe Osman.

„Și dacă-n învălmășeala din curte o să-mi fure Păcală inelul, se gîndește. Poznașul e în stare. Mai bine-l las în casă."

Se-ntoarce lîngă pat și i-l vîră nevestei în deget:

— Cît alerg eu pe-afară, ai tu grija de el.

— Bine, mormăie boieroaica amețită de vin.

Marele dregător se repede pe scară și se rostogolește, duduind, prin ogradă, către locul cu pricina, unde ardea căpița cu flăcări tot mai înălțate spre cer.

Cît aleargă boierul, de după scara casei, se ivește o umbră. Si, dacă oarecine ar fi fost mai aproape, ar fi putut să vadă cum pe buzele umbrei, sub mustața subțire, se furișa un zîmbet.

Umbra saltă pe scară. Se prelinge în odăi. Apucă, dintr-un cui, o haină îmblănită. O-mbracă. Ba își vîră, sub haină, și un ghemotoc de șaluri. Și astfel pare un boier sadea, umflat și mare în pîntec.

— Nevastă, spune umbra, cu glasul preschimbat, venind lîngă patul marelui dregător, dă-mi înapoi inelul.

Boieroaica, alene, se întoarce într-o parte și își întinde mîna. Umbra prinde inelul și i- l trage din deget.

Pe scară, legănat, marele dregător se-napoia in cămări. O umbră-i lîngă ușă. Numai că el n-o vede, atît e de furios. Pătrunde în odaia unde se află patul și grohăie:

— Larmă și văicăreli, și nu era nimic. S-aprinsese o căpiță. Îl bănui pe Păcală, altminteri n-avea cum. Numai că, oricum ar încerca să scape, i s-a strîns la gard funia. Inelul e la noi. N-are cum mi-l mai lua. Haide, dă-mi-l încoace!

Boieroaica, trezită de-a binelea, icnește:

— Păi, ți-l dădui o dată. De unde să-l mai iau?

Marele dregător își cască gura:

— Cum... mi-l dăduși o dată?

— Cum?... Bine... Cum se dă... N-ai venit de-adineauri și mi-ai cerut inelul...

— Iar tu?...

— Ți l-am întins! Mi l-ai desprins din deget.

Mînă-lungă se-apucă de șuvițele rare și cenușii din barbă. Se smulge. Tropăie. Aleargă prin odaie și urlă ca un lup:

— Mi l-ai dat pe Osman! Ai fost zărghită, chioară, sau nu știu cum să-ți spun. Mi l-ai dat pe Osman fără nici o tocmeală. I l-ai dat lui Păcală. Așa e cum îți spun. Tîlharu-a fost în casă. Mi-a luat pe Mărgărint, pe Todor, și-acuma pe Osman. M-a dovedit Păcală. Și m-am făcut de rîs. Eu, care am umplut vistieria cu galbeni, născocind un nou bir, m-am lăsat dus de nas de-un amărît, de-un ăla, așa cum e Păcală. Să-mi plece din ogradă. Ducă-se pe pustii! Mi-e de-ajuns! Ce-o să pățesc cu vodă cînd o afla că darurile sale le-am pierdut, rînd pe rînd, numai eu unul știu. Văleu si iar văleu! Și, deschizînd fereastra, marele dregător răcnește îndîrjit:

— Ai plecat, tartore? Piei din ograda mea!

Păcală, călare, cu inelul pe deget și trăgînd de-o frînghie boul fără pereche, îi răspunde:

— M-am dus, boierule! Că mai am și pe alții, tot la fel de făloși ca si domnia ta, care de mult m-așteaptă...

Boieroaica, alene, se întoarce într-o parte și își întinde mîna.

Boierul tropotea și răgea prin odaie; boieroaica se jelea de ciudă că nu băgase bine de seamă; dar toți sătenii, pe care-i întîlnea în cale, Păcală, rîdeau nu glumă... Și unii dintre ei glăsuiau:

— Fala-mare traistă n-are... Cine-l caută pe dracu' pînă la urmă-l găsește... Pe omul isteț aruncă-l și-n bulboană, că se face luntre și punte și tot ajunge la mal. Bine i-ai făcut și i-ai ticluit-o, Păcală, marelui dregător... Bine i-ai ticluit-o, zău... Deoarece pînă astăzi el încă nu aflase că necăjitul se pricepe și el, cîteodată, s-aducă necaz, iar prostul ține adesea lingura ca înțeleptul să mănînce din ea... Soarele, proaspăt răsărit, începuse să rîdă, cu poftă, și el.

PETRECEREA LA TOARTĂ

Femeia cu ochi frumoși pe toți îi face voioși

În timpul cînd Păcală încă se mai îndeletnicea cu marele dregător Mînă-lungă, Tîndală se găsea pe drum. Călătorise mult. Era peste măsură de ostenit. Și n-avea nici un ban în pungă să-și cumpere bucate.

Și tot mergînd-așa, ajunse într-un tîrg.

In tîrgul acela era obiceiul ca, o dată pe lună și-anume într-o zi de joi, meșteșugarii cei mai înstăriți să vină în piață, la poalele unui ulm falnic, cu o cunună largă și răsfirată de ramuri, și-acolo să-și tocmească oamenii de care-aveau nevoie.

Tîndală, auzind despre obiceiul acesta, și, fiindcă era joi, s-a dus și el sub ulm.

Și, cum, necum, negăsind altceva care să-i fie mai pe plac, decît vorba românului, una de

bine și zece de rău, s-a tocmit de-ajutor la un cojocar. Aflase, ce e drept, despre acesta, de cum intrase în tîrg, că este un zgîrie-brînză și că se poartă cu cei tocmiți la el ca lupul cu oile sau cîinele cu pisica; dar n-avusese alta ce face, deoarece, știe oricine, foamea e soră bună cu nevoia, iar nevoia frînge și fierul.

Și-așa, încă din acea zi, a început Tîndală să-l slujească pe cojocar.

Din partea muncii, ce-i drept, nu prea avea Tîndală de ce să se plîngă. Că muncă era destulă. Și încă prea destulă. Trudea de se spetea. Aducea pieile de oaie și miel din munte, de la ciobani. Le da la argăseală. Ajuta la croit, la cusut. Mătura. Curăța. Era de-alergătură. Mai făcea și-alte treburi. Iar cojocarul, obișnuit, nu știa alte vorbe să-i rostească în afară de: „Haide, Tîndală, zorește-te!... Zorește-te, Tîndală! Zorește-te!"

Acu', vorbind cu mîna pe inimă, așa cum v-am mai povestit, Tîndală nu era el atît de sprinten și iute ca Păcală. Avea un fel de fire ciudată. Părea că tîndălește. Și-atunci cînd s-a născut, dintr-o gogoașă amară de tufan, se povestea că a făcut-o pe îndelete, întîi s-a înfoiat gogoașa, pe urmă s-a deschis și-abia tîrziu, s-a ivit el, cu ochii rîzători și cu căciula lăsată cam pe ceafă.

— Ce te-oi fi tîndălit atîta? Ardeam de nerăbdare să te văz! i-a spus tătîne-său.

— Așa sînt eu din fire. Dar nu m-am ivit la vreme?

— Ba cum să nu... așa e! s-a înveselit moș Negru.

Și-apoi se cunoaște prea bine că năravul din fire n-are lecuire.

Asta nu vrea să însemne că Tîndală era și leneș. Ba, dimpotrivă. Era isteț și harnic. Și așa zisa lui „tîndăleală", ne povestesc bătrînii, venea numai de-acolo că se chibzuia bine în tot ce făptuia.

De-aceea se si mîhnea cînd își vedea stăpînul împingîndu-l cu umărul și dîndu-i brînci la treabă peste puterea obișnuită a omului. Fiindcă, oricît își da silința Tîndală, nu putea face față la cît îi dădea de lucru meșterul. C-avea alișveriș cojocarul, nu glumă. Numai atunci cînd venea ceasul mesei, se schimba socoteala:

— Mai încet, mai încet, îl sfătuia meșterul pe Tîndală. Ce te grăbești atîta la masă, că nu dau turcii-n tîrg! Și, vezi, ai grijă, nici nu mînca prea mult, să nu-ți cadă prea greu. Nu uita că mai sînt, după masă, alte o mie si ceva de treburi. Și-ai să te moleșești. Și n-au să iasă cojoacele așa cum se cuvine.

Cu toate astea, cojoacele ieșeau strașnice întotdeauna, pentru că meșterul, ca să vorbim cinstit, era destul de priceput, iar Tîndală nu se lăsa nici el mai prejos, așa încît, adeseori, acei ce le îmbrăcau se întorceau să-i răsplătească, pe meșter și pe Tîndală, cu cîte-o îmbucătură mai bună, o sticlă de rachiu, un coșuteț cu fructe sau ce aveau și ei.

Mai trebuie, totuși, să aflați că, ori de cîte ori se întîmpla una ca asta, meșterul strîngea tot. Pitea în cămară darul și nu-i da lui Tîndală nici cel puțin să guste.

Așa, sosește odată, din munte, stăpînul unei turme de oi, aducînd, în desagă, drept mulțămită meșterilor pentru cojocul pe care i-l croiseră, un caș mare de oaie.

— Să-l mîncați sănătoși, glăsuiește ciobanul, domnia ta și sluga...

— A, slugii nu-i priește și i se-ngrețoșează numai cît vede cașul, răspunde cojocarul. Și, pînă să apuce Tîndală a spune că vorba aceea era fără temei, stăpînul începe iar să-l certe:

— De ce nu te zorești? Privește maldărul acela de cojoace! Așteaptă să le coși...

— Stăpîne, dec, abia apucă să rostească Tîndală.
— Zorește-te! Zorește-te! îi strigă cojocarul, tăindu-i vorba.
Îl duce apoi pe stăpînul turmelor pînă la ușă. Își ia de la el rămas-bun. Se întoarce și ascunde cașul în cămara din fundul casei. Se întoarce iar la lucru și face pe niznaiul. N-aude, n-a vede, n-a greul pămîntului, ușurelul vîntului. Ca și cum nimic nu se întîmplase și nimeni nu trecuse pe-acolo. Vorba ceea: nici usturoi n-a mîncat, nici gura nu-i miroase.

Lui Tîndală îi lăsa însă gura apă, că-i plăcea cașul nevoie mare. Și-ar fi poftit să-i spună cîteva meșterului. Se stăpînește însă și numai în sinea lui i-o clocește:
„Așadar, asta îți este, întruna, purtarea, meștere cojocar. Dec, dacă e pe-a ceea, să-ți răsplătesc și eu, cu vîrf și îndesat..."
Și, pe ascuns, răspîndește prin tîrg, pe unde poate, vestea că meșterul cojocar și-a pierdut mintea. Că altfel, obișnuit, nu se-arată și nici nu se cunoaște. Da'n fiecare noapte, cam pe la miezul ei, sare din așternut, urlă ca lupul și începe să reteze cu o custură ceea ce încropesc ziua. Așa că toți cîți au încă în lucru cojoace la el ar fi bine să și le ia cît timp mai au ce lua.
Vestea rea, se știe, fuge ca vîntul și-nconjură pămîntul. Zboară și unde ajunge scoate din ea scîntei. Lumea aude, se îngrijorează, și aceia care aveau cojoace în lucru vin să și le ridice:
— Dă-ne cojoacele, meștere. Nu mai vrem să ni le lucrezi dumneata.
— Ce? Ați înnebunit? se sperie cojocarul că i se duce de rîpă și meșteșugul și neguțătoria. Lăsați-mă în pace! Și, înfuriat, pierzîndu-și măsura, începe să-i ocărască pe oameni și să-i gonească: Plecați de-aici! Ieșiți! Nu vă dau înapoi nimic! Și, fiindcă aceștia strigau, cerîndu-și înapoi cojoacele, se-apucă să-i zburătăcească și să azvîrle in ei cu ce se nimerea. Plecați de-aici! Plecați!
— Ce face? se supără din ce în ce mai rău lumea. Ne mai si ocărăști și ne zburătăcești? Și, cîțiva mai voinici se avîntă spre el, îl înșfacă, îl leagă în curmeie și-l duc de îl închid într-un șopron al satului. Aduc pe-o babă vrăjitoare și-aceasta îi învață pe tîrgoveți că nebunia se lecuiește cu apă rece ca gheața. Se-apucă, deci, aceștia, cu gîndul să-l lecuiască pe cojocar, de ți-l murează bine. Și pentru că sărmanul încă țipa la oameni, izbindu-i cu picioarele, îi trag și-o chelfăneală pe cinste.
Văzînd că nu mai are cum să se împotrivească și să se apere, cojocarul se potolește. Și oamenii, băgînd de seamă că s-a mai liniștit, îl slobozesc din ștreanguri, punîndu-i însă în vedere că de-și arătă iarăși, în orice fel, nebunia, va pătimi mai rău.
Cojocarul, după atîta zbucium, vrea să pornească spre casă, dar, mai înainte, plin de amărăciune, întreabă:

— Și cine ziceți, fraților, că v-a destăinuit c-am mintea rătăcită?

— Cum?... Ce ne mai întrebi?... Tîndală... Slujitorul tău... El ne-a mărturisit ce pătimește, noaptea, cînd te prind furiile...
Aleargă acasă cojocarul și-l ia pe Tîndală de piept:
— Ai pățit-o cu mine, Tîndală! Cum de ai cutezat? De unde ai știut tu, oare, nemernice, că eu mi-am pierdut mintea?

Tîndală îi desface cojocarului mîinile, binișor, de la piept și îl privește în ochi:
— De unde am știut? Stai să te întreb si eu: da' domnia ta de unde-ai știut că mie nu-mi priește și mi se-ngrețoșează de caș?
— N-am știut... Da' așa...
— Și eu la fel, așa... Și, dacă te-oi mai purta vreodată astfel, cînd vor mai sosi daruri, mai rău ai s-o pățești!
A înghițit-o cojocarul, și n-a avut ce face; însă Tîndală, după ce și-a primit simbria, sătul de un asemenea stăpîn ce ținea brînza-n sticlă și n-o scotea de-acolo decît la Crăciun și la Paști, a plecat mai departe, cum îi era și lui, ca și lui frățîne-său Păcală, ursita.
A mers, din nou, ce-a mers și într-o bună dimineață a zărit o femeie, tînără și frumoasă, șezînd pe-o piatră, la marginea unei păduri, și plîngînd.
Tîndală, milos de felul lui, s-a apropiat de ea:
— Pentru ce plîngi, femeie? Ce necaz te-a lovit?
— Plîng, i-a răspuns aceasta, privindu-l cu ochii înlăcrămați, că am avut un bărbat bun, dar mi l-a luat la oaste vodă și l-a dus în războiul cu un alt vodă, cu care se certase, și nu s-a mai întors.
Tîndală a oftat:

— Sărmană văduvă! Cînd cei cocoțați sus se ceartă, cei care-i poartă-n spate plătesc oalele sparte. Că orzul îl ară boii și se hrănesc cu el caii. Cel cu paguba este și cu păcatul. Și, ce mai tura-vura, așa-i făcută lumea și cine poate ști de s-o schimba vreodată. Vorba din bătrîni: Viața omului ca oul în mîna copilului. Mai bine șterge-ți lacrimile. Du-te acasă și chinuiește-te și tu cum ne chinuim toți, cît timp oi avea zile. Că tot vreo clipă, două de bucurie s-or mai afla ici-colo.
— Așa ar fi cum spui, numai că pierderea bărbatului meu nu e totul, a mai urmat femeia. Că, după ce c-am rămas văduvă, în loc să fiu deplînsă, m-a potopit o altă năpastă...
— Ei, ce năpasta, spune!
— Boierul, starostele și popa au început să-mi dea tîrcoale, să-mi ciocăne la poartă. Cică să intre-n casă la mine, iar eu să le-astern masa, că ei vor să petreacă. Și-atît sînt de scîrbită de purtările acelora, care sînt, de, fruntea satului, că mi-am părăsit casa și am plecat în lume.
— Păi, nu așa, femeie! Dacă vor să petreacă, eu zic să le facem cheful. Să petrecem însă și noi. Petrecere la toartă. Să petreacă tot satul.
— Să petreacă tot satul?
— Ascultă-mă colea!
Și femeia l-ascultă, cu băgare de seamă. Lacrimile încetează să-i curgă. Și dorința de a-i pedepsi pe aceia din pricina cărora fusese aproape gata, gata să-și părăsească gospodăria i se aprinde în ochi.
— Ei, ce spui? Te-nvoiești?
— Mă învoiesc, flăcăule! Care-i numele tău?
— Tîndală mă numesc!
— Am auzit și noi, prin locurile acestea, de tine. Si nu numai de tine. Ci si de unul Păcală. Ba chiar se povestea că sînteți frați de cruce și le veniți de hac multor nelegiuiți. Poate m-oi ajuta și pe mine.
— Am să te-ajut, femeie!
— Îți mulțumesc, Tîndală.
Se înapoiază dară acasă femeia. Da' nu răsuflă bine și nici n-apucă să-și desfacă boccelușa pe laviță, că s-a și ivit un aprod de la curte.
— Boierul, îi vestește acesta, tainic, îți trimite cuvînt să-l aștepți astă-seară, că vine să te vadă. Are să-ți dea porunci.

— Ei, dacă are boierul să-mi dea porunci, să poftească.

Pe urmă, se arată la poartă starostele:

— A venit vremea să-ncetezi cu jelitul bărbatului! Să mă primești în casă. Și să ne veselim amîndoi. Altminteri te voi pune la bir, de n-am să-ți las, în ladă, nici măcar o basma.

— Morții cu morții și vii cu vii, cîntă și popa, cădelnițînd, cînd sosește, la rîndu-i. După mîhnire, bucurie. Și, mai încet, adaugă: Cînd vin să-ți sfințesc casa? Că, unde calcă popa, calcă și Dumnezeu...

Iar ea, femeia văduvă, nu se mai împotrivește, ca altă dată, ci le surîde blînd tuturor, măcar că are o lumină care nu-i a bună în ochi. Le spune, cu răbdare, cînd să vină și cum, să le fie pe plac.

Și-așa, se scurge ziua. De cum se lasă seara, primul, cel mai nerăbdător, se ivește boierul, gras, vîrstnic, cu barbă, călcînd greu pe pămînt.

— Ehei, te-ai înmuiat. De nu te înmuiai, îți luam, prin judecată, sînt prieten cu judecătorul, petecul de grădină, lăsat prin diată de răposatul. Rămîneai muritoare de foame.

— Așa mă pedepseai ?

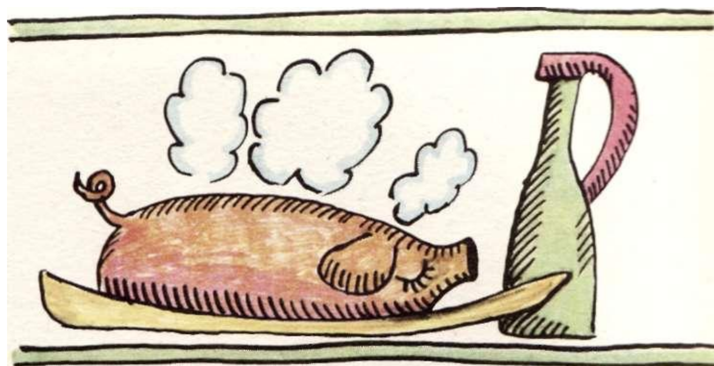
— Ce-a fost s-a isprăvit, mi-ai dobîndit iertarea, se leagănă, mulțumit, pe picioarele scurte și grase, boierul. Ce-ai acolo, in cuptor?

— Un purcel rumenit și niște alivenci. Rachiul e pe masă.

— Haide, să-ncepem cheful!

Dar nu apucă boierul să se-așeze bine pe scaun, că la poartă se-aude ciocănind cineva.

— Să știi că e cumnatu-meu, am un cum-

nat haiduc, se face că se îngrozește femeia. Și, dacă este, într-adevăr, el, s-a isprăvit cu domnia ta. Te stîlceste-n bătaie. E voinic ca un urs și nu știe de teamă, nici de rușine, față de fețele boierești. M-a tot amenințat că, de găsește, vreodată, vreun bărbat străin în casa răposatului, frate-său, îl face chisăliță, oricine-ar fi acesta.

Boierul, din vesel cum era, s-a înverzit la față. Tremură ca o frunză:

— Și-i... chiar cumnatu-tău?...

— Da. Cumnatu-meu e.

— U... unde... aș... putea... să m-as... cund? Să nu paț vreo rușine... U... unde să m-as... cund?

— Vai de noi și de noi!

Și văduva, făcînd mai departe pe înfricoșata, deschide un chepeng și îl împinge pe boier, pe o scăriță-ngustă.

Boierul, tremurînd, se împiedică. Cade de-a berbeleacul, în fundul beciului.

Acolo însă cînd ajunge, nu se dezmeticește bine și simte că e prins de cineva in brațe.

— Cine e?... Cine e?... șoptește el pierit.

— Sînt Moartea! aude o voce. De! Ai făcut destule, cît ai trăit pe lume... Și-am venit să te iau.

— Aoleo, fie-ți milă!

— Da' ție ți-a fost milă de cinstea văduvei ? Chiteai să-i iei avutul și i-ai intrat în casă cu anasîna? Că vrei domnia ta să petreci!

— Uite, îi dau femeii punga asta mare cu galbeni și jur că nu mai fac!...

Numai că Moartea, fără multă vorbă, ii smulge anteriul și celelalte straie și albituri:

— La iad nu se merge decît gol pușcă!

Și îl azvîrle într-o copaie mare, care era acolo, plină-ochi cu catran.

Mi se face boierul mai dihai ca un drac.

Sus, cel care bătuse la poarta văduvei, cred că ați ghicit, fusese însă nu cumnatul acesteia, haiducul, cum îl speriase ea pe boier, ci însuși starostele, cu burta tot cît o bute, ca și-a boierului, și barba înspicată de bruma anilor, măcar că se silea să facă pe flăcăul.

— Zici că te-ai pregătit, așa cum se cuvine, pentru petrecere? o întreabă pe femeie, după ce intră în casă.

— Așa cum se cuvine! îi răspunde aceasta, cu șart.

Și-i arată starostelui purcelul, copturile din tavă, plăcut aromitoare, și sticla cu rachiu.

— Frunză verde, trei parale, cîntă, înviorat, starostele, șezi acolea și matale! îndemnînd-o pe văduvă să se lase alături de el pe-un scăunel, după ce a sorbit, plescăind din limbă, întîia ulcică de rachiu. Numai că iarăși se aud ciocănituri în poartă.

— Cine, ciorilor, o mai fi, de nu ne lasă-n pace să petrecem pe plac? se supără primarul.

Văduva se ițește, prin ferestruică, la fel ca-ntîia oară. Se preface speriată și-i spune și starostelui povestea cu cumnatul, haiduc, venit anume să-i cerceteze casa.

Așa ajunge și starostele în fundul beciului. Se scaldă în catran și-și dăruiește punga numai să scape teafăr și să nu îl ia Moartea.

Sus, cel care bătuse — mai burtos decît toți, cu barba măturoaie pe pîntec — era însă, socot c-ați ghicit iar! preasfințitul părinte.

— Grele și încîlcite fără de seamăn, dar după voia Domnului, sînt căile oamenilor! cîntă în surdină, popa. Atîta că... schimbă el tonul și șoptește: femeia cu ochi frumoși pe toți îi face voioși. Deci îl face voios și pe părintele satului, rîde el gros, împingînd cu burta portița.

După aceea, cîntînd încă și mulțumit de sine, intră-n odaie, se așază la masă, înfulecă si bea.

Deodată, femeia, ridicîndu-se de pe scaun, dă un țipăt:

— Vai de mine și de sfinția ta părinte, că-l zării, prin ferestruică, pe cumnatu-meu, Stroie, acela de-i haiduc, năvălind ca furtuna. Socot că vine să se încredințeze de nu am cumva oaspeți cheflii în casă!

Și-n acest fel se prăvălește și popa alături de primar și boier.

Mai dă și el o pungă. Și-ajunge, azvîrlit de Moarte, în copaie.

După aceasta, se mai apucă Moartea și-i tăvălește pe tustrei printr-o altă copaie, unde se aflau fulgi.

— Iartă-ne!... Iartă-ne!... Iartă-ne!... se roagă ei tustrei. Jurăm să nu mai facem, cît om trăi, ce-am făcut!

Moartea însă nu ține seama de văicăreala lor și ridicînd chepengul, îi atinge pe fiecare cu cîte-o șfichiuială a biciului, pe care-l ținea în mînă.

— Ați vrut petrecere în casa văduvei, petrecere aveți!

Și na, și na, și na, pe spinările goale, muiate în catran și tăvălite în fulgi.

Schelălăind, tustrei: boierul, starostele și popa se zvîrlă în sus pe scară. Tropăie prin odaie. Se năpustesc spre poartă, aproape s-o dărîme.

Și-ajung în uliță.

În uliță, ciopor, sătenii adunați. Îi vestise femeia prin vecinele sale.

Și biciul, na, na, na!

Șfichiuie și plesnește pe spinările goale ale bărbaților.

— Dec, dracii, fraților! strigă din urmă...

Așa ajunge și starostele în fundul beciului.

Moartea. Au intrat cu de-a sila pînă în casa femeii. Să-i întoarcem la iad!

— Să-i întoarcem la iad, se prefăcea mulțimea că nu-și cunoaște boierul, starostele și popa. Și dă-i în ei cu pietre, bucăți de humă, lemne și altele de-acestea. Să-i întoarcem la iad!

Bătuți și huiduiți, cei trei se zice c-au fugit pînă au dat de-o apă. Apa i-a luat cu ea și i-a purtat spre Olt. De-acolo-n Dunăre. Din Dunăre la Mare... Și apoi cine știe... Astfel s-a isprăvit petrecerea la toartă!

Iar Tîndală, după ce le-a împărțit nevoiașilor pungile cu bănet, păstrîndu-și pentru sine numai trei galbeni, blagoslovit de toți, a plecat iar pe cale...

MĂGARUL FERMECAT

Rabdă inimă și taci, ce-ai făcut să nu mai faci! Că răbdarea-i din rai, și, la necaz, nu-i nici o alinare mai bună decît ea !

Cu unul dintre cei trei galbeni pe care-i avea, Tîndală și-a cumpărat un măgar, de gîtul căruia și-a agățat traista. Era un măgar bătrîn, numai pielea și osul, prăpădit și, pe deasupra, chior.

— Ciuș! Ciuș! își mîna Tîndală măgarul. Atîta că acesta abia-și mai putea tîrî picioarele, de bătrîn și ostenit ce era. Se oprea locului și, ca să-l facă să meargă mai departe, Tîndală era nevoit să-l împingă din spate.

Oamenii-i vedeau si cîte unii dintre aceștia își băteau joc de ei.

— Hei, de ce nu te duci, flăcăule, să-ți vinzi armăsarul la tîrg? Ai lua, fără-ndoială. o mulțime de galbeni!...

Tîndală știa că se înșelase și că batjocura oamenilor era întemeiată, dar nu voia să recunoască, să nu se iște mai tare rîsul. Vorba românului: „Rabdă inimă și taci, ce-ai făcut să nu mai faci! Că răbdarea-i din rai, și, la necaz, nu-i nici o alinare mai bună decît ea! Și nu ieslea trebuia sa vină la măgar, ci măgarul să se ducă la iesle!"

De aceea le și răspundea celor ce-și băteau joc de el:

— Rîdeți voi, rîdeți! Numai că măgarul acesta, al meu: Ciuș, așa se cheamă: Ciuș, dacă vreți să aflați, este un dobitoc fermecat. A-mbătrînit, e drept, dar datorită lui eu am ajuns cel mai mare ghicitor al tuturor timpurilor.

— Cum vine asta? Cum?

— Cum să vină? Prea bine. Eu îi pun întrebarea asupra ceea ce vreau să știu și el îmi dă răspunsul, binișor, la ureche, fără nici o greșeală.

— Ghicește-ne, atunci, și nouă!... Da, da, ghicește-ne! S-or mai micșora birurile? Și s-or mai ușura poverile de le ținem în spate? Că rău era cînd era rău, numai că astăzi, cînd e mai bine, așa cum ne spun marii dregători (o fi, dar pentru ei!), e parcă și mai rău. Și s-o mai întoarce vreodată fărîma de bine din vremea cînd ne era rău?

Tîndală îi pune întrebarea măgarului și se apropie cu urechea de botul acestuia. Se face că l-ascultă ce-i spune, pe urmă tălmăcește :

— Dec, îmi răspunde măgarul că: Binele acela de care-ntrebați voi l-a luat pașa. Rău la deal și rău la vale, cînd greul e pe spetele tale. Iar binele de-ar fi sa-și întoarcă fața spre noi ar fi bine. Numai că răul vine iute si binele încet. Și nu este bine să fii nici gazdă mare, dar nici sărac prea tare, gazda mare se gîndește, săracul se tot trudește, gazda mare-i om gîndit și săracu-i tot trudit.

Sătenii, măcar că nu pricepuseră mare lucru din cele tălmăcite de Tîndală, rămăseseră fără grai. Nici n-au mai îndrăznit să-l roage pe acesta să le ghicească, prin botul dobitocului său și alte multe lucruri ce voiau să le afle.

Iar vestea despre marele ghicitor Tîndală s-a răspîndit pretutindeni, ca glonțul: „Este un flăcău nevoiaș, destul de slab la minte, dar care se pricepe, cu ajutorul unui măgar înțelept, să ghicească prezentul, trecutul și viitorul. Numele ghicitorului e Tîndală și-al măgarului, Ciuș."

Tocmai atunci se întîmplase că intrase în țară un trimis al sultanului, care se îndrepta către tîrgul cel mare, unde locuia vodă.

Acesta poposise, în drumul său spre vodă, la conacul unui mare boier. În timpul nopții însă, cineva îi furase acestui trimis al sultanului, un pașă preavestit, pecetea împărătească bătută în pietre scumpe: turàua. Fără turàua asta, pașa nu mai putea pecetlui învoiala, ce trebuia încheiată cu vodă, la palat, în nu știu ce privințe.

Cercetări si necaz.

Pașa se mîniase. Amenința pe toți că-i va pîrî sultanului. Și sultanul va cere cea mai aspră pedeapsă pentru boierul gazdă.

Pe cînd se perpeleau, neștiind ce să facă, și nu aflau turàua, iată că se aude despre marele ghicitor Tîndală — care le răspunsese oamenilor, la întrebarea lor, că binele ni l-a luat pașa și că-i rău la deal și rău la vale cînd povara este pe spetele tale — că e prin apropiere.

„Ghicitorul acesta mare, Tîndală, știa pesemne, ce urma să mi se întîmple cu turcul de-aceea le-o fi răspuns așa oamenilor", se gîndește boierul. Și dă, îndată, poruncă slugilor să cutreiere drumurile, să fie găsiți

Tîndală și măgarul, și să fie aduși la conac. Dar, fiindcă nu are răbdare s-aștepte înapoierea slugilor, boierul pornește și el însuși pe-o cale să-i caute. Iar întîmplarea face ca tocmai el să-i întîlnească. Tîndală și măgarul făceau un mic popas, la poalele unui deal. Măgarul păștea niște mărăcini de la marginea drumului, iar Tîndală, visînd la un ospăț, se tolănise în iarbă.

— Scoală-te, apucă-ți dobitocul de funie și ghicește pașii cine i-a șterpelit, noaptea trecută, turàua, îi poruncește boierul.

Cînd aude Tîndală despre ce este vorba și cînd se socotește c-ar putea-o păți cu pașa și boierul, începe să se codească:

— Dec, că măgarul mi-este din cale-afară de ostenit, nu poate urca dealul, iar eu mă simt bolnav, n-am putere să-l trag și, cu-atît mai puțin, să-l împing.

— Lasă că-l împing eu, se hotărăște boierul, strîns de nevoie cu ușa.

Nevoia, doar se știe, te poartă, pe unde ți-e, dar mai cu seamă pe unde nu ți-e voia. Și împinge, împinge boierul în dosul măgarului, îl trage și de funie, se umple de sudoare și, după un ceas și mai bine de trudă, izbutește să-l urce pe culmea dealului, de unde începe drumul ce ducea la conac.

Tîndală, care o luase înainte, fluierînd și cu mînile în buzunare, măcar că nu se grăbise, și ajunsese sus. Așa încît, cînd își vede sosind măgarul, împins de boier de la spate, se pornește să rîdă:

— Dec, eu ți-am mărturisit, cinstit si lămurit, cucoane. Singur, măgarul meu n-ar fi putut să urce un deal atît de-nalt. Așa dacă ați fost doi...

— Ce? Am fost doi măgari? se mînie boierul.

— Domnia ta ai spus-o, nu eu, rîde mai departe Tîndală. Să-mi ierți vorba cea proastă, că de, noi oamenii de rînd... Si-acum unde ne ducem?

— Ne ducem la conac.

Și, fiind... bolnav Tîndală, boierul îl împinge mai departe pe Ciuș. Cînd ajunge însă la conac, boierul schimbă vorba și, din porunca pașii, îl închide pe Tîndală, în grajd, laolaltă cu Ciuș, poruncindu-i să afle pînă-n cel mult un ceas cine a furat turàua.

Cînd se vede Tîndală în grajd, și într-o asemenea stare, începe să ofteze: „Aman! Ce-o să s-aleagă din trebușoara asta? Că pașa-i mînios foc și, dacă nu iese la timp, la iveală, turàua, o să fie prăpăd..."

Uitasem să vă spun că, după ce i-au închis pe Tîndală și pe asinul lui, un slujitor al pașii venise lîngă peretele grajdului și, printr-o crăpătură, pîndea, ce se întîmpla înăuntru. Și ca să vă spun totul cu-n minut mai degrabă, pasămite, tocmai slujitorul acesta era acela care-i furase pașii turàua prețioasă. Iar, printr-o întîmplare, el se numea Aman *. Încît cînd îl auzise pe Tîndală oftînd si rostindu-i numele îl trecuse un fior. Bănuise că Tîndală, marele ghicitor, aflase cine-i hoțul.

Și, înfricoșat de moarte, a deschis grabnic ușa, și-a căzut în genunchi în fața lui Tîndală:

— Scapă-mă, mare ghicitor! Scapă-mă! Eu sînt acel Aman pe care, cu ajutorul măgarului tău, l-ai ghicit! Am vrut să fac numai

*** Aman — în limba turcă înseamnă „îndurare", „iertare". Dar, în trecutul depărtat, se da uneori, acest nume și oamenilor.**

o glumă cu pașa. Da' dacă tu mă scapi, eu nu numai că dau înapoi ce-am furat, dar te și pricopsesc cu tot ce-am agonisit, în războaie și jafuri, de-a lungul anilor, cît l-am slujit pe pașa.

— Hoțul dovedit obișnuiește să spună c-a glumit, glăsuiește Tîndală. Ce glumă o fi și-aceea? Iar cine cade-n gîrlă de ploaie nu se mai ferește. Eu, totuși, am să te scap, pentru că, pe de-o parte, nu-mi place chipul pașii, de la care nici un bine nu putem aștepta venind în țara asta, și, pe de alta, fiindcă mi-ai pomenit de-agonisita ta, care, fără-ndoială, nu poate fi prea mică... Mie o să-mi ghicească măgarul cît e... Iar oamenii de pe-aici, sînt în mare nevoie.

— Nu, nu, grăiește Aman. Nu este mică agonisita mea, dimpotrivă. Este destul de mare. Că de, în slujba pașii. Și dacă tu mă scapi, așa cum ți-am mai spus, ți-o dăruiesc întreagă!

— Ne-am înțeles, se învoiește Tîndală. Și, ca să iasă bine, ai sa faci ce te-nvăț!

Și-l sfătuiește pe Aman să azvîrle turàua în troaca porcilor. Unul dintre aceştia, un rîmător cu-o pată neagră pe ochi, mai mare și mai lacom între ceilalți, închipuindu-și că turàua este o îmbucătură gustoasă, o înghite pe loc.

Tîndală cere apoi să fie dus la pașa, căruia-i spune că măgarul ghicise ce se întîmplase și că-i mărturisise lui totul.

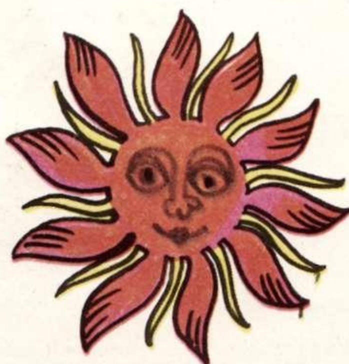
— Ce?... Ce?... se bucură să afle cît mai curînd taina și boierul și pașa.

— Luminăția sa pașa, povestește Tîndală, a pierdut prin ogradă turaua. Porcii au scăpat în ograda și unul dintre ei, acela cu pată neagră pe ochi, crezînd că-i de mîncat, a înghițit-o pe loc. Și-acum e în burta lui.

Ce bucurie a fost pe pașa cînd și-a aflat turàua nici că se poate spune! De-atîta bucurie, a poruncit să fie urcați Tîndală și Ciuș în chiar rădvanul lui și a pornit cu ei spre palatul lui vodă.

Caii goneau, goneau. Tîndală ședea lîngă pașa, măgarul înaintea amîndurora cu-o grămadă de scaieți în față, răgind din cînd în cînd, mulțumit. Pe margini, tropoteau caii oștenilor din straja otomană. Și marele ghicitor cugeta. Ce fusese trecuse, dar ce urma să fie încă avea să mai vie. Pentru că vorba lui moș Negru, cînd plecase Tîndală la drum: „Ceea ce omul singur, cu mîna lui, își face, nici dracul nu mai poate desface. Și numai începutul e anevoie, că restul, beleaua, vine de la sine..."

ÎN PALATUL LUI VODĂ

Vorba, ca și mîncarea, puțină nu-l strică niciodată pe om, dar cea multă aproape întotdeauna.

Și iată-i pe pașa, pe Tîndală și pe măgarul său, după ce-au coborît din rădvan, intrînd in ograda lui vodă.

Măgarul este dus în grajd, Tîndală rămîne jos, la capătul scărilor, și pașa intră în palat. Acesta îi povestește lui vodă ce i s-a întîmplat cu prețioasa turà a sultanului. Cum a pierdut-o într-o zi (crezînd că i-e furată) și cum cu ajutorul marelui ghicitor, Tîndală, și-a măgarului său, și-a găsit-o.

Între timp, mulțimea din tîrg, aflînd de la străjerii pașei că Tîndală are un măgar fermecat, s-a adunat la porțile ogrăzii să-l vadă. strigînd și chiuind.

Măgarul, care se despărțise cu multă-ndure-rare de hrana din rădvan, răgea cu dezn㬠

dejde, mulţimea lărmuia şi paşa nu putea sta de vorbă, în linişte, cu vodă.

Un vătaf de aprozi se iveşte atunci la fereastră, din porunca lui vodă.

— Linişte! Linişte!'strigă el. Căpetenia marilor noştri dregători, în numele măriei sale, se coboară să cerceteze întîi domnia sa, cu înşişi cinstiţii domniei sale ochi, asinul fermecat...

Tîndală, auzind aceste cuvinte, şi ştiind bine cum îl preţăluia poporul pe căpetenia marilor dregători, rîde:

— Dec, dacă e aşa, rugăm pe căpetenia marilor dregători să se grăbească oleacă, pentru că oamenii adunaţi la porţi abia aşteaptă să-l zărească şi ei pe cel mai de frunte măgar al ţării.

Vătaful de aprozi se întoarce, făcîndu-se că nu a priceput cele rostite de Tîndală, mulţimea clocoteşte în rîs şi căpetenia marilor dregători, uscat, cu nasul ascuţit şi galben-verde la chip, de parcă s-ar hrăni cu venin, coboară:

— Măria sa vodă îţi porunceşte să-ţi aduci înaintea noastră asinul. Cum spuneau că se numeşte?

— Ciuş, Ciuş, domnia ta! zice Tîndală, în hohotele de rîs ale mulţimii, ca şi cum şi-ar fi chemat la sine măgarul.

— Şi să ghiceşti, urmează căpetenia marilor dregători, care sînt cele trei mai neauzite întîmplări petrecute, în ultima vreme, în lume.

Se duce Tîndală la grajd şi mintea îi huruie ca o moară, gîndindu-se: „Ce-aş putea născoci? În rea încurcătură m-am mai vîrît! Şi, în încurcătură, se ştie, intri lesne, dar ieşi anevoie. Cine m-o fi pus să rostesc vorba aia cu „măgar ghicitor"? Că vorba-şi are vremea ei, şi să n-o trînteşti cînd vrei. Vorba, ca şi mîncarea, puţină nu-l strică niciodată pe om, dar cea multă aproape întotdeauna. Şi vorba cu «măgarul ghicitor», decît să fi ieşit, mai bine să fi tuşit". Şi-aşa, frămîntîndu-se şi învinuindu-se, Tîndală intră în grajd, îşi trage de funie măgarul şi-l aduce înaintea căpeteniei marilor dregători. Acolo îi pune întrebarea, înghiontindu-l în acelaşi timp. Acesta, de durere şi de foame, răgeşte.

— Ce zice? Ce zice? întreabă căpetenia marilor dregători.

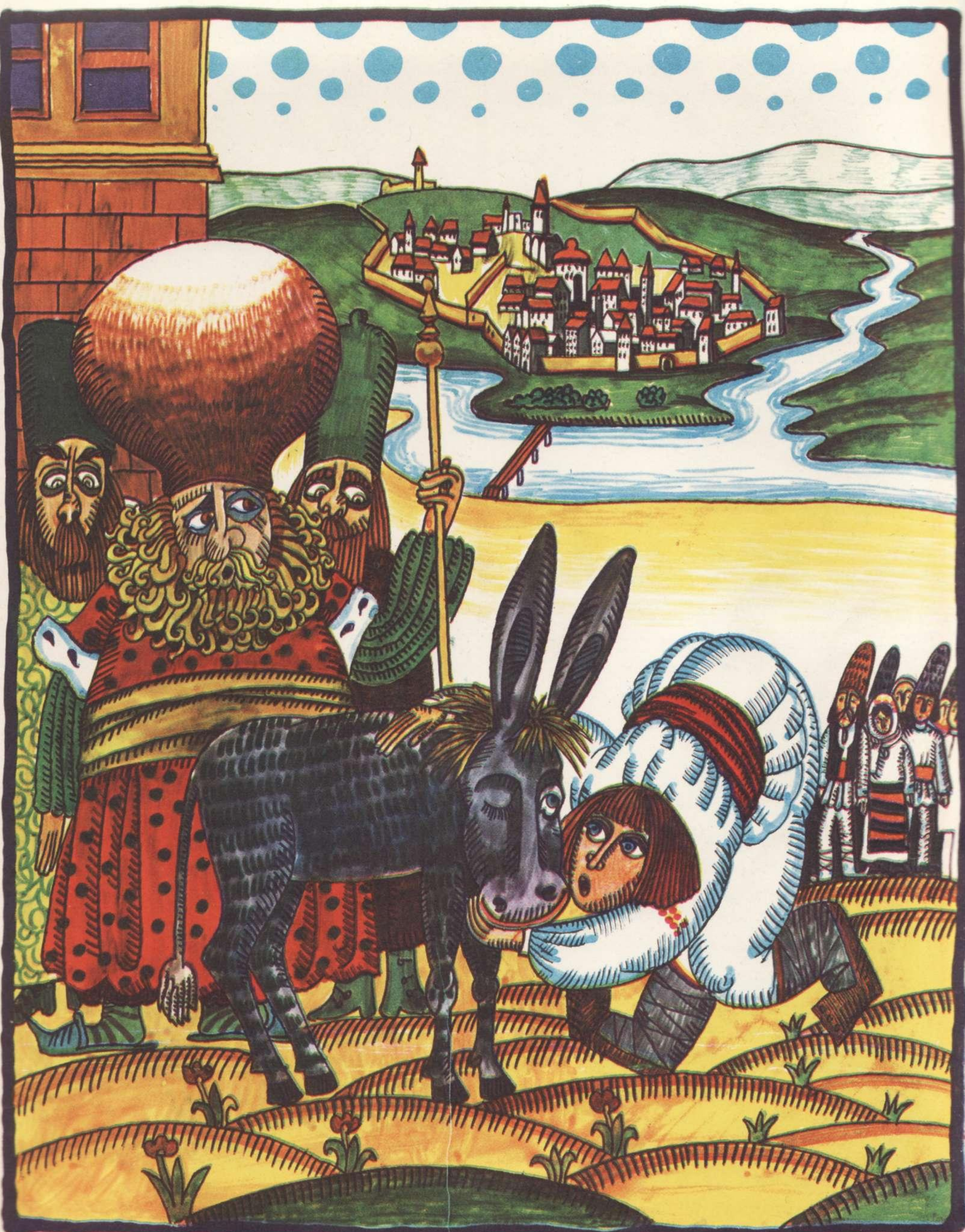
— Zice să-mi aplec urechea mai lîngă botul lui, că are să-mi spună şi ceva-n taină. Îşi apleacă apoi urechea lîngă botul lui Ciuş. Se face că-l ascultă. Se dezdoaie de şale şi-i dă răspunsul căpeteniei marilor dregători.

— Ciuş zice că s-ar fi ivit pe lume un purice atît de mare, încît, numai dintr-un singur salt, s-ar putea zvîrli peste jumătate din ţară, că ar fi acum trăitori pe pămînt nişte oameni cu picioare de lemn, trupul din tulpine de in şi căpăţînile din paie, şi că... Aici Tîndală se opri puţin din vorbit, apoi îi şopti numai căpeteniei marilor dregători la ureche: Dumnezeu ar fi dat în năravul beţiei...

— Ce zici? Ce zici? se îngrozeşte acesta. Dumnezeu zici c-ar fi dat în năravul beţiei?

— În năravul beţiei, da, dă din cap, însă de data asta cam cu şovăială, Tîndală. Şi se ţine numai de chefuri.

— Aoleo! Aoleo! Alerg să-i povestesc măriei sale, se cutremură din nou căpetenia marilor dregători, luînd-o la fugă, în sus, pe scările palatului, aproape gata-gata să-i scape de pe plete calpacul. Măria ta, măria ta, răcneşte el, după ce-ajunge în încăperea Divanului, măgarul lui Tîndală zice că s-ar găsi în clipa aceasta pe lume un purice atît de mare, încît ar fi în stare să sară peste o jumătate de ţară, nişte oameni cu picioare de lemn, trupuri din tulpine de in şi căpăţîni din paie, şi că... Dumnezeu, înţeleptul

Își apleacă apoi urechea lîngă botul lui Ciuș. Se face că-l ascultă.

și bunul, ar fi căzut în cumplitul nărav al beției și se ține, prin cer, numai și numai de petreceri.
— Blasfemie! Blasfemie! se ridică mitropolitul, lovind în podele cu cîrja. Pentru această blasfemie, se cuvine, măria ta, să-l spînzuri pe nelegiuitul acela din ogradă de limbă, iar pe măgarul lui să-l îneci. Să nu mai ia nici unul, nici celălalt, altă dată, numele Domnului în deșert.
— La una ca aceasta stau însă împotrivă eu, glăsuiește cu mare tărie pașa. Că fără Tîndală nu-mi mai aflam turàua. Și, fără de turà mi se prăpădea capul. Mi-l reteza, la-ntoarcere, slăvitul padișah.

Vodă, ascultîndu-l, în primul rînd, pe mitropolit și, în al doilea rînd, pe pașa, își duce un deget la tîmplă, poruncește să i s-aprindă toate făcliile din divan și începe să cugete. (Așa îi plăcea lui să cugete, la lumina făcliilor.)
„Să-l înfrunt pe preasfințitul mitropolit, supărăcios cum e, nu e bine! se gîndește. Dar și să-l mînii pe pașa, trimisul sultanului, e rău!..."
Clipele se scurg, ceasurile la fel, iar vodă stă și cugetă, întruna, cu degetul arătător al mînii drepte la tîmplă.
Văzînd că timpul trece și vodă nu e în stare să ia vreo hotărîre, vătaful de aprozi, aflător lîngă marginea treptelor jilțului domnesc, cade în genunchi și spune:
— Măria ta, ai în cămara din dos a palatului pe flăcăul acela, de care ți s-a plîns marele dregător Mînă-lungă și pe care ne-ai poruncit să ți-l aducem, cu gîndul să-i folosești priceperea pentru vreuna din slujbele domniei.

— Te gîndești la Păcală? se înseninează vodă.
— Păi da, măria ta, Deoarece flăcăul acesta a umblat prin lume.
Știe si toaca-n cer si are tîlc la toate. Și să ne spună el dacă a auzit de astfel de minuni despre care te vestește Tîndală, marele ghicitor.
— Bine! Să-l întrebăm!
— Atîta că, zic eu, sare mitropolitul, să nu-i destăinuiți de unde vin veștile.
— Și cine le-a ghicit, mai spune căpetenia marilor dregători.
— Ca nu cumva Păcală, auzind de Tîndală, să-i dea prin minte să-i fie cu priință! rostesc alți mari dregători.
Vodă face cu mîna un semn:
— Să poftească Păcală, îndată, în Divan!
— Să vină înăuntru, în Divan, Păcală, strigă din pragul ușii, vătaful de aprozi.
Și-așa, din slugă în slugă, aude chemarea si Păcală. Își ia căciula în mînă. Iese din cămara unde șezuse și așteptase pînă atunci, sub strajă, și intră în Divan.
I se pune întrebarea dacă, în drumurile lui, a auzit: de-un purice uriaș, de-un soi ciudat de oameni cu picioare de lemn, trupuri din tulpine de in și capete de paie, si dacă i-a venit la ureche vestea că... bunul Dumnezeu s-ar fi dedat la beție și chefuri, prin slava cerului...
Păcală își întoarce oleacă fața spre vodă:
— De unde ați primit, măria ta, astfel de năstrușnice știri?
— De la un flăcău năzdrăvan, un mare ghicitor, ce are-n stăpînire un măgar fermecat. Mai mult nu-ți putem spune.
— Eu unul vă mărturisesc că încă n-am

aflat, în amănunt, nimic din tot ceea ce mă-ntrebați, le dă răspuns Păcală.
— Vedeți? Vedeți? bate mitropolitul, mai îndîrjit cu cîrja în podele. Spînzurați-l de limbă pe păcătos!
— Spînzurați-l de limbă. Și măgarul, azvîrliți-l în baltă, să se-nece, strigă toți dregătorii.
— Ba eu mă-mpotrivesc! Că mie mi-a ghicit... se înalță iarăși pașa. Ce m-aș fi făcut eu?
— ...măcar că, mai urmează Păcală, într-o doară, atît îmi amintesc, c-am văzut, într-o seară.
— Ce-ai văzut într-o seară? se holbează boierii.
— ...niște meșteșugari ce croiau o pereche de hamuri din multe piei de bivol.
— Din multe piei de bivol? Numai o pereche de hamuri? Pentru ce? Pentru ce?
— Ziceau că ei croiesc aceste hamuri pentru un purece, pe care voiau să-l înhame la un fel de cotigă. Să se urce-n cotiga trasă de purece și să ajungă-n cer. Dar cît o fi purecele acela de mare, nu am de unde ști.
— O cotigă trasă de-un purece? Și să ajungă-n cer?
— Atunci am rîs de ei. Însă acum... mă gîndesc...
— E nemaipomenit! Ți-au spus chiar ție asta? Așadar, nu-i minciună povestea cu puricele?
— Și, într-o altă zi, trecînd printr-o văioagă, plină de mlaștini, am zărit niște oameni! Și ce-am mai rîs de ei! Ce-am mai rîs! Umblau pe catalige, adică un fel de picioare înalte de lemn, să nu-i ude noroiul. Purtau pe trupuri cămăși și izmene de in, ca să le poată spăla cu ușurință, și, pe cap, pălării din paie, ce se spală și ele tot lesne. Ce-am mai rîs! Ce-am mai rîs!

— Măgarul n-a mințit nici în privința asta! se miră dregătorii. Dar ce-i cu Dumnezeu? Cu Dumnezeu ce e?
Păcală își desface larg brațele:
— Asta-i chiar gogonată.
— Spînzurați-l de limbă! De limbă spînzurați-l! bate mitropolitul cu cîrja, mai avan.
— ...dar, ce e drept e drept, nu-și încetează vorba Păcală, nu sînt nici două zile de cînd l-am întîlnit...
— Pe cine l-ai întîlnit?
— Să spun sau să nu spun?
— Spune-ne, ce mai vorbă!
— Să vă spun, de-i așa. Venise cu o căruță mare, trasă de șase bidivii, însuși Sfîntul Petru din rai. Si-ncărcase-n căruță vreo patru buți cu vin, un taraf de lăutari și-o cîntăreață, să cînte și să joace...
— Și unde se ducea?
— Se întorcea în rai!...
— Vai, e sfîrșitul lumii!... se smucește mitropolitul de barbă. Și se saltă din jilț, cu haina-i neagră, lungă și largă, fluturîndu-i. Și, pierzîndu-și papucii, pornește, în grabă mare, afară din Divan, strigînd cît îl ținea gura: Înseamnă că Tîndală a ghicit adevărul... Cu patru buți de vin și-un taraf de lăutari? Și-o fată să cînte și să joace?
— Atunci, dacă stau lucrurile astfel, a glăsuit, rar, vodă, după ce a pierit pe scări mitropolitul, chemați-l pe Tîndală, acolea, în fața noastră, lîngă Păcală, să stăm cu ei amîndoi oleacă de vorbă mai pe-ndelete...

FILOZOFUL ȘI GHICITORUL

Chipul fără zîmbet ca slava fără soare! Decît să n-ai putere să rîzi, mai bine să nu trăiești. Că rîsul i-a fost dat omului, ne-nvață cei bătrîni...

Și iac-așa s-a întîmplat ca-n acea zi, după aproape un an de despărţire, Păcală şi Tîndală s-au întîlnit din nou. Se știe doar că n-aduce anul ce-aduce ceasul. Muntele cu munte nu se întîlneşte; dar prietenul, cu prietenul pe care-l dorește, cînd nici gîndește. Că prietenul vechi e ca vinul, cu cît se învechește, cu-atîta e mai bun. Si, cîteodată, prietenia îi este mai de folos omului decît însăși rudenia...

Cînd s-au văzut cei doi prieteni atît de doriţi unul de altul, din frunte s-au încruntat, însă din ochi și-au rîs. (Numai ei erau în stare să facă una ca asta.)

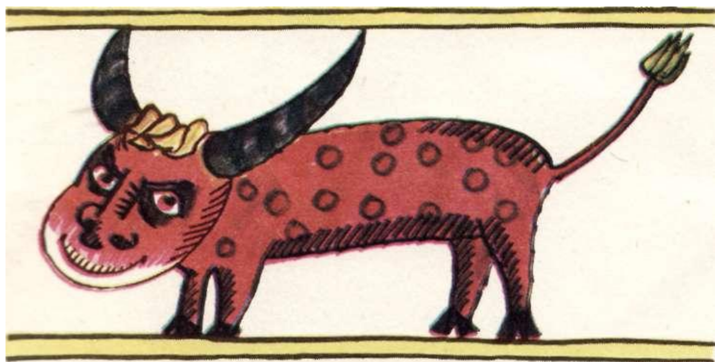
Și, din ochi, așa cum vă povesteam mai sus, și-au grăit:

,,Ce mai faci, măi Tîndală? Mă bucur că te văd. Îmi era dor de tine!"
„Dar mie, prietene Păcală! Te-am căutat pretutindeni. Bine că te-ntîlnii..."
Din gură însă, ca să nu prindă de veste vodă și marii lui dregători ce simțăminte au unul față de celălalt — deoarece vorba ceea: „gura nu cere chirie, poate vorbi orice fie" — își glăsuiesc așa:
— Ia, privește, Tîndală, pe cine-ți fu dat să-l întîlnești aici, în palatul lui vodă! Pe dușmanul tău de moarte, Păcală, acela ce te-a-nfundat de-atîtea ori...
— Mai bine mă-nghițea pămîntul decît s-ajung să-l văd, din nou, în față pe Tîndală! rostește și Păcală, continuînd, totodată, să-i vorbească prietenului din ochi: „Am bănuit încă de la-nceput, cînd mi-a pus vodă întrebarea, că hîtrul, care născocește poveștile cu puricele uriaș, oamenii cu picioarele de lemn și petrecerile lui Dumnezeu în cer, erai tu, șiretule Tîndală, dar n-am vrut să se bage de seamă că-nțelesesem de cine era vorba."
„Și eu, cînd ți-am aflat răspunsul, am bănuit numaidecît că ești tu", își mijește ochii a rîde Tîndală.
Atîta că din gură, amîndoi prietenii se ceartă mai departe.
— Noi, împreună, în palatul acesta nu putem sta!
— Plec eu sau te duci tu?
— Doi inși p-o sfoară nu pot juca.
— Nici două mîțe, într-un sac, nu-ncap!
— Asta e strașnic că se dușmănesc amîndoi, șoptește la ureche lui vodă căpetenia marilor dregători. Ce ne-am fi făcut noi dacă

s-ar fi înțeles și ne-ar fi pus la cale, laolaltă, vreun pocinog?
— Păcală și Tîndală, a rostit vodă, după cîtă pricepere și istețime ați dovedit cutreierînd prin lume, m-am socotit și m-am gîndit să vă iau în slujbă.
— Dar pentru ca s-aflăm despre voi și unele lucruri pe care nu le știm, vă rugăm să ne spuneți, amîndoi, unde-ați văzut lumina zilei? întreabă căpetenia marilor dregători.
Păcală se întoarce către acela ce-i pusese întrebarea:
— Lumina zilei am văzut-o pe oriunde am umblat.
— După ce trecea noaptea, completează Tîndală.
— Nu asta vă întreb. Păreți destul de neghiobi amîndoi... Ci unde, în ce sate, anume, v-ați născut?
— Eu nu m-am născut în sat, își subțiază gura Păcală.
— Și eu așijderea, se vîrî mai în față Tîndală.
— Ci-ntr-o pădure.
— Și eu așijderea.
— C-așa a vrut Norocul.
— Și la mine așijderea, nu se lăsa nici o clipă Tîndală, pe urma lui Păcală.
— Norocul, nenorocul, lîngă ce sat, vă-ntreb, au fost pădurile acelea?
— Unul cu oameni, cu femei și copii.
— Cu holde și pășuni.
— Și pe pășuni cu vite.
— Iar vitele aveau la grumazuri tălăngi.
— Dar ce nume purtau satele acelea? Nu vreți să-nțelegeți? își cam pierde răbdarea căpetenia marilor dregători.
— Ei, așa cum i-a fost si lui dat.
— ...de cei care au trăit în vechime.
— Măi, voi sînteți proști pe de-a-ntregul său vă prefaceți proști?
— Prostul se cunoaște nu atît după vorbă...
— ...cît după ochi...
— Dar prost cu prost, cît trăiește...
— ...lesne se-ngăduiește.

— Lăsaţi vorbele acestea fără de noimă si spuneţi-mi satele, unde ziceţi voi că v-aţi născut, erau pe deal sau pe vale?
— Lîngă fiecare deal e şi-o vale.
— Şi, dac-o iei şi-acuma pe cale, către satul unde m-am născut eu...
— ...sau eu...
— ...dai tot întîi de deal...
— ...şi-apoi de vale...
Căpetenia marilor dregători îi face semn lui vodă că degeaba îi crede pe-amîndoi isteţi, deoarece atît Păcală, cît şi Tîndală, sînt nişte nătăfleţi.
— Măi, nu vreţi să pricepeţi, se întoarce apoi iarăşi spre ei, cine erau mai mari, acolo, în satele voastre?
— La noi în sat, începe Păcală, era unu' Neagu, că se-nălţase, bată-l norocu', de-a-proape că-ntrecea şi streaşinele caselor.
— Iar noi aveam un plop, lîngă crîşmă. Crescuse de nu se mai sfîrşea.
— Nu asta vreau să aflu, se mînie, în sfîrşit, tare, căpetenia marilor dregători, ci (cum aş putea să vă-ntreb?) de cine vă temeaţi, na, voi, acolo, în sat?

— Noi ne temeam de taurul popii, îşi dă drumul la gură Păcală, că ăla, cînd scăpa, praful şi pulberea s-alegea de ce-i ieşea în cale. Şi-avea nişte ochi roşii...
— La noi, spaima o băga-n oameni un urs, care se oploşise în pădurea de lîngă sat. Dar ne-am pus, într-o noapte, pe el, cu topoarele, şi-aşa s-a terminat.
— Ajunge!... Ajunge! ţipă căpetenia marilor dregători. Că eu vă-ntreb de una şi voi răspundeţi de alta. Cu atîta prostie cîtă e-n capul vostru, vă faceţi chiar de rîs.
— Noi ne-am făcut de rîs... mormăie încet Tîndală.
— ...şi domnia ta de ocară, duce pînă la capăt vorba Păcală.
— Sau, cum sună o vorbă: „Eu îi urez sănătate..."
— „...şi el mă izbeşte cu ghioaga-n spate". Deodată, pe cînd ei încă îşi spuneau aceste cuvinte, ce credeţi, dragii mei? S-a auzit un rîs! Voi o să spuneţi: „Ce mare lucru un rîs? Cine n-ar rîde, mai ales cînd, înaintea lui, s-ar afla cei doi ghiduşi: Păcală şi Tîndală?"
Aşa ar fi în alte împrejurări. Numai că, de data aceasta, rîdea însăşi copila lui vodă, care era şi ea acolo, de faţă la Divan, şezînd pe un scăunel, lîngă jilţul tătîne-său.
Şi iar o să-ntrebaţi „Şi întrucît înseamnă mai mult că rîdea copila lui vodă, decît oricine altul?"
Iară eu vă răspund:
— Copila aceasta a lui vodă, pe numele său Ilinca, nu ştia nimeni din ce pricină, de cînd se ivise pe lume şi pînă-n acea zi, deşi trecuseră de atunci cam şaisprezece ani, nu învăţase încă să rîdă.
Pe obrăjorul ei, altminteri curat şi alb ca neaua, niciodată nu se-mbiase lumina unui zîmbet.
Şi vorba ceea: Chipul fără zîmbet ca slava fără soare! Decît să n-ai putere să rîzi, mai bine să nu trăieşti. Că rîsul i-a fost dat omului, ne-nvată cei bătrîni, sa-şi uşureze soarta şi sa-şi înfrumuseţeze viata. Şi cine nu zîmbeşte nici fericirea n-o va putea cunoaşte. Aşa că tot ce-a fost pe lume cu putinţă făcuse vodă numai şi numai să ajungă s-o vadă si el, măcar o dată pe Ilinca lui rîzînd, înve-

selindu-se. Cu țelul acesta, chemase de prin multe țări străine, tot soiul de vraci, doftori, lecuitori, pe urmă, măscărici, pehlivani și alte feluri de oameni, care-și cîștigau pîinea făcîndu-i pe alții să rîdă.

Ilinca îi ascultase pe vraci, le înghițise cu răbdare hapurile sau îi privise pe măscărici strîmbîndu-se în fel și chip, fără ca nici-odată, niciodată, astfel cum ați aflat mai înainte, să izbutească și ea să-și aducă pe buze cel mai mic zîmbet.

Și iată că atunci, cînd căpetenia marilor dregători venise cu răspunsul lui Tîndală, dintr-o dată, și pentru întîia oară de cînd era pe lume, în ochi îi răsărise o scînteie de zîmbet.

Nu o băgase însă nimeni în seamă.

Dar, după ce intrase și Păcală în sala aceea mare a Divanului, și mai cu seamă cînd îl zărise și pe mitropolit fugind, cu poalele anteriului ridicate, și pierzîndu-și, pe drum, papucii, buzele fetei începuseră să i se destindă mai mult. Iar cînd apoi Păcală și Tîndală îi răspunseră la întrebări căpeteniei marilor dregători, se pornise să rîdă.

Vodă privea la fată și nu-i venea să creadă.

— Fata mea rîde? Boieri dumneavoastră, copila mea rîde! Copila mea rîde! Sărise din jîlț. O luase pe Ilinca de mijloc și începuse să joace împreună cu ea prin sala lungă și împodobită cu stîlpi a Divanului: Copila mea rîde! Copila mea rîde!

Trebuia să vă mai spun că vodă o făgăduise, nu cu mult timp în urmă, pe Ilinca de soție aceluia care ar fi izbutit s-o facă să rîdă.

Și ce te faci acum, vodă? Trebuie să te ții de cuvînt! Dar cum? Căci nu se știa bine. Cine a făcut-o de fapt să rîdă? Tîndală cu ceea ce pretindea el că-i destăinuise Ciuș? Păcală prin vorbele cu două înțelesuri, preasfințitul mitropolit, cînd o luase la fugă și-și pierduse papucii? Sau amîndoi flăcăi,. cînd i-au răspuns căpeteniei marilor dregători?

Mitropolitul însă nu se putea însura cu Ilinca, fiind o înaltă față bisericească. Și, chiar de n-ar fi fost, trecuse sărmanul de mult de vîrsta cînd mai putea fi mire.

Și să se însoare Tîndală sau Păcală cu domnița Ilinca? se întrebau boierii. Iar, cînd va închide ochii stăpînul lor, să moștenească jilțul domnesc Păcală sau Tîndală? Asta îi tulbura și-i scotea din sărite pe dregători, însă, cu toate acestea, vorba lui vodă fiind dată, Ilinca trebuia să-și aleagă ea singură pe unul dintre cei doi flăcăi de bărbat. Era destul și prea destul ca fata să spună numai cine fusese acela dintre ei care o făcuse să izbucnească în rîs, și-n-dată, cum se spune, Norocul i-ar fi pus celui ales mîna-n cap. Flăcăul s-ar fi pricopsit ca ginere domnesc. Numai că fata îi prețăluiește și-i măsoară bine. Păcală este înalt, subțire ca nuiaua, cu ochi scînteietori. Tîndală e mai blînd și domol în mișcări, dar nu-i de lepădat. Pe care-l va alege?

Dregătorii așteaptă cu sufletul la gură, nădăjduind în sinea lor că fata, ca o copilă de domn ce se află, va răspunde înțelepțește, că nici unul dintre cei doi flăcăi n-a făcut-o să rîdă. Ci că rîsul i-a năvălit pe buze, așa, pe neașteptate și fără pricină.

Numai că ochii fetei — ca și ai celor mai multe copile de prin locurile pe unde aceasta trecuse — se opresc, tot mai stăruitor, tot mai stăruitor, la Păcală.

Și-așa, ea se ridică de pe scăunelul pe care sta. Se apropie de Păcală cu pași ușori, aproape neauziți. Și-l apucă de mînă.

— Pe flăcăul acesta mi-l aleg de bărbat, tată! Îi poți porunci țării să se pregătească de nuntă!

— Fata mea rîde? Boieri dumneavoastră, copila mea rîde! Copila mea rîde!

— Dacă aceasta e alegerea ta — se învoiește vodă, dar cam cu îndoială, văzîndu-i pe marii lui dregători ce mutre de urgisiti își luau — să fie precum vrei...

Marii dregători murmură, dar nu îndrăznesc să-și ridice împotrivă glasul, căci vodă obișnuiește să se mînie lesne, și-atunci e vai de ei. Își pot pierde și capul.

Fata se uită la Păcală galeș; Tîndală, căzut parcă din pom, la Păcală; iar vodă, marii lui dregători și oaspetele palatului, pașa, la tustrei, în vreme ce măgarul cel bătrîn rage, și-afară, în ogradă, răsună trîmbițele, anunțînd hotărîrea Ilincăi, de-a se mărita cu Păcală.

Acesta își desface însă mîna din aceea a fetei — care-l și înșfăcase — și-i privește pe vodă și pe fata lui mohorît.

— De ce te uiți la mine atît de încruntat? se cam supără vodă.

— Nu știi, măria ta, că și la soare, deoarece-i atît de strălucitor, nu te poți uita decît încruntîndu-te? îi răspunde Păcală. Așa se-ntîmplă întotdeauna cu oamenii de jos cînd îi privesc pe cei mari, care stăpînesc lumea!

— Și cum crezi că e bine să-i privești pe stăpînitori, între care, după ce-o să te-nsori cu fata mea, s-ar putea să te numeri și tu? mai vrea să știe vodă.

— La fel ca pe soare, și ca pe orice foc mare, îndeobște, nici prea de departe, dar nici prea de aproape, măria ta!

— Si cu însurătoarea ce facem? dorește să afle, la urma urmelor, vodă.

— Ce facem, ce nu facem, un lucru este limpede că, deocamdată, nu mă pot însura.

— Pentru ce? lăcrămează fata — care se

îndrăgostise lulea de Păcală — reîntorcîndu-se pe scăunel și reașezîndu-se. Eu vreau să mă mărit și să rîd. Iubești vreo altă fată? C-atunci te spînzurăm.

— Nu iubesc nici o fată. Am fost însă o bună bucată de timp învățăcelul unui prea vestit filozof.

— Și ce legătură are filozoful cu nunta? se smiorcăie domnița.

— O să vedeți că are! De la el am învățat că omului poți să-i iei, dar nu-l poți sili să ia. Și că nu trebuie să mă-nsor pînă n-oi vedea fata mîncînd, în preajma mea, un blid întreg de sare!

— Și-n cît timp se mănîncă un blid de sare?

— Într-un an și ceva.

— Și-altminteri nu se poate?

— Altminteri vezi că nu.

— Bine, dacă-i așa, să așteptăm un an, se bucură căpetenia marilor dregători.

— Să așteptăm un an sau cît o fi nevoie, rostesc, cu mulțumire, toți marii dregători.

— Dar pentru că vei fi ginerele domnesc, îți dăruiesc, de pe acum, o slujbă: de sfetnic, filozof al curții, plătită cu zece pungi de galbeni pe an.

— Nu pot primi atîta leafă, măria ta!

— Și asta pentru ce?

— Fiindcă, măria ta, un sfetnic de-al măriei tale, cu cît este mai bine plătit, cu-atîta trebuie să aibe numai părerile măriei tale și să tacă mai mult. Iar eu, măria ta, iartă-mă, îmi am și niște păreri deprinse de la filozoful cu care ți-am povestit c-am învățat și-aș dori să le spun... Pentru folosul măriei tale si-al țării... Mă mulțumesc, de-aceea, mărite, numai cu-o pungă de galbeni pe an.

— Și, ca viitor ginere domnesc, ce dorințe mai ai? Poți avea trei dorințe.

— Mi le vei îndeplini oricare ar fi ele? Vodă se uită la fata lui, care numai privindu-l pe Păcală își uitase de plînsul de adineauri, și, ascultîndu-l, zîmbea.

— Oricare ar fi ele!

— Întîia mea dorință este aceea ca, de

acum-nainte, să nu mai iei măria ta nici o hotărire de-a pedepsi pe cineva cu luarea libertății sau moartea, fără de-a-mi cere și mie sfatul, devreme ce m-ai înălțat în rangul de sfetnic-filozof al curții...

— Prea mare îndrăzneală! mîrîie marii dregători, înfundat.

— Dreptul acesta nu l-am avut niciodată, nici eu!... se încruntă căpetenia marilor dregători.

— Cam mare îndrăzneala este de aceeași părere și vodă, dar pentru că vei ține de casa mea și mi-ai făcut copila să rîdă, hai, treacă de la mine. Altceva, ce mai vrei?

— Altceva mai doresc să am dreptul, fără ca nimeni să mă poată opri, de a răpune puricii sau păduchii din Divanul domnesc, oriunde-i voi zări.

— Purici și păduchi în Divanul domnesc? rîde vodă. Dar cînd s-au mai văzut purici și păduchi în Divan?

— Purici și păduchi? rîde cu hohot fata. Și cum vrei să-i răpui?

— Izbindu-i cu palma, pumnul sau cu toiagul, dacă e nevoie.

— Asta-i o nerozie fără pereche! spun marii dregători. Purici și păduchi doborîți cu toiagul? Cine-a mai auzit?

— Ați auzit acum. Și-o să aflați cu timpul cît de înțeleptească și de folositoare țării este o asemenea faptă. Te învoiești, mărite?

— Învoiește-te, tată, rîde copila. Ca s-o vedem și pe-asta.

— Bine, hai s-o vedem — și-n al treilea rînd?

— În al treilea rînd doresc — și-ți cer hrisoave pecetluite pentru aceste drepturi — să pot pleca la preumblare oricînd voi avea poftă, fără nici cea mai mică opreliște, avînd alături de mine, pe oricine-oi pofti.

— Nu pot să-ți înțeleg aceste preaciudate dorințe, dar am să-ți dau hrisoave pentru toate drepturile cerute, se învoiește vodă. Și asta de hatîrul zîmbetelor copilei mele.

— Dar cu Tîndală ce facem? îl întreabă pe vodă căpetenia marilor dregători, înciudat peste fire că hoinarul Păcală fusese ales de fată drept ginere domnesc (dorința de a-i fi mire o avusese el!) și gîndind să-l ridice împotriva lui Păcală pe-acela care spusese, destul de răspicat, că-i e dușman de moarte. Să-i dăm un rang și lui... Nu numai lui Păcală.

— Pe Tîndală-l numim marele ghicitor al palatului, plătit tot cu o pungă de galbeni pe an. Iar măgarului Ciuș îi dăruim drept hrană: mărăcini sau scaieți, cît o putea înghiți. Să se scrie hrisoave pentru unul și cellalt. Și-acum, voi vechii mei mari dregători, împreună cu noii mei sfetnici: Păcală și Tîndală, sînteți poftiți la ospăț, să bem și să mîncăm în cinstea fetei mele, pentru că a rîs azi. Măgarul ghicitor va fi purtat la grajd, să se îmbuibe și el.

— S-au dus, apoi, cu toții, pașa, Păcală și Tîndală, vodă, copila lui, marii săi dregători, în încăperea oaspeților. Și-acolo s-au așezat, cu mare veselie, la masă.

Păcală, care, de cînd sosise la Palat, nu fusese încă poftit să mănînce nimic, înfuleca de zor.

— E unul dintre noi, aici, la masă, care înghite cît doi! rîde, în batjocură, căpetenia marilor dregători.

— Ceea ce mi-e mai ciudă, adaugă și Tîndală: omul acesta despre care vorbește căpe-

tenia marilor dregători, duşmanul meu de moarte, nu se mulțumește numai să-nghită cît doi, ci mai are și obiceiul prost de a gîndi cît trei. Și asta nu e bine. Nu mi se pare bine. Mai bine cred că este, așa cum se întîmpla cu alții de pe aici, că mănîncă puțin, dar nu gîndesc deloc... (Căpetenia marilor dregători, dorind să-i arate domniței că are purtări alese, mînca foarte puțin.)

— Cu toate astea, mai rostește căpetenia marilor dregători, tot în batjocură, nepricepîndu-l pe Tîndală, în timp ce își întinde cupa să i se toarne vin, uite n-aș fi crezut că și-unui filozof, unui om cu cugetu-nalt ca Păcală, îi plac atît de mult mîncărurile bune...

— Dar domnia voastră ce socoteați, îl întreabă Păcală pe căpetenia marilor dregători, oprindu-se o clipă din mestecat, că numai cei săraci cu duhul știu să prețuiască bucatele alese? Că ele sînt menite doar proştilor? Rîd, pe-nfundate, slujitorii care aduc la masă tăvile cu fripturi, coșurile cu fructe, blidele cu cofeturi și vasele cu vin. Rîde chiar și domnița, care se gîdila de-atîta mulțumire că sta alături de Păcală la masă și-l tot fura din ochi. Nu știa ea prea bine de ce, însă rîdea voioasă. Ba rîde însuși vodă, privindu-i pe Păcală și pe căpetenia marilor dregători, unul senin și vesel, iar celălalt înciudat si roșu ca un rac.

— Și-acum, grăiește vodă, după ce și-a sorbit cupa de aur plină cu vin, îl rugăm și pe sfetnicul ghicitor s-alerge la măgarul său, Ciuș, și să ne-aducă știre despre ce se va-ntîmpla în palatul domnesc de astăzi înainte.

Tîndală se zorește la grajd, nu stă prea mult pe-acolo, se întoarce, gîfîind. Și îi dă lui vodă răspunsul:

— În palatul domnesc or să se petreacă trei lucruri. Întîi: vor începe să iasă la iveală aceia ce jefuiesc cel mai fără de milă vistieria țării; al doilea: dreptatea se va ciocni cu nedreptatea; și-al treilea: minciuna va cădea de multe ori în genunchi...

— Ce vrea să-nsemne asta? se strîmbă la chip vodă.

— Nu știu nici eu, măria ta! își ia o mutră nevinovată Tîndală. Așa mi-a răspuns Ciuș.

— Ei, lasă, vom vedea noi cum ți se vor îndeplini prorocirile! rîde cu hohot vodă. Că, numai una singură de-o să iasă pe dos, am să-ți și retez capul. De-aceea chiar îți poruncesc să mi-i ghicești, negreșit, peaceia care fură cu ghiotura din vistieria țării. După cum și Păcală este dator să-mi arate, să-mi dovedească, în fiecare zi, înțelepciunea cîtă-a deprins-o de la filozoful acela la care a-nvățat! Dar pînă una-alta, să ridicăm iar cupele. Să bem și să mîncăm! Au mîncat ei și-au chefuit, precum se chefuia, odinioară, în palatul lui vodă. Marii boieri s-au cherchelit toți. Păcală a fost poftit de domniță să joace în horă împreună cu ea, ținîndu-se de mijloc. Și-așa s-a scurs o noapte întreagă, în joc, și voie bună...

ÎNTRECEREA ȘI JUDECATA

Binele să-l faci cînd este nevoie. Și nu este destul să fie, ci să fie și cum trebuie să fie. Fiecare este dator să facă binele cînd nu este dator nimic.

Cîteva zile mai tîrziu, după ce a plecat și pașa din palatul domnesc, s-au întîlnit, pe ascuns, toți marii dregători în palatul căpeteniei lor.

— Ce ne vom face de astăzi înainte cu Păcală și cu Tîndală? s-au întrebat ei între ei cu grijă și cu spaimă. Păcală, dacă-o fi, într-adevăr, filozof, așa precum se pare, o să-l sfătuiască pe vodă numai ce nu ne va fi cu priință nouă. Iar Tîndală, cu ajutorul măgarului său Ciuș, o să ne ghicească hoția! Ca și celelalte toate năravuri...

— Lăsați și nu vă-ngrijorați, le-a răspuns căpetenia marilor dregători. M-am dus și eu la un bătrîn boier înțelept. Și el m-a învățat ce trebuie să spun ca să-l fac de rușine

pe ginerele lui vodă. Vodă își va pierde încrederea-n Păcală și o să ni-l izgonească de la palat. În ce-l privește pe Tîndală, îi găsim noi un ac și cojocului său. Dar, dintr-o dată să mergem în Divan, să-mi bat eu joc întîi de Păcală.

Se duc, grămadă, marii dregători în Divan și căpetenia lor îl și ia în piept pe Păcală:

— Ascultă, filozofule! Să știi că am deprins și eu gîndirea înțeleaptă. De-aceea, ca să ne-ntrecem unul cu altul, te rog să-mi spui unde socoți domnia ta că mă aflu eu în ceasul acesta?

Păcală se hlizește:

— În palatul măriei sale vodă, vezi bine!

— Așadar, dacă eu sînt în palatul măriei sale, înseamnă că nu mă aflu la hotarul de miază-zi al țării.

— Întocmai precum spui.

— Dar dacă nu mă aflu la hotarul de miază-ziuă, fără îndoială că mă găsesc cu totu-n altă parte.

— Nici nu încape vorbă.

— Și-apoi, dacă am ajuns cu totu-n altă parte, cum aș putea să fiu și-n palatul măriei sale vodă? rîde în batjocură căpetenia marilor dregători.

— Frumoasă judecată! se înveselește vodă.

— Păcală! Te-a-nfundat! se bucură marii dregători. Și te-ai făcut de rîs!

— Așa e, m-a-nfundat, mustăcește Păcală — Și harșt! — îi arde o palmă căpeteniei marilor dregători, de vede stele verzi.

— Ce faci? Cum îndrăznești? Mă pălmuiești pe mine cel dintîi mare dregător al măriei sale?

Toți rămăseseră fără glas.

— Eu nu te-am pălmuit pe domnia ta. Cum aș fi putut, dealtminteri, să te pălmuiesc, cîtă vreme, așa cum ai spus însuți domnia ta, nici nu te afli aici!

Ilinca rîde să se strice. Vodă rîde si el, însă puțin sleit.

— Mai facem o-ncercare? îl întreabă pe Păcală căpetenia marilor dregători.

— Să facem, de poftești... Numai să nu-ți iasă și-acuma de-a-ndoaselea.

— Hai sa ne-ntrecem în semne! Și măria sa vodă să hotărască însuși, după aceea, cine-a fost mai isteț între noi.

— Sînt gata! Și te-ascult.

Și căpetenia marilor dregători își ridică în sus un deget. Păcală îi răspunde înălțînd două. Căpetenia marilor dregători face un semn, cu latul palmei, de la stînga la dreapta. Păcală, în schimb, își saltă puțin vîrful labei piciorului. Atunci căpetenia bate cu toiagul dregătoresc în podea. Și Păcală, fără să stea pe gînduri, își bate cu palma pieptul.

— Ce-ai vrut să spui domnia ta și ce ți-a răspuns Păcală? îl întreabă vodă pe căpetenia marilor dregători. Să ias-afar' Păcală, cît timp ne tîlcuiești.

Căpetenia marilor dregători, după ce iese afară Păcală, se îngîmfă și spune:

— Eu am ridicat un deget, în semn că numai unul este căpetenie între marii dregători și este bine să țină seama de asta. Și Păcală și-a înălțat două degete, adică: și el are acum o slujbă însemnată, și m-a rugat să nu ne mai certăm, ba să trăim în bună pace amîndoi. Pe urmă, eu am tăiat văzduhul cu palma, în chip de: s-ar putea ca măria ta, dacă Păcală o să te supere într-o zi, să-l retezi de grumaz.

— Iar el?

— Iar el, săltîndu-și, cum ai văzut, puțin, piciorul, mi-a dat răspunsul că, de va fi să se-ntîmple una ca asta, se va pricepe să fugă, de la palat, din vreme...

— După aceea?

— După aceea, eu am bătut în podea cu toiagul, vrînd să-i arăt prin asta că e mai

cuminte să stea supus, culcat la pămînt, așa cum stăm și noi toți înaintea măriei tale, ca să-i meargă totul cum trebuie. Dar el s-a-mpotrivit, ciocănindu-și cu palma pieptul, și răspunzîndu-mi astfel că-i atît de grozav și-atît de fără frică de nimeni încît s-ar putea lua de piept, dacă va avea poftă, și cu măria ta...

— Să fie izgonit! Să i se taie capul! strigau într-un glas boierii. Urăște pe măria sa! Ne urăște pe noi? Să piară din palat!

Vodă s-a încruntat:

— Să intre și Păcală și să ne tîlcuiască. Ce a judecat el?

— Cînd căpetenia marilor dregători și-a ridicat un deget, l-am înțeles, îndată, ce-a vrut să spună, glăsuiește Păcală, după ce se întoarce la încăperea Divanului — și-anume că el, unul, singur, este mai mare și mai tare peste toți dregătorii și să mă tem de el. Și eu, prin două degete, n-am pregetat să-i spun că orice naș își are nașul. Să-și aducă aminte de asta. Pe urmă el a secerat văzduhul cu palma. Adică s-ar putea să mi se taie capul. Iar eu i-am dat răspunsul că se întîmplă, uneori, ca și celor mai mari dregători, dacă întrec prea mult măsura înaintea măriei tale, să li se dea un picior in partea mai plină a trupului. Să nu uite nici de-asta! Și el, atunci, de frică, m-a sfătuit, lovind cu bățul în podele, să stau lungit în tină, fără nici un cuvînt, înaintea măriei tale, orișice-ai hotărî. Însă eu n-am primit și i-am răspuns așa: „Cine vrea să-l slujească, după cuviință și datină, pe domnitorul său, are îndatorirea să facă lucrul acesta cu cinste și cu dreptate, rostindu-i adevărul, precum îl are în inimă în orice împrejurare și sfătuindu-l întruna de bine. Și asta pentru folosul lui, deoarece înțelepciunea i se judecă, întîi și întîi, unui stăpînitor, după felul cum sfetnicii îndrăznesc sau nu a-i spune adevărul".

Lui vodă i-a pierit încruntarea:

— Dacă-i așa, bine-ai făcut că mi-ai mărturisit adevărul. Să mi-l spui și de-acum înainte. Mai vrei să-l încerci cu ceva pe Păcală? l-a întrebat el apoi pe căpetenia marilor dregători.

— Vreau ca, a treia oară, să-mi răspundă numai la o-ntrebare...

— Și care e aceea?

— Să-mi spui, Păcală, de ești în stare, de ce filozofii sînt dornici să pătrundă în palatele celor bogați și puternici?

Păcală și-a trecut oleacă mîna prin păr, gîndind, apoi i-a dat răspunsul:

— Deoarece filozofii înțeleg și știu cît prețuiește-n lumea de astăzi bogăția și puterea!

— Și-atunci, cum tîlcuiești că puternicii și bogații nu au în schimb nici o plăcere să intre-n locuințele filozofilor?

— E lesne si-aceasta de tîlcuit. Deoarece bogații și puternicii nu ard de nerăbdare să afle, îndeajuns, rostul, pe pămînt, al înțelepciunii, care le-ar aduce, cel mai adesea, ponoase. Deoarece înțelepciunea îndeamnă la milă și înțelegere față de cei de jos. Și cu una ca asta cei ce se află în fruntea bucatelor, în vremurile noastre, nu prea fac casă bună.

— Dacă Dumnezeu îți dă o slujbă înaltă, a sărit de la locul său un mare dregător în ajutorul căpeteniei lor, îți dă și-nțelepciunea de trebuință.

— Dacă-i așa, ar trebui să te rogi, și domnia ta lui Dumnezeu să-ți dea, cît de curînd o slujbă mai înaltă! i-a rîs și acestui mare dregător în nas Păcală, lăsîndu-l cu buzele umflate.

Discuția s-a mai purtat un timp tot în același chip. Da'n vremea cît Păcală se hîrjonea în felul acesta cu cuvintele, Tîndală ce credeți că făcea?

Se strecura printre marii boieri dregători. Și, trecînd de la unul la altul, îi șoptea la ureche:

— Te-am prins! Te-am dovedit!

Boierul cu pricina, știind că Tîndală avea poruncă să-i ghicească cu ajutorul măgarului său pe hoții cei mari, aceia care goleau vistieria, se îngălbenea la chip.

— Cere-mi ce vrei, îl rugau, dar nu mă da de gol.

— Unde îți ai moșia? îl întreba pe boierul cu care sta de vorbă.

— În Sărăcani, în Apăsați, în Vitregiți (sau cum se mai numea satul!) îi răspundea boierul.

— Ei bine, dacă vrei să-mi cumperi tăcerea...

— Vreau să ți-o cumpăr, ce mai...

— Să-mi încredințezi la mînă hrisov, întîi, că-i vei ușura de biruri și-i vei scuti de împilări pe țăranii de pe moșie. Ai tras de pe ei destul și le-ai amărît viața cît pentru zece vieți. Și-al doilea, să-mi juri că, de-acum înainte, ai să te înfrînezi să-ți mai vîri mîinile pîn' la coate în vistieria țării.

Boierul, la început, că hîr, că mîr, se codea, dar Tîndală îi șoptea:

— Cine a vrut să ia trebuie să și dea. Si de unde ai furat trebuie să nu mai furi. Așa zice poporul. Și eu mă duc acum la măria sa vodă, să afle cîte știu, precum mi-a poruncit.

— Și-n acest chip, boierul se grăbea să se hotărască.

— Bine, am să-ți dau hrisov, și-am să-ți fac jurămîntul, nelegiuitule! Mi-ai mîncat sufletul.

Așa s-a perindat pe la toți, cum au fost Mătrăgună, Suflet-acru, Mînă-lungă și ceilalți mari dregători ai lui vodă, în frunte cu căpetenia lor — pe care nu-i mai știm. Și toți i-au dat obolul, au făcut jurămîntul și-au făcut binele neavînd încotro.

Vorba ceea: Binele să-l faci cînd este nevoie. Și nu este destul să fie, ci să fie și cum trebuie să fie. Fiecare este dator să facă binele cînd nu este dator nimic. Iar omul e ca un puț cu apa, cu cît face mai mult bine, cu atît mai mult îi vine.

Și astfel trece cum trece ziua.

În ziua următoare, era o dimineață de judecată.

La început se înfățișează un bătrîn, care fiind istovit de puteri și flămînd, într-o dimineață, nu putuse ieși la muncă, pe moșia lui vodă.

— Să fie vîrît la temniță, și-acolo să putrezească, îi cere lui vodă căpetenia marilor dregători, de care, de bun ce era, poporenii fugeau și se fereau ca diavolul de tămîie.

— Foamea sau ostenelele nu sînt temeiuri de-a nu-și împlini îndatoririle față de măria ta! Altminteri, ce-ar mai fi, rostesc, cu glasuri tari, toți marii dregători.

— Să fie vîrît la temniță! îi dă osînda vodă.

— Dar bine, măria ta, îl oprește Păcală, nu ne înțelesesem ca, ori de cîte ori va fi vorba de temniță, să te sfătuiești și cu mine? La ce m-ai fi mai înălțat, oare, altminteri, la rangul de filozof-sfetnic?

— Așa e, ai dreptate, își amintește vodă.

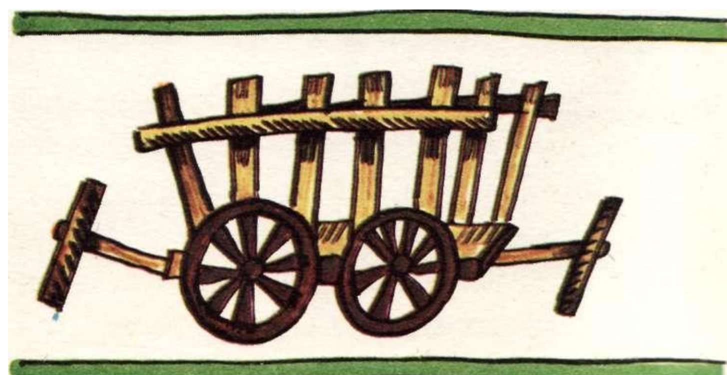
— Numai că osînda e limpede! o ține tot pe-a lui căpetenia marilor dregători.

— Omul e vinovat, adaugă și ceilalți mari dregători. Și ce mai calea-valea? Să-l înșface străjerii.

Păcală însă nu se uită la ei și îi spune lui vodă:

— Judecata e ca o căruță cu două oiști, o poți mîna cînd înainte, cînd înapoi.

— Și cînd îți este judecătorul potrivnic, cum poți să te mai judeci? adaugă încet Tîndală.

— Măria ta, îl întrebă pe vodă Păcală, noi osîndim pe cineva pentru ceea ce a săvîrşit sau pentru ceea ce n-a săvîrşit?

— Pentru ceea ce a săvîrşit, fireşte, îsi dă cu părerea vodă.

— Bagă de seama, măria ta, şiretul acesta te trage-n cursă! îl previn pe vodă marii săi dregători.

— Deci, cum ai spus însuţi măria ta, continuă Păcală, nu poţi să-l osîndeşti pe cineva pentru ceea ce n-a săvîrşit. Iar bătrînul acesta nu a putut ieşi la lucru, fiindcă n-a fost în stare. Deci n-a făcut nimic. Şi încă nimic rău. Deci nu e vinovat.

— Minciună! Minciună, măria ta! strigă căpetenia marilor dregători.

— Minciuna aceasta, pe care o strigi domnia ta, înfruntă Păcală pe căpetenia marilor dregători, este în stare să spargă şi piatra şi preţuieşte mai mult decît un adevăr nelalocul lui.

— Cum adevăr, cum minciună? rămîn năuciţi de vorbele lui Păcală toţi marii dregători.

— Aşa e, măria ta, cum îţi spun eu, bătrînul nu este vinovat!

Fata lui vodă, Ilinca, a început să rîdă, privindu-i pe marii dregători, în frunte cu căpetenia lor, năuciţi. Şi vodă, văzînd-o pe Ilinca rîzînd, îi răspunde lui Păcală:

— Aşa e! Bătrînul este nevinovat. Să fie lăsat slobod.

A doua pricină de judecată care urma era aceea a unui copilandru, căruia poruncindu-i-se, din nu ştiu ce pricină, să se înfăţişeze la curte, pentru ca să fie bătut la tălpi, fugise de pe moşia lui vodă. Fusese însă prins şi acum îl judecau.

— Pentru vinovatul acesta, care s-a răzvrătit împotriva unei osînde şi a fugit de pe moşia măriei tale, noi, marii dregători, rosteşte căpetenia, cerem osînda cu moartea!

— Cerem osînda cu moartea! urlă, ca unul, boierii.

— Pedeapsa ce i se cuvine de drept, pentru această răzvrătire, e moartea! este de aceeaşi părere vodă.

— Ba nu, măria ta, s-a împotrivit Păcală. De vină nu-i băiatul, ci frica ce se află în natura tuturor fiinţelor vieţuitoare pe pămînt, în văzduh şi-n aer. Uitaţi-vă la căprioară, la iepure, la pasăre şi peşte, uitaţi-vă chiar şi la şarpe, la lup, la orice fiară. Fiecare are în sine o spaimă. Şi spaima îi rătăceşte simţurile, face pe orice vieţuitoare să i se pară lucrurile mai groaznice decît sînt şi o-ndeamnă să fugă de tot ce i se pare primejdie.

— Dar omul... omul cugetă şi este dator să-şi stăpînească spaima, ia cuvîntul şi vodă.

— Aceasta cred şi eu, glăsuieşte Păcală. În viaţă nu trebuie să-ţi fie frică decît de frică. Şi-atunci ţi-o stăpîneşti. Numai că, pe de o parte, se află pe pămînt şi firi cu suflete de iepuri, şi nu e vina lor, sufletul nu s-alege, ci îl primeşti cum e, iar, pe de alta, preacinstiţii şi bunii mari dregători ai măriei tale au făcut tot mai mult să crească spaima-n oameni...

— Noi împărţim dreptatea! spun marii dregători. Nu vîrîm spaima-n oameni!

— Dreptatea celor umili, aşa cum o-mpărţiţi voi, este capul spart şi împrăştie frică. Ea nu ştie să şi mîngîie, ci doar să pedepsească. Şi dacă nu ţi-e teamă, se întoarce el spre căpetenia marilor dregători, eu am să-ţi dovedesc că însuţi domnia ta nu-ţi poţi stăpîni frica.

— Mie nu-mi este teamă! se îngîmfă acesta. Cum vrei să-mi dovedeşti?

Păcală cere să i se-aducă un laţ. Prinde, într-un cap al laţului, amîndouă picioarele căpeteniei marilor dregători şi celălalt îl leagă de stîlpul din mijloc al sălii Divanu-

Se-azvîrle în patru labe și, mîrîind ca o fiară, se repede la el.

lui. Se-azvîrle în patru labe și, mîrîind ca o fiară, se repede la el, ca și cum ar fi vrut să-l rupă de picioare.

Căpetenia marilor dregători, măcar că știa bine cine se repezise la picioarele sale, își pierde cumpătul, se sperie și zvîcnește, vrînd să o ia la fugă. Dar, cum era legat cu lațul de picioare, se prăvălește, gemînd înfricoșat.

— Văzuși? îl întreabă Păcală, după ce se ridică și unul și celălalt, că frica pînă și pe un mare dregător îl silește să fugă? Darmite pe-un băiat, nu de ajuns de copt și copleșit de spaimă? îl ierți, măria ta?

Fata lui vodă iară, cînd căpetenia marilor dregători se tăvălea pe jos, izbucnise în hohot. Și vodă, mulțumit că o știe rîzînd, l-a iertat pe băiat.

SFÎRȘIT DE POVESTE

Vrednicia fără înțelepciune este ca frumusețea fără ochi.
Iar vremea și înțelepciunea omenească
vor dovedi, în lume, adevărul în adevăr.

Se luaseră de gînduri toți marii dregători ai lui vodă. Nu mai era de trăit la palat.

Tîndală, marele ghicitor, îi aducea în fiecare dimineață veste despre ceea ce — zicea el — îi prevestise Ciuș și tîlcuise el însuși.

— Astăzi, unul dintre marii dregători se va grăbi să te mintă, cu gîndul de a dobîndi o nouă trecere înaintea măriei tale, un altul va încerca să te fure și un al treilea va umbla cu-amăgiri.

Vodă devenise bănuitor și se ferea de boieri. Nu mai avea încredere nici chiar în umbra lui.

Și-atunci, boierii, ca să se poată-ntoarce de unde au plecat, adică în deplina încredere a domnitorului lor, s-au înțeles între ei să

pună mînă de la mînă și vistierie de la vistierie, și să-l cumpere, de la Tîndală, pe Ciuș. Au adunat o căciulă de pietre prețioase. Iar Tîndală s-a învoit să li-l vîndă pe Ciuș, dacă i-ar mai fi dat, pe lîngă acele pietre prețioase, și alte încă vreo sută de-alese giuvaeruri. Boierii au primit. Și-au adus darurile și Tîndală le-a spus:

— Cred c-o să aveți o foarte mare bucurie dacă măgarul vă va ghici ceea ce vreți s-aflați!

Au încercat însă, de bună seamă, zadarnic, toți marii dregători să-l audă pe Ciuș ghicind și prevestindu-le ce trebuiau să facă, pentru a cîștiga din nou, ca și-n trecut, încrederea lui vodă.

De atîta supărare, l-au luat pe Tîndală la rost:

— Măgarul tău, Ciuș, ziceai c-o să ne facă o mare bucurie și că ne va ghici ceea ce vrem s-aflăm.

— Eu nu v-am spus, doamne ferește, despre Ciuș c-o să vă ghicească ceva. Am făcut doar hrisov. Și ia uitați-vă în el! Dimpotrivă, ziceam că veți avea o foarte mare bucurie, dacă vă va ghici...

— Păi ce, nu e tot aia?

— Desigur că nu e! Dacă nu știi ce-i apa, nu te-apuci să-noți. Și dacă nu e pe lume ce nu e, ce e să nu mai fie. Că de la „dacă" pînă la „e", preacinstiților mari dregători, este o cale lungă. Eu v-am spus numai, vă repet, lămurit, că „dacă" vă va ghici Ciuș, o să vă bucurați, foarte, foarte mult, nu c-o să vă ghicească.

De ciudă și mînie, boierii au poruncit să fie răpus Ciuș. Carnea au dat-o cîinilor curții s-o mănînce și numai capul i l-au adus lui vodă, pe-o tavă, pîrîndu-l pe Tîndală că măgarul Ciuș nu știe să ghicească și, deci, că l-a înșelat.

— Să-l întrebăm și pe filozoful curții, Păcală, dușmanul lui Tîndală. Să vedem el ce spune, a dat poruncă vodă.

Păcală a sosit. Și-a apropiat urechea pînă chiar lîngă botul măgarului mort, și-a dat răspuns așa:

— Cu toate că-l urăsc pe Tîndală, uite, capul măgarului său mie mi-a șoptit la ureche si-acum.

— Și ce ți-a spus anume? s-a mirat tare vodă.

— Nu știu dacă e cazul să-ți pot mărturisi! Sînt tare îndrăznețe cuvintele măgarului.

— Mărturiseste-le!

— Întreg norodul țării, în afară de marii dregători, spune capul măgarului, este nemulțumit.

— Hm!... Hm!... Hm!... Pentru ce?

Întîi, zice, pentru că prea multe și pe prea mulți îi ține pe umeri...

— Al doilea?

— Pentru că adevărul este, de multe ori, legat de marii dregători ai măriei tale, la gard.

— Și-al treilea?

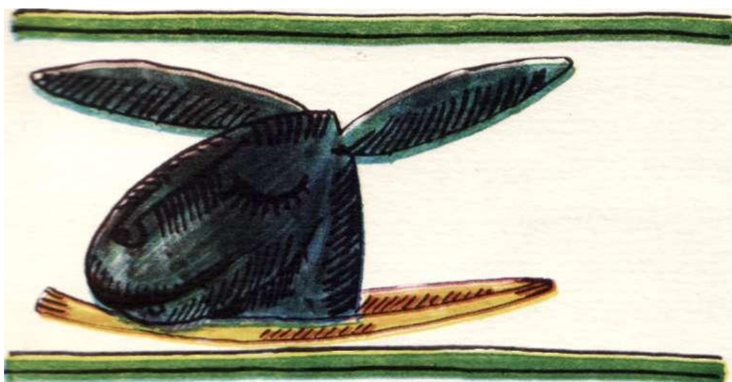
— Al treilea îmi este cel mai greu să ți-l destăinui.

— Haide, destăinuie-l !

— Fiindcă domnia îngăduie marilor dregători să-i trudească pe nevoiași, în folosul lor, pînă-și dau sufletul, fără să se bucure de bunurile vieții, așa cum merită. În schimb, cînd vor să-și spună și ei cuvîntul înaintea măriei tale, așa cum îl gîndesc, le este oprit. Vrei să-ți spun mai departe?

— Nu. Îmi este destul.

Și vodă s-a uitat la Ilinca. Aceasta nu rîdea.

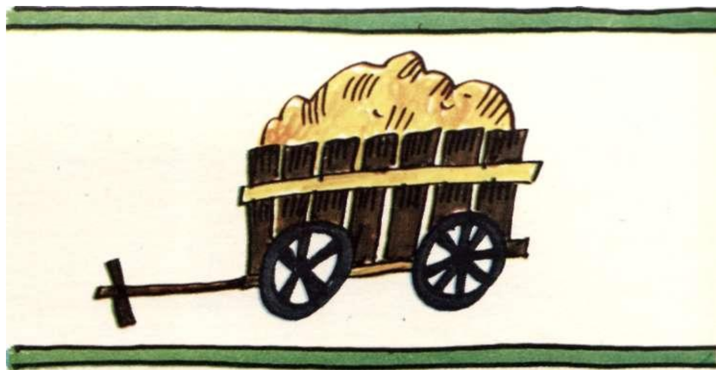
Vodă s-a mîniat.
— Nu mai îmi place, Păcală, filozofia ta. Şi-ţi poruncesc să-mi spui cine a fost filozoful care te-a învăţat să te porţi cum te porţi?
— Filozoful acela, a spus rîzînd Păcală, se numeşte P O P O R U L . De la el am aflat că vrednicia fără înţelepciune este ca frumuseţea fără ochi. Iar vremea şi înţelepciunea omenească vor dovedi, în lume, adevărul în adevăr.
Vodă se uitase, cît timp Păcală rostise cuvintele acestea, la fata lui, şi fiindcă ea nu rîdea, iar marii dregători răcneau cît îi ţinea gura: „Păcală şi Tîndală sa fie spînzuraţi!" a hotărît astfel:
— Păcală, drept pedeapsă, fiindcă ne-a păcălit, căci filozoful de la care a-nvăţat n-a fost decît poporul, va lua un sac de grîu de soi, din hambarele noastre. Şi va merge la iad. Acolo Sarsailă, diavolul cel bătrîn, este morar el însuşi. Şi, cum macină grîul acesta nu o mai face nimeni. Din făină de-aceea vreau să mănînc plăcintă. Lui Tîndală, la fel, pentru că prorocirea făcută, la cel dintîi ospăţ al nostru, la care aţi luat parte, n-a fost să se-mplinească...
— Ba acea prorocire a duşmanului meu, ce este drept e drept, s-a împlinit destul, l-a întrerupt Păcală pe vodă, că a-nceput să iasă la iveală hoţia din vistieria ţării; dreptatea s-a tot ciocnit întruna cu nedreptatea; şi tot mai des minciuna a căzut în genunchi.
— Aceasta nu-i de-ajuns! s-a încruntat rău vodă. Şi-a pierdut şi măgarul — al cărui cap va rămîne aici, ca să ne sfătuiască. Pentru asta şi altele, îi dăm pedeapsă grea. Pînă-n lăsatul serii, să nu mai aibe sub picioare pămîntul nostru, din tot cuprinsul tării Şi, de l-o mai avea, să i se taie capul.

Şi, primind ei aceste porunci, Păcală şi-a prins pe umăr sacul, a luat cu el şi-o vîrşe, şi-a plecat la o baltă, de care s-auzise c-ar fi a dracilor. Acolo şi-a azvîrlit vîrşa. Şi, cum şi-a azvîrlit-o, s-a prins în ea un drac.
Dracul, mai tinerel şi mai prost, cînd a înţeles că acela în vîrşa căruia căzuse era însuşi Păcală, a început să tremure.
— S-a isprăvit cu tine, îl speria şi mai straşnic Păcală. Tu eşti acela care ai făcut pe pămînt mai multe drăcovenii decît toţi ceilalţi tartori. De cînd mi te căutam. Am să te iau cu mine, să te dau oamenilor, să te-nveţe ei minte.
— Iartă-mă!... Iartă-mă!... se milogea, plîngea dracul cel tinerel. Uite, mă jur, pe coarne, pe coadă şi copite, că, de te-nduri de mine, îţi împlinesc orice dorinţă ai avea.
Păcală, care ştia că dracii n-au alt jurămînt mai cumplit decît acela pe focul lor veşnic, i-a cerut să-i jure pe acesta, că o să-l ducă şi-o să-l întoarcă, teafăr, din iad, cum i-o porunci el.
Şi dracul, la strîmtoare, a fost silit să-i jure. Aşa s-a petrecut că dracul l-a luat pe Păcală în spate, cu sacul său cu tot. Şi, cît ai sufla de trei ori, au şi ajuns la iad.
Acolo, ce să vezi? Tartorii, luaţi cu treaba, unii la înteţit focul, alţii la topit smoala, întîi nu l-au zărit. Şi Păcală a strigat:
— Măi, voi, toţi dracilor! Unde vi-i Sarsailă, diavolul cel bătrîn?
— Da' cine îndrăzneşte să răcnească astfel la mine? s-a ivit Sarsailă, uriaş, bătrîn şi negru, în uşa morii sale. Era atît de negru, încît chiar la lumina orbitoare a flăcărilor, se întuneca în iad.
— Îndrăznesc eu, Păcală.
— Păcală? Chiar Păcală, acela care e spaima tuturor dracilor?
— Păcală! Da. Păcală. De cîte ori să-ţi spun? Şi am adus un sac cu grîu, de-al stăpînului ţării, să-l prefaci într-o făină mai albă decît laptele.
— Mai albă decît laptele? Asta nici că se poate!
— Să vezi c-o să se poată. Altminteri îţi iau pe nepotul acesta şi li-l dau oamenilor.
— Atunci o să se poată.
Şi-auzind Sarsailă şi cu toţi ceilalţi draci ce-are de gînd Păcală, s-au făcut mititei.

Și nici nu mai știau cum să-i tot intre in voie.
— Să-ți punem demîncare! Îți dăm și de băut! Uite și-acolo un locșor, să te lungești in voie, îl îmbiau de zor nu numai diavolii, ci si soțiile, fetele si surorile lor.
— Iar eu îți macin grîul, cît ai clipi! aleargă Sarsailă, 'napoi, în moara lui.
Se așază Păcală și începe să mănînce, cînd numai, iacă, se-ntoarce Sarsailă, plecat, cu ochii în jos.

— În sac, în loc de grîu am aflat numai pietriș din acela mărunt! zice el. Era să-mi și stric moara.
— Ce face? Mi-ai luat grîul și-ai pus în loc pietriș? Îi strigă Păcală lui Sarsailă, cu toate că, în sine, e încredințat că marii dregători, la plecare, i-au pus la cale ticăloșia asta, cu gîndul ca la iad se vor mînia dracii și-or să-i mănînce capul.
— Stai, nu te supăra, se roagă Sarsailă. Și, ca să te împaci, am să-ți dau și făină din aceea mai albă ca laptele, un sac, și-ți umplu și trei saci cu praf numai și numai de aur.
— Așa mai treacă-meargă, se împacă Păcală. Dar nu trei saci cu aur, ci zece.
— Bine, fie și zece! grăiește Sarsailă, bun-bucuros să scape de-asemenea năpastă.
Și, îndată, îi aduce și sacul cu făină mai albă ca laptele și zece saci cu aur. Dracul cel tinerel, la un semn al lui Sarsailă, ia aurul pe-un umăr, pe Păcală pe altul, și-i urcă sus, pe țărm. Se dă o dată peste cap și se preface în cal. Păcală îi agață în cumpănă, pe șale, legați cu o frînghie, cei zece saci cu aur și sacul cu făină. Încalecă și el. Și, diii! către palat.

Tîndală, în vremea asta, schimbase o piatră prețioasă pe o căruță mare și patru armăsari. Cu căruța gonise pînă ce întîlnise în cale un rîu de munte. Rîul acesta sosea dintr-o țară vecină, purtînd cu el, în val, nisipuri și pietriș.
Tîndală așterne în căruță un strat gros de pietriș și, pe deasupra lui, un altul de nisip. Și, într-o întinsoare, pornește înapoi.
Nu se putuse îndura să plece de tot, întîi pentru că n-avea inimă să-și părăsească țara, și-al doilea, deoarece nici nu voia sa se despartă de prietenu-i Păcală.
„Soarta noastră, de-aci-nainte-i una, gîndea în el Tîndală. Ce-o fi să făptuim vom făptui, de astăzi înainte, laolaltă."
S-a întors, deci, la palat. Acolo, străjerii au încercat să-l oprească, ba chiar să-l lege-n ștreanguri, precum suna osînda; dar el le-a arătat că nu se mai afla pe pămîntul domnesc, ci pe pietrișul și nisipul străin, purtat din altă țară de apa rîului.
Tot atunci cobora de pe cal și Păcală, cu sacul de făină și zece saci cu aur. Calul pornea înapoi. Și Păcală azvîrlea în căruța fîrtatelui Tîndală cei zece saci cu aur. Doar sacul cu făină îl urca în Divan.
Toți marii dregători, căpetenia lor, vodă și fata lui, auzindu-i povestea, își căscau gurile si rămîneau holbați.
— Acum ești mai bogat ca oricare din noi! se uimeau dregătorii.
— Bogat e numai acela ce nu este dator. Și datoriile-s de multe feluri, le răspunde Păcală. Că bogățiile trec și numai faptele bune rămîn.
— Mie mi-a trecut supărarea! rostește vodă.

— Iar eu n-am avut-o nicicînd, grăiește Ilinca, zîmbind.

— Hai, dar și-nsoară-te cu fata mea. Și va fi totul mai bine ca oricînd! glăsuiește iar vodă, bătîndu-l pe Păcală, părintește, pe umăr.

— Mai înainte de-a vă răspunde la îmbierea asta, mi-am amintit acum că am în șerpar un hrisov, în care mi se-ngăduie să-i răpun pe toți puricii și păduchii Divanului, fără oprelişte.

— Aha, i-adevărat, rîde cu poftă vodă. Numai că unde vezi tu purici sau păduchi în Divan? Te mai întreb o dată, cum te-am mai întrebat.

— Îi văd sau îi prepun. Așa scrie-n hrisov. Puricii și păduchii aceștia sug toată vlaga țării și tot ei mi-au vîrît, în sacul cu care-am plecat la iad, pietriș în loc de grîu.

Și unde începe Păcală să izbească, fără milă, cu palma sau cu pumnul, pe marii dregători, în față, în ceafă, în spate sau unde nimerea, strigînd înverșunat:

— Uite-un păduche aici! Uite și-un purice colea! Și dincoace sînt alții.

Și dă-i, și dă-i, și dă-i!

Ba pune mîna de la o vreme și pe un retevei, altoind cu nădejde și sîrguință pe fiecare în parte.

Aceștia, îngroziți, și ascunși prin unghere, țipau, dădeau să scape, însă nu izbuteau. Deoarece flăcăul avea grijă de toți, le făcea parte dreaptă și le plătea, cinstit, ce li se cuvenea.

Vodă înțepenise în jilțul său de aur și gura-i tăcea mîlc. Numai fata rîdea. Rîdea, rîdea, rîdea. (Vorba ceea: rîde ciob de oală spartă, iar dracul de porumbel și nu se vede pe el.) Boierii încercau să fugă, însă Păcală-i sfătuia:

— Nu vă siliți spre ușă, pînă ce nu zdrobesc, cum trebuie, puricii și păduchii Divanului! Căci, dacă faceți asta, hrisovul îmi dă voie mai mult decît vă fac. Așa încît mai bine...

Și, pentru că-l știau pe Păcală nedus pe la biserică și-n stare de orice, marii dregători, cu durere, cu chiu, cu ah, cu vai, au fost nevoiți să se supună. Și-au răbdat — nu mă întrebați cum — ca să-și sfîrșească filozoful Păcală treaba, așa cum o începuse și și-o făcea, după cum ați putut afla, cu rîvnă și folos. Și-abia tîrziu, tîrziu, cînd au rămas toți jos, gemînd și suspinînd, și-a azvîrlit Păcală din mînă reteveiul.

— Și-acuma, după ce ți-ai împlinit voia, fără oprelişte, precum ți-am dat hrisovul, și-a deschis gura vodă (care și el o cam sfeclise, așa cum ați văzut, în timpul cît flăcăul îi zdrobise pe puricii și păduchii Divanului) ia-mi, totuși, copila de nevastă. Ilinca este dornică de rîs si măritiș. Și tu, în cursul anilor, o să te dedulcești la viață cu dichis, dulce și-mbelșugată. Și eu te-ncredințez că o să fie bine...

— O să mă mai gîndesc! Că gîndul meu pe unde-aleargă nu e om să mi-l petreacă și pasăre să-l întreacă. Deodată însă mă cobor să văd ce se întîmplă cu sacii mei cu aur, pe care i-am lăsat, fiindcă n-am avut altceva ce face, în căruța... dușmanului Tîndală.

— Du-te, dar să te-ntorci, ca să pregătim nunta, s-a sclifosit Ilinca.

Păcală a coborît. S-a urcat în căruța fîrtatelui Tîndală.

Străjerii aveau poruncă să nu lase pe nimeni să iasă din ogradă. Păcală însă le-a fluturat hrisovul în care, deasupra peceții măriei sale, fusese scris că are învoire să plece, în preumblare, și oricînd, și oriunde, luîndu-l alăturea de sine pe oricine-o pofti.

Păcală și Tîndală au tras vîrtos de hățuri și, dînd bice la cai, s-au năpustit prin porți, și-n puțină vreme străjerii n-au mai putut zări decît un nor de colb, care-a pierit și el. Ce-a fost nu vă mai spun decît așa pe scurt. Ilinca a început să se trîntească pe jos, să se tragă de păr și să țipe:

— Unde mi-e mirele? Aduceți-l îndată! Că vreau să mă mărit si să rîd!

Au plecat călăreții cu sulițile întinse, pe urma lor, dar nu i-au mai ajuns.

Parc-au pierit în pămînt!
Numai că n-au pierit. Și mulți i-au întîlnit, în drumurile lor, ca păstori, măscărici, cîntăreți, saltimbanci, vînători sau pescari, călugări, căpetenii de oaste, judecători sau prinți și cîte și mai cîte.
Pretutindeni îi biciuiau cu vorba (uneori chiar cu biciul) pe răi și pe mișei, și-i făceau de ocară. Ajutau pe cei slabi ca să-și facă dreptate.

Sînt multe întîmplări rămase în legendă. Unele dintre ele am să le povestesc, poate, într-o altă carte.
Atîta mai adaug că despre marii dregători se spune într-o poveste că, fripți de lăcomie, ar fi plecat la iad, tot cu pietriș în saci, s-agonisească aur, întocmai ca Păcală. Dar ce-au făcut pe-acolo și cum s-or fi purtat, n-am izbutit să aflu. Destul c-am auzit că nu s-au mai întors. Ilinca s-a măritat cu un prinț. Acesta, după o vreme, s-a ales domnitor. Și totul a urmat la fel ca mai-nainte, doar cu alți dregători, însă de-același soi. Lumea nu s-a schimbat, așa cum o vedem azi, cum ai bate din palme.
Despre Păcală și Tîndală se mai spune-n legendă, că, într-o noapte, pe țărmul unei ape, la para unui foc, în timp ce-și povesteau, în hohotele de rîs ale celor de față, o parte din isprăvi, de-atîta rîs și glumă, pesemne osteniți, întîi și-a închis ochii Păcală, pe urmă și Tîndală.
Cei care-i ascultau, au socotit că dorm și i-au lăsat, în tihnă, ca să se hodinească.
Însă, de dimineață, cînd s-au trezit, mai ia-i de unde nu-s.
Atunci, cei mai mulți dintre oamenii aceia și-au spus că cei doi au plecat. Poate c-au și plecat. Numai un băietan zicea că îi văzuse, cu ochii lui, cum, la lumina lunii, ei s-au schimbat, pe-ncetul, mai către dimineață, unul într-un toiag și celălalt într-o gogoașe amară de tufan.
Toiagul și gogoașa amară se mai zăreau în iarbă. Dar, fiindcă oamenii nu l-au crezut pe băiat, zicînd că și-nainte toiagul și gogoașa amară fuseseră acolo, și tocmai deaceea născocise povestea, au început să rîdă de el. Numai că, nu după mulți ani, din toiagul și gogoașa aceea, s-a născut o pădure. Pădure de tufani. (Nici asta nu au crezut-o mulți, deoarece se știe că pădurea se naște din lăstari de rădăcină sau ghindă, nu din toiege și, cu atît mai mult, din gogoși de tufan.)
Din pădurea aceasta, cineva, nu se știe cine, a luat însă, povestesc alții, ghindă îndeajuns. Și-acestea, semănate pe tot întinsul țării, au dat alte păduri. Din ele, obidiții și-au tăiat, deseori, toiege, cozi de coase, de topoare și furci, cu care s-au apărat și-au înfruntat pe domni, oricînd a fost nevoie. Și, într-o anume noapte a anului, se spune tot prin legendă, că flăcăiandrii cărora le răsărea întîia oară mustața își luau în mîini cîte două făclii aprinse și le purtau, jucînd și hăulind, rîzînd și rostind glume, prin pădurile acelea de tufani, în amintirea celor doi hîtri.
O fi așa, Păcală și Tîndală or fi trăind încă în seva, trunchiurile și frunzele pădurilor aromitoare si foșnitoare de tufani sau numai umbrele lor vesele călătoresc încă prin lume, spre spaima tuturor acelor care cîrtesc dreptatea și ascund adevărul?...

CUPRINS

EDITURA ION CREANGĂ